

Riksdagens protokoll

2006/07:79

Onsdagen den 21 mars

Kl. 09.00 – 18.01

Protokoll
2006/07:79

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 mars.

2 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Bo Bernhardsson (s) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 9 april 2007 sedan Catherine Persson (s) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 16 mars 2007

Bengt-Åke Nilsson

/Kerstin Siverby

3 § Meddelande om inställd votering

Andre vice talmannen meddelade att voteringen *torsdagen den 22 mars kl. 12.00* skulle utgå. Voteringen kl. 17.00 samma dag skulle kvarstå.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2006/07:399

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:399 Folkomröstningen om trängselskatter
av Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 mars 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 13 mars 2007

Näringsdepartementet

Åsa Torstensson (c)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2006/07:416

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:416 Ingångna avtal och avskaffande av mer-
kostnadsersättningen till plusjobben

av Ulla Andersson (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 16 mars 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:417

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:417 Förutsättningar för tillväxt av företag och
arbete till de arbetslösa

av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 16 mars 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:418 Brister i nystartsjobben
av Luciano Astudillo (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 16 mars 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2006/07:419

Till riksdagen

Interpellation 2006/07:419 Privatisering av arbetsförmedlingar

av Luciano Astudillo (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 10 april 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 16 mars 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2006/07:69 till utbildningsutskottet

2006/07:87 till konstitutionsutskottet

2006/07:84 till socialförsäkringsutskottet

Motioner

2006/07:N6–N12 till näringsutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU12

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU11

Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU7

Försvarsutskottets betänkande 2006/07:FöU4

Civilutskottets betänkande 2006/07:CU8

7 § Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU5
Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien (prop. 2006/07:30).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Bostadsförsörjningsfrågor

8 § Bostadsförsörjningsfrågor

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU9
Bostadsförsörjningsfrågor.

Anf. 1 FREDRIK LUNDH (s):

Fru talman! I dag ska vi diskutera civilutskottets betänkande om bostadsförsörjningsfrågor, vilket inte är en dag för tidigt efter den slakt av bostadspolitik som skett efter höstens maktskifte. Den högaktuella frågan är: Vilket ansvar ska samhället ha för att människor ska ha någonstans att bo?

Vi socialdemokrater står för en social bostadspolitik som ska skapa möjligheter för alla, oavsett inkomst, att få tillgång till ett bra boende. Bostadspolitik är en viktig del av den generella välfärden och utgör för oss det fjärde benet i välfärdspolitik utöver vård, skola och omsorg. Bostaden är en social rättighet, och samhället har ett ansvar.

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men jag nöjer mig här i kammaren med att yrka bifall till reservationerna nr 1, 8 och 12.

Den sociala bostadspolitik slaktas nu av den borgerliga regeringen. Staten ska inte längre ha något ansvar, utan marknaden ska lösa allt. Har vi hört det förut? Nyproduktionen av bostäder ska enbart ske efter marknadens kortsiktiga prioriteringar. Allmännyttan ska säljas ut. Marknadslösningar ska styra produktionen till attraktiva lägen i och kring de större städerna. Övriga projekt blir högriskprojekt.

Antingen har borgarna inte förstått konsekvenserna av sin egen marknadsliberala politik, eller också blundar de för det resultat som politiken ger.

Fru talman! För att främja en rättvis tillgång till bostäder, för att värna miljön och för att få bra villkor även för inkomstsvaga grupper på bostadsmarknaden krävs statliga insatser. Utan statliga stöd i bostadspolitik kommer orättvisorna och bostadsbristen att öka. Det är väl motivet att stödja produktionen av bostäder så att vi kan uppnå de bostadspolitiska målen: Allas rätt till en bostad till rimlig kostnad.

Det som nu händer när den borgerliga regeringen skrotar räntebidrag och investeringsstöd är att allt statligt stöd till bostadsproduktion upphör.

Detta är den mest genomgripande förändringen i modern tid och saknar en total konsekvensanalys.

Vad händer med människorna i nyproducerade lägenheter när hyrorna höjs? Vilken effekt får höjda hyror och byggstopp på hyreslägenheter för studenternas boendesituation? Vilka effekter blir det på samhällsekonomi när alla stöd till bostadssektorn slopas? Vad betyder det för att upprätthålla rättvisa och jämlika villkor mellan olika grupper i samhället? Vad händer med byggandet när det i praktiken införs ett totalt byggstopp? Och hur går det med de företag som har gjutit Odellplattor för hundratusentals kronor?

Att inte ha koll på vad som händer när man slaktar bostadspolitiken är både ansvarslöst och cyniskt av den borgerliga majoriteten.

Fru talman! Vi socialdemokrater vet att marknadskrafter inte kan klara vårt mål att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader i en stimulerande och hälsosam miljö. Samhället och politiken måste vara med, aktivt pådrivande, planerande och styrande. Därför har vi under de senaste åren steg för steg tillfört nya verktyg och medel för att öka bostadsbyggandet, och vi har lyckats över all förväntan – 120 000 nya bostäder förra mandatperioden.

Allt detta raderas nu. Den nya majoriteten hade möjlighet att i stället bygga vidare, utveckla och förbättra ytterligare. Ta av er de ideologiska skyggglapparna!

Sverige står de närmaste åren inför en rad utmaningar på det bostadspolitiska området. Det gäller såväl tillgången på bostäder som boendekostnader och omställningen av miljonprogramsområdena.

Boendestandarden i Sverige är unikt bra, och så vill vi att det ska fortsätta att vara. För att vi ska klara det krävs mycket mer politik, inte mindre. Vi måste klara energiomställningen även i bostadsbeståndet. Vi måste bygga mer där folk vill bo. Vi måste se till att det byggs såväl för unga som för äldre. Vi behöver utveckla hyresgästernas inflytande och inte nöja oss med dagens situation.

För att vi ska klara det krävs mer av politik, mer visioner om hur unga människor ska få någonstans att bo, mer visioner om hur vi får trivsamma boendemiljöer, inte mindre. Det trista med marknaden är att den saknar visioner – den bara är. Som borgarstrateg måste det vara tråkigt att leva i en så visionslös tillvaro.

Vad gör den borgerliga majoriteten i stället? Ja, man avvecklar allt stöd till bostadsbyggandet. Man skrotar investeringsstimulansen för mindre hyresrätter och studentbostäder. Man medverkar genom sin politik till byggstopp av hyresrätter. Man förhalar införandet av hyresgarantier för unga hushåll. Man säljer ut allmännyttan. Man snabbavvecklar Boutredningen.

Det är pinsamt av den borgerliga regeringen att lägga ned en utredning som har till uppgift att förbättra unga människors bostadssituation, dessutom utan motivering. Det går inte att tolka på annat sätt än att borgarna är helt ointresserade av att lösa bostadsproblemen för studenter och ungdomar.

Den borgerliga regeringen för en politik för ökade klyftor, även när det gäller hur och var människor ska bo.

Den borgerliga majoriteten har dessutom mage att i betänkandet skriva: ”Det kan därför förväntas att den omläggning av bostads- och

arbetsmarknadspolitiken som inleddes efter regeringsskiftet hösten 2006 också kommer att få stor betydelse för ungdomars möjlighet att etablera sig på bostadsmarknaden.”

Få stor betydelse – jo, jag tackar! Det skulle vara intressant att få veta vad ni specifikt tänker på. Är det höjningarna av hyran, studerandevillkoret, som ni har slopat i a-kassan, det omtalade jobbavdraget, som inte omfattar studenter, höjningen av avgiften till a-kassan eller sänkningen av ersättningsnivåerna, åtstramningen när det gäller komvux, borttagandet av plusjobb, akademikerpraktik eller privatiseringen av trafikförsäkringen?

Jag brukar inte tycka om att titta tillbaka i dåtid utan försöker ha fokus på framtiden. Men jag blir rädd, rentav mörkrädd, när jag ser att den nya regeringen verkar komma med samma recept som man hade förra gången man styrde Sverige. Byggandet av hyreslägenheter kollapsade. Räntan sköt i höjden. Många bostadsrätts- och villaägare tvingades gå från hus och hem, och byggföretagen gick i konkurs. Följden av det borgerliga motståndet mot varje form av samhällsansvar för bostadspolitiken blev katastrofal. Nu står vi där igen.

Fru talman! Regeringen river upp de åtgärder som lett till ett rekordhögt bostadsbyggande, fast Boverket slagit fast att två tredjedelar aldrig skulle ha kommit till stånd om det inte varit för den aktiva bostadspolitiken. Man öppnar upp för utförsäljning av allmännyttan och lämnar kommande generationer åt sitt öde på bostadsmarknaden. Vart leder den politiken? Ni kan inte på allvar mena att ni vill tillbaka till ert tidigare bostadspolitiska fiasko. Har ni glömt eller förträngt hur det såg ut?

Hur tar vi ett samhälleligt ansvar för bostadsförsörjningen utan att staten finns med och stöder bostadsbyggandet? Hur utvecklar man allmännyttan genom att avveckla den? Hur ska alla få det bra när bara vissa prioriteras? Det finns många frågor på detta område som ni har lämnat obesvarade. Men kanske är det som Yvonne Andersson, Kristdemokraterna, uttalade i riksdagens senaste budgetdebatt hela borgerlighetens åsikt:

”Fru talman! Jag blir lite skraj här. För mig kan aldrig en bostadspolitik sänkas till en nivå som handlar om att nå alla människor.”

Fru talman! För oss socialdemokrater handlar bostadspolitiken just om att nå alla. Först då är vi nöjda. Vi socialdemokrater vill att staten ska ta ansvar för en hållbar bostadspolitik i hela landet. Vi accepterar inte borgarnas slakt av bostadspolitiken. Vi säger nej till utförsäljningen av allmännyttan. Det kommer att drabba människor med minst resurser och öka orättvisorna.

Upphäv den blå skatteväxlingen på bostadspolitikens område! Den leder bara till en sämre bostadssituation för många och ökar klyftorna mellan fattiga och rika. Det är orättvisor som det kan ta generationer att komma till rätta med.

Anf. 2 EGON FRID (v):

Fru talman! Civilutskottet behandlar i detta betänkande motioner från den allmänna motionstiden som avser vissa bostadsförsörjningsfrågor. Motionerna tar upp frågor med allmän bostadspolitisk inriktning och frågor med anknytning till lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, lagen om allmännyttiga bostadsföretag och lagen om bostadsbi-

drag. Utskottet avstyrker samtliga motionsförslag. Majoriteten i utskottet gör det med hänvisning till sin allmänna uppfattning att den statliga styrningen när det gäller bostadsförsörjning ska minska till förmån för kommunernas och bostadskonsumenternas inflytande.

Fru talman! Jag vill så här inledningsvis framhålla att jag naturligtvis står bakom Vänsterpartiets reservationer och de gemensamma reservationer där Vänsterpartiet deltar, men jag väljer när det gäller detta betänkande att yrka bifall till reservationerna 10 och 13.

Samhällets kraftiga neddragningar av stödet till bostadsproduktionen har fått stora effekter för nyproduktionen av bostäder, för underhållet av bostadsbeståndet samt för den sociala bostadspolitiken. Nu ska Sveriges hyresgäster bli bostadskonsumenter på Mats Odells bostadsmarknad, en bostadsmarknad utan politiska förslag eller visioner från regeringen om hur bostadsförsörjningen ska tryggas. Det saknas politik och förslag om bostadsbyggande på landsbygden, om hur den statliga marken ska användas i bostadsplaneringen och om boende för ungdomar och äldre.

Olika prognoser visar att det i Sverige bör tillkomma minst 40 000 bostäder om året. Annars hotar en hämmad ekonomisk tillväxt, ökad segregation samt minskad rörlighet på bostads- och arbetsmarknaden. I exempelvis Stockholms län uppgav föregående år 23 av 26 kommuner att de har bostadsbrist och att det främsta hindret för ett ökat bostadsbyggande är höga produktionskostnader. Mot denna bakgrund anser Vänsterpartiet att det är nödvändigt att minst 40 000 bostäder per år tillkommer de närmaste tio åren, av vilka hälften ska vara hyresrätter. Det är dessutom helt uppenbart att kommunerna och hyresgästerna inte själva kan tillgodose behovet av bostäder i Sverige, utan det är ett ansvar för staten genom riksdag och regering.

Under de närmaste 15–20 åren är, enligt Boverket, mellan 500 000 och 1,3 miljoner lägenheter i flerbostadshus dessutom i behov av omfattande renoveringar. Det gäller framför allt rekordårens bostadsbestånd men också äldre delar av bostadsbeståndet. Jämfört med i dag, då endast ca 25 000 lägenheter per år renoveras, skulle takten behöva mer än fördubblas för att bostadsstockens värde inte ska fortsätta att sjunka. För att tydliggöra att både nyproduktionen och ombyggnationen av bostäder måste fortsätta att öka bör riksdagen sätta upp tydliga produktionsmål. Riksdagen bör sätta upp som mål att det under den närmaste tioårsperioden bör tillkomma 40 000 bostäder per år av vilka hälften ska vara hyresrätter. Dessutom bör 65 000 bostäder per år renoveras under samma period.

Fru talman! Att utskottet inte anser att riksdagen bör fastställa något mål i absoluta tal för bostadsproduktionen är märkligt med tanke på att Kristdemokraterna tidigare själva hade ett uppsatt mål om 50 000 bostäder per år. Å andra sidan kanske det är säkrast för regeringen att inte anta några mål nu när man, som alliansen, har bestämt sig för att montera ned hela den statliga bostadspolitiken. Att ens tänka tanken att våga anta några mål om produktionen av hyresrätter vore väl i detta läge snarast som att gräva sin egen grop – jag menar platta, om man är Mats Odell. Men att inte ens våga ta ett helhetsgrepp, utan att nämna upplåtelseformer, är fejt agerat mot Sveriges hyresgäster som behöver en lägenhet att hyra.

Fru talman! Kommunala bostadsförmedlingars betydelse för bostadsförsörjningsfrågorna i kommunerna och för att bostäder ska kunna tillhandahållas på ett socialt rättvist sätt kan knappast överskattas. Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska en kommun anordna bostadsförmedling om det behövs för att främja bostadsförsörjningen. Vid behov kan regeringen ålägga en kommun att inrätta en bostadsförmedling. I dag har endast ett tiotal kommuner en kommunal bostadsförmedling i egentlig bemärkelse – detta trots att det i många kommuner, även sådana som generellt saknar bostäder, finns hemlöshet. Likaså har orättfärdiga förmedlingsprinciper visat sig vara vanliga – diskriminering är vanligt förekommande.

Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar har nu varit i kraft i mer än sex år. Sett mot den bakgrunden är det märkligt att varken den tidigare eller den nuvarande regeringen har använt sig av möjligheten att ålägga någon kommun att inrätta en bostadsförmedling. Lagens utformning måste därför ändras. Det måste bli obligatoriskt för en kommun att inrätta en kommunal eller regional bostadsförmedling, och endast då det är uppenbart obehövt med en förmedling ska kommunerna ges dispens från kravet.

Eftersom många ungdomar och andra som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden i dag är hänvisade till att hyra bostäder i andra hand bör satsningar även göras då det gäller denna oreglerade och ofta oseriösa marknad. Bostadsförmedlingarna bör därför även ges uppdraget att avgiftsfritt förmedla också andrahandslägenheter samt att kontrollera att de hyror som tillämpas i sådana sammanhang motsvarar bruksvärdet. På så vis skulle alla problem med ohederliga privata förmedlare också kunna minska avsevärt.

Fru talman! En bostadsförmedling kan bara fungera om det finns lediga lägenheter att förmedla. I första hand bör överenskommelser träffas med fastighetsägare om att dessa ska lämna lediga lägenheter till förmedling. För att inte bostadsförmedlingarna helt ska vara hänvisade till fastighetsägarnas goda vilja krävs emellertid också en lagstadgad möjlighet för kommunerna att begära in och förmedla lediga lägenheter. Den till år 1993 gällande bostadsanvisningsrättslagen, som gav kommunerna rätt att anvisa hyres- och bostadsrättslägenheter till bostadssökande, var ett kraftfullt redskap för att garantera kommunmedborgarna möjlighet att få en bostad. Erfarenheterna av brister i den kommunala bostadsförsörjningen visar att det är nödvändigt att införa en ny lagstiftning på detta område.

Fru talman! I det förslag om bostadsförmedling och bostadsanvisning som en arbetsgrupp inom Regeringskansliet våren 2006 redovisade i promemorian *Rättvisa och jämlika villkor på bostadsmarknaden* inskränker sig förslaget om anvisningsrätten till ett krav på kommunala bostadsföretag att lämna minst hälften av sina lediga lägenheter till denna förmedling. Jag menar att ett framtida lagförslag ska omfatta även övriga hyresbostäder i en kommun.

Fru talman! De allmännyttiga bostadsföretagen har en helt avgörande betydelse för den svenska bostadsmarknaden och bostadspolitikerna. Dessa företag ska värna rätten till en bra bostad och boendemiljö utan krav på ekonomisk insats. Verksamheten ska bedrivas utan vinstsyfte och utifrån en långsiktig självkostnadsprincip.

En försvagad allmännyttan skulle leda till en klar försämring av möjligheterna att föra en social bostadspolitik. Allmännyttan, tillsammans med planmonopolet, är kommunernas viktigaste verktyg för att låta ett rättviseperspektiv genomsyra bostadspolitiken i enlighet med regeringsformen och de av riksdagen antagna bostadspolitiska målen, där vi säger att bostaden är en social rättighet. Det är därför viktigt att kommunerna stärker sina bostadsföretag och utvecklar möjligheterna att tillhandahålla bra bostäder till självkostnads- och bruksvärdesprinciper samt att man har kvar de sociala rekvisiten i sin bolagsordning eller motsvarande. Det är också viktigt att man fördelar bostäderna med hjälp av kommunala bostadsförmedlingar utifrån strikta rättighets- och behovskriterier.

Allmännyttan är således oundgänglig för en social bostadspolitik, och dess roll i samhället måste därför stärkas. De kommuner som i dag saknar ett allmännyttigt bostadsföretag ska ha ansvar för att minst ett sådant byggs upp i kommunen. Jag anser också att regeringen bör låta utreda hur Allbolagen kan skärpas och stärkas i de avseenden som Vänsterpartiet tar upp i sin motion i stället för att lägga fram den aviserade propositionen om att ta bort den så kallade stopplagen i Allbolagen.

Anf. 3 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Självklart står även vi i Miljöpartiet bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande tänkte jag nöja mig med att yrka bifall till reservation nr 8.

Det här betänkandet behandlar alltså motioner från allmänna motions-tiden. Flera av dessa motioner har naturligtvis fått en lite annan dimension sedan dess med tanke på de omfattande förändringar av bostadspoli-tiken här i landet som den nya regeringen har genomfört. Detta har vi hört tidigare talare behandla. Många tidigare självklara utgångspunkter hänger numera i luften, och för den enskilde är det en helt ny verklighet att förhålla sig till. Boendet har för många människor förvandlats från en praktisk fråga till en spekulationsfråga.

I den svenska grundlagens 1 kap. 2 § kan man läsa: ”Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet och för en god levnads-miljö.” Detta citat använder vi oss ofta av i Miljöpartiet. Rätten till bo-stad är här tydligt uttryckt. Denna tydliga rätt slås även fast i den av Sve-rige ratificerade FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna. Där kan man i artikel 25 bland de sociala rättigheterna hitta rätten till bostad, som alla länder som ratificerat denna deklaration därmed har åtagit sig att säkerställa för sina medborgare.

Utifrån detta perspektiv är det ganska sorgligt att ser hur bostadspoli-tiken i Sverige nedmonteras av alliansen. Bostaden ska nu, liksom det mesta i alliansens Sverige, bli mer av en spelbricka på marknaden. Vissa blir då vinnare medan andra blir förlorare. Den nya bostadspolitiken bi-drar till att klyftorna i vårt land ökar.

Eftersom jag är ledamot på Dalabänken ger mig emellertid denna för-ändring på bostadspolitikens område också nya argument när det gäller mobiliteten. Det är inte längre bara för att den tunga svenska basindustrin norr om Dalälven ska klara av att snabbt och effektivt transportera ut sina varor till exporthamnarna, exempelvis Göteborg, som det är viktigt att Banverket snarast får i uppdrag att bygga ett dubbelspår mellan Falun

och Borlänge. Med den här bostadspolitiken behövs en ökad kapacitet för järnvägstrafiken även för att möjliggöra ett ökat resande, ett ökat pendlande, på en alltmer stel och låst bostadsmarknad. Regeringens politik slår mycket hårt mot hyresrätten och därmed mot möjligheten att flytta till jobben. Arbetsmarknadsregionerna måste därför växa sig betydligt större, med längre pendlingssträckor för alla mellan arbete och bostad. För att det ska bli möjligt i praktiken, med pendlingstider som inte blir så långa att dygnet inte räcker till och med de nya av EU fastlagda arbetstidsreglerna, måste de värsta flaskhalsarna på det svenska spårnätet åtgärdas. Därför är nu kravet på ett dubbelspår mellan Falun och Borlänge ännu viktigare än tidigare.

Men, fru talman, detta med segregation löser man inte med enbart ökad pendling, åtminstone inte på kort sikt. Därför är också kravet på blandade upplåtelseformer i bostadsområden, som Miljöpartiet tar upp i en motion, mycket viktigt. Jag har förstått att majoriteten egentligen också delar den uppfattningen och inser att en styrning mot blandade upplåtelseformer är en verkningsfull metod att förebygga och minska riskerna för segregation i våra bostadsområden. Jag hittar egentligen inget tydligt motiv till att man ändå väljer att avstyrka förslaget när man skriver om det i betänkandet. Jag hoppas att det innebär att man återkommer från majoritetens sida med förslag i denna riktning.

Jag noterar sedan att de borgerliga partierna har skaffat sig ett nytt begrepp som man använder, nämligen "utanförskap". Det blev ju väldigt populärt i valet. Det faktum att man använder det, bland annat inom bostadspolitiken, för att tala om den alienation som vuxit fram i industrisamhällets skugga måste ändå ses som ett framsteg. Främlingskapet, bristen på delaktighet, bristen på inflytande och känslan av att vara obehövad har därmed fått en form av uttryck hos borgerligheten, och jag hoppas att det kan vara början på en djupare insikt kring alienationen.

Bostadssegregationen motarbetas självklart effektivast och bäst genom att klyftorna i samhället minskas. Alla former av diskriminering bidrar till att vi får en ökad segregation inom boendet eftersom diskriminering i sig, oavsett på vilket område, bidrar till att stänga in människor i de snävare sociala nätverk där de har sin grundläggande trygghet. Då blir begrepp som "vi" och "de" viktiga, och de vardagliga mötena över kulturgränser, språkgränser, etniska gränser och sociala gränser blir allt ovanligare. Det är därför som den här regeringens politik leder åt fel håll.

Självklart hade det varit bra om regeringen hade haft mod att styra i stället för att lämna fältet öppet för marknadens kortsiktiga och giriga krafter. Vi behöver mer än någonsin tidigare se till att våra bostadsområden blir mer blandade. Det gäller hela landet men är tydligast i de mest tätbefolkade delarna. Ett sätt vore att anta Miljöpartiets utmaning om att lagstifta om att samtliga bostadsområden när de byggs och renoveras ska styras mot blandade upplåtelseformer.

I övrigt, fru talman, har det som hänt sedan valet ännu inte gett oss i Miljöpartiet några tydliga skäl att förändra riktningen på den bostadspolitik som vi tillsammans med den förra regeringen deltog i att dra upp. Vi är fortfarande övertygade om att FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna inte har tillkommit av en slump. Ser vi oss omkring i världen är det väldigt lätt att bli övertygad om att samhället måste ta ett ansvar för att det finns fungerande finansieringssystem för bostadssektorn. Det

gäller naturligtvis i första hand för de grupper som har de sämsta förutsättningarna för att etablera sig på bostadsmarknaden. Men livskvaliteten ökar för alla när det fungerar för dem som har det svårast.

Fru talman! Jag vill avsluta med att uppmana majoriteten att ta ett omtag även när det gäller studenternas situation. Som vi har hört tidigare kommer er politik, och jag instämmer i det, att leda till kraftigt höjda kostnader för studentboendet. Det måste ni naturligtvis kompensera med höjda studiebidrag. Jag har inte sett några förslag om det. Vi vet alla att studier blir viktigare, och vi vet också att kunskaper blir mer kortlivade. Därför växer behovet av kompletterande utbildningar och omskolning senare i livet hela tiden. Vi vet också allesammans att ungdomsperioden i livet har förlängts. Det är inte ovanligt att man tar både ett och två sabbatsår, att ungdomar och studenter i dag gör avbrott i sina studier och reser jorden runt och jobbar sig fram på kryssningsfartyg eller på annat sätt finansierar långa ledigheter under den tid utbildningarna pågår.

Den verkligheten måste politiken anpassa sig till. Det gör att den gamla regeln om en 29-årsgräns för bostadsbidrag inte längre är tidsenlig. Över huvud taget är åldern en olämplig faktor när det gäller utformningen av bostadsbidragssystemen. Ni har avslagit vår motion om en sådan förändring, men jag hoppas att ert avslag ändå innebär att ni förstår problemet och att regeringen återkommer med tydliga förslag. Det här är en fråga som måste lösas.

Anf. 4 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I detta betänkande tas bland annat upp motioner om tillgång på bostäder, motverkande av segregation, mål för bostadsproduktion, kommunal bostadsförmedling, allmännyttiga bostadsföretag med mera. Precis som Fredrik Lundh och Socialdemokraterna tidigare konstaterade vill även jag påpeka att inriktningen inom bostadspolitikerna är på väg att ändras. Den tidigare förda bostadspolitikerna hade en större inriktning på statens ansvar och kontroll än alliansens nuvarande politik där ansvar och inflytande förs till kommuner och den enskilda individen.

Ständiga förändringar och den stora mängd subventioner och regleringar som den förra regeringen skapade har gjort bostadspolitikerna osäker och väldigt ryckig. Det måste till stabila spelregler med lägre skatter på byggande och boende. En väl fungerande marknad är det enda sättet att få i gång mer byggande och mer varierat byggande. Varierat byggande och olika upplåtelseformer motverkar segregation vilket vi kan se på flera håll i dag. Med mer byggande behövs inte bostadsanvisning, utan då blir hyresgästen, precis som Fredrik konstaterade, kund på en marknad som kräver hänsyn till kundens behov och önskemål i stället för att subventioner och regleringar styr som i dag.

Det är tillgången på bra bostäder som skapar en god bostadsmarknad, inte kommunal bostadsförmedling och bostadsanvisning. Detta skapar inte fler bostäder. Det som Egon Frid tar upp om diskriminering tycker jag är en annan sak. Det kan man också diskutera, men det är inte kopplat till tillgången på bostäder utan ett annat problem.

Mer och varierat byggande är viktigt för bostadskedjan. Jag har tidigare i den här kammaren beskrivit en artikel i tidningen Sydsvenska

Dagbladet där man visade att det i den sista delen av kedjan var en ungdom som fick sin första egna lägenhet och i den första delen av kedjan var det en barnfamilj som skaffade det första radhuset. Det krävs att det byggs mer för att den här bostadskedjan ska fungera och också för att marknaden ska bli välfungerande.

Jag har som aktiv kommunalpolitiker under många år sett hur olika statliga regleringar, statsbidrag, subventioner och investeringsbidrag har påverkat verkligheten i våra kommuner. Det har styrt och påverkat byggandet i min kommun på samma sätt som det har påverkat byggandet i andra kommuner. Tidigare socialdemokratiska regeringar har trott att man i välvilja kan tvinga fram byggande, men i stället har man lyckats driva fram snedvridna och konkurrenshämmande subventioneringar och ett väldigt detaljreglerat byggande.

En av mina första frågor som ordförande i byggnadsnämnden i Lund var till dåvarande stadsarkitekten. Jag frågade varför vi hade så många tvåvåningshus med fyra till sex lägenheter per trappa och utan hiss i våra ytterområden. Vår stadsarkitekt svarade att det var det mest optimala byggandet under tidigt 70-tal med socialdemokratisk bostadsreglering om bidrag per kvadratmeter och med hisskrav från våning tre. Under många år har vi fått leva med att bland annat hissbrist i dessa bostadsområden har orsakat väldigt dyra investeringar för att man ska uppnå ett annat mål, nämligen tillgänglighet. Samma fråga om stereotyp byggande kan man ställa till olika stadsarkitekter i landet om byggandet under delar av 80- och 90-talen – i princip under hela den sista hälften av 1900-talet.

Själv bor jag i ett miljonprogramssubventionerat bostadsområde där varje kvadratmeter är hårt reglerad och antal garderober och avstånd till hatthyllor är noga uträknat enligt dåtidens normer. Det finns till och med regler för ytor för lek, bilar och cyklar. Just i mitt område fungerar det socialt väldigt bra till skillnad från till exempel miljonprogramsområden i min södra grannstad Malmö. Varför fungerar just mitt område så väldigt mycket bättre än andra miljonprogramsområden? Jo, bostadsbristen i min kommun har drivit fram förtätningar, omstruktureringar och oreglerade lösningar i våra yttre områden. Nöden har gjort att mångfalden har fått blomstra. Olika upplåtelseformer, nya marklägenheter, takvåningar, nya bostäder på parkeringsytor, nya parkeringslösningar och varierade lägenheter har skapats. Vi har blomstrande områden *trots* all reglering, Fredrik, inte tack vare den! Inte tack vare politiska beslut utan trots dessa. Olika hyresvärdar, såväl kommunala som privata, har slagits hårt mot regleringar och byråkrati. Det har alltså varit mindre av politik, inte mer av det.

Det är viktigt att konstatera att staten inte alltid riktar rätt om staten ger riktade subventioner. Från Socialdemokraternas sida säger Fredrik Lundh att man har byggt väldigt mycket under de senaste åren. Trots högkonjunktur de senaste åren har man byggt, men vad är det man har byggt? Jo, man har nästan bara byggt specialbostäder, trapphusboende, ungdomslägenheter, studentlägenheter och för några år sedan seniorboende och 55-plusboende, alltså subventionsberoende mer än kundberoende.

Om de olika kostnadseffekterna sade man tidigare från Socialdemokraternas sida att det är väldigt dyrt att bygga och att det drabbar hyrorna. Det kan vara riktigt. Samtidigt måste man också konstatera varför det har blivit dyrt att bygga. Vid till exempel byggande av skolor, dagis och specialbostäder i min kommun och i andra kommuner i södra Sverige är det faktiskt bristen på arbetskraft inom byggsektorn och de stora byggfirmornas dominans som drivit upp kostnaderna – alltså brist på konkurrens, inte rop på ytterligare subventioner.

Med utgångspunkt i hur bostadsmarknaden har sett ut under sista delen av 1900-talet och början av 2000-talet är det viktigt att konstatera att det är långsiktiga, förutsägbara villkor som är viktiga för att inte få den ryckighet i bostadsplaneringen som vi sett under senare hälften av 1900-talet och som har präglat svensk bostadspolitik länge.

Sänkt fastighetsskatt på flerbostadshus gör det också lätt för hyresgästerna att kunna diskutera sina hyresnivåer, och fler bostäder som ger kunden en marknad och en viktig valfrihet innebär att man kan säga nej till alltför höga hyror, då det finns olika alternativ.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag konstatera att det är en fungerande bostadsmarknad som ska lösa framtidens behov av bostäder, inte tillfälliga subventioner, regleringar, kommunala bostadsförmedlingar och alltför stark och negativ politisk styrning.

Anf. 5 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag kan delvis hålla med om en del av det Christine Jönsson sade. Naturligtvis ska vi inte ha ett överbyråkratiskt och överreglerat byggande som driver upp kostnaderna. Men det är inte den avsikten som i alla fall jag driver.

Syftet med en tydlig bostadsanvisningspolitik är just att sedan vi konstaterat att det finns ett stort behov av bostäder ska det behovet styras utifrån en social bostadspolitik, borde i alla fall göra det. Därför måste vi ha tydliga mål för hur mycket vi ska bygga för att tillgodose det behovet. Därför behöver vi bostadspolitiska mål. Vi behöver bostadsanvisning. Vi behöver också ett rättvist system för hur vi ska fördela de här lägenheterna till människor som behöver lägenheter.

Detta är ju konstruktiva förslag för att vi ska få en bra social bostadspolitik. Frågan är hur Moderaterna och alliansregeringen tänker för att uppnå det som ni själva säger att ni vill ha, ett ökat byggande och också ett byggande av bostäder till människor som behöver bostäder.

Det vi ser i dag är ju en efterfrågemarknad, där det enbart kommer att byggas bostäder i attraktiva kommuner. Där kan dessutom hyrorna drivas upp så att det blir lönsamt för byggherrarna att bygga. Detta kan ju inte vara en klok bostadspolitik.

Om jag ser till min egen kommun, Skövde, har den politik som fördes förut och många av de bostadspolitiska förslagen gynnat alla upplåtelseformer. Det byggs hyresrätter i Skövde. Det byggs bostadsrätter i Skövde. Det har också byggts specialbostäder. Vilka förslag kommer Moderaterna och alliansregeringen att lägga fram för att vi faktiskt ska få det ni själva säger, ett bra boende?

Anf. 6 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Det som jag tror är det viktigaste när det gäller bostadspolitiken är att analysera vad som har varit problem och vad som är problem. De flesta regionerna har bostadsbrist. Det finns regioner som också har det tvärtom, alltså för många bostäder. Där kommer lite av Jan Lindholms diskussion in om de förstörade pendlingsregionerna med mera. Man kanske kan bo och pendla på ett helt annat avstånd än man gör i dag.

Men när det gäller den fråga som du tidigare var inne på, Egon, bostadsanvisning och kommunal bostadsförmedling, tycker jag att ni skjuter över målet. Ni ser inte problemet. Mitt sätt att se på problemet är att det finns för få bostäder att fördela. Det hjälps inte av att man har en kommunal bostadsförmedling som har icke-lägenheter att fördela och att de flesta som står i de här köerna blir prioriterade sökande. Det enda sättet att komma åt detta är att få en marknad där det byggs så pass allsidigt att bostadskedjorna fungerar och att det finns möjlighet att göra specialavtal med fastighetsägare vad gäller specialbostäder och annat. Men att ha en förmedling som ska förmedla lägenheter som inte finns är något som gör att jag tror att er politik inte är genomförbar.

Anf. 7 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Den nidbild av Vänsterpartiets bostadspolitik som Christine Jönsson här förstärker är häpnadsväckande. Det tror jag att alla som lyssnar och tar del av den här debatten förstår. Vi har en helhetssyn i politiken som bygger på att vi först och främst ska ha ett produktionsmål för att uppnå ett bostadsbyggande som skapar bostäder för alla grupper i samhället. I den helhetssynen är vi angelägna om att vi ska ha en rättvis fördelning. Lägenheter är en social rättighet som ska fördelas efter behov och inte efter plånboken, vilket innebär att vi naturligtvis måste ha system för att fördela de bostäder som vi har byggt och ska bygga. Detta är egentligen en självklarhet som inte behöver nämnas. Men uppenbarligen behöver det förtydligas en gång till.

Mot detta står en politik som inte ens har konkreta förslag på en bra bostadspolitik och ett bra bostadsbyggande i Sverige. Det finns bara en politik för ett bostadsbyggande i områden där det finns stark efterfrågan och där det finns människor som har råd att hysta upp pengar för att köpa en lägenhet eller betala de extrema hyror som alliansens bostadspolitik leder till.

Jag vill än en gång påpeka att för att uppnå de ambitioner som alliansregeringen har måste ni lägga fram konkreta politiska förslag. Hur ser de förslagen ut?

Anf. 8 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Nej, det skulle vara mig främmande, Egon, att på något sätt recensera Vänsterpartiets bostadspolitik. Jag förutsätter att ni, precis som övriga partier, har en helhetspolitik vad gäller bostadsfrågor.

Däremot tror jag inte att ni har rätt. Jag kan inte säga att jag vet att ni inte har rätt, utan jag säger att jag inte tror att ni har rätt när ni säger att man löser de här problemen genom ytterligare anvisningar, ytterligare regleringar. Ser vi på den situation som rådde för några år sedan, när

många kommuner hade bostadsanvisning och kommunala bostadsförmedlingar, kan vi notera att man inte kom åt problemet då heller.

Problemet tycker jag fortfarande är bristen på bostäder. Det är bristen på bostäder att fördela som är det stora bekymret, till exempel att bostadskedjorna inte fungerar så att man som ung, som student eller i andra delar av livet kan välja en billigare lägenhet eller en dyrare lägenhet. Man kan göra de val som gör att man också klarar sin livssituation i övrigt. De valen finns ju inte i dag, och det beror mycket på att marknaden inte fungerar. Att då säga att man ska kunna gå in och anvisa och få det att fungera tycker jag är det som brister i ert resonemang.

Jag tror att man ska lösa detta kommunalt och i de olika regionerna. Regionerna och kommunerna ser så pass olika ut att det måste vara där målen sätts för bostadspolitiken. Riksdagen och regeringen kan inte med hjälp av subventioner och regleringar styra ned mot regioner och kommuner. Det kommer inte att fungera.

Anf. 9 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Christine Jönsson säger att man vill öka ansvaret och inflytandet för kommunerna och för den enskilda människan. Jag tycker att det låter jättevackert men också rätt tandlöst eftersom ansvar och inflytande för er handlar om att avveckla allt stöd till bostadsproduktion och utförsäljning av allmännyttan.

Ni säger att ni delar vår syn om vikten av att alla ska ha tillgång till en god bostad och att segregationen måste motverkas. Men hur? Kan du lova att det kommer att byggas flera bostäder denna period än föregående, nu när ni får styra bostadspolitiken?

Anf. 10 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tillhör dem som ägnade mig åt det konstiga nöjet att under helgen titta på delar av SVT:s utsändning från s-kongressen. Man diskuterade där hur man skulle få miljonprogramsområdena att blomstra. Det finns en koppling till den här diskussionen. Det som vissa talare sade, och som också Fredrik var inne på i sitt anförande, var att man skulle bygga om miljonprogramsområdena och få dem att blomstra. Jag kan dela den visionen, men sedan har vi olika vägar dit. Jag tror inte på den politiska styrningen, och jag tror inte på att styra kommunerna med hjälp av beslut i riksdag och regering.

Vem ska ha ansvaret för bostadsmarknaden? Bostadsmarknaden måste fungera så att efterfrågan styr. I regioner där det finns goda bostäder men inte arbetstillfällen måste de problemen lösas med hjälp av pendling och annat. Genom att ta bort snedvridande konkurrenshämmande subventioner och investeringsbidrag kommer olika lösningar att tas fram i landet. Min uppfattning är att det kommer att byggas mer och varierat, men det kommer kanske inte att byggas mer i alla regioner. Det ligger också lite i hur bostadsmarknaden fungerar, nämligen att där det finns en efterfrågan kommer man naturligtvis att bygga.

Anf. 11 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Det är trevligt att du följde vår partikongress. Vi hoppas att många gjorde det och tog del av de idédiskussioner vi förde. Vi lovar

att inför partikongressen 2009 lägga fram många nya saker och definitivt driva en intensiv och hård valrörelse.

Du säger att du tror att det kommer att byggas men eventuellt inte i hela landet. Först och främst tycker jag att man ska kunna bo i hela landet. Ni plockar bort alla stöd. Du pratar mycket om subventioner, som om de vore det värsta av ondo. För mig handlar många av dessa saker om en neutralitet mellan olika boendeformer. Räntebidraget väger bara upp det ränteavdrag villaägare får göra.

Du får gärna tydliggöra er väg fram för ombyggnaden av miljonprogramsområdena – där du verkar instämma med oss – när ni plockar bort allt statligt stöd. Betyder det du säger att staten med en borgerlig regering för all framtid utesluter allt statligt stöd för bostadsproduktion?

Anf. 12 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Ska man polemisera i debatten kan man fråga sig om Socialdemokraterna och Fredrik verkligen är nöjda med hur bostadsmarknaden har sett ut under stora delar av 90-talet och de första åren på 2000-talet. Det är trots allt en socialdemokratisk politik som har format den bostadsmarknad och det bostadsbyggande som finns i dag. När jag har åkt runt i landet har jag sett ett antal exempel på dålig planering och dåliga beslut som har gjort att det har blivit stereotyp och med de bostadsproblem, segregationsproblem, som finns i till exempel min södra grannstad Malmö och på ett antal andra ställen. Det är vad den statliga politik har lett fram till som dina partikamrater, Fredrik, har fört under de senaste 50 åren – med de regleringar man ser i dag.

Det är den regleringspolitiken jag har störst kritik mot och som också är den regleringspolitik vi måste komma ifrån. På något sätt måste marknaden öppnas så att den kan börja fungera. I dag ser bostadsmarknaden annorlunda ut. Våra gränser har öppnats. Det kommer arbetskraft från olika delar av Europa. Det är en helt annan konkurrensbild och en helt annan prisbild som gör att man måste ta nya tag och gå in i nya diskussioner. Man kan inte vara kvar i 1900-talets subventionerings- och regleringspolitik.

Jag försökte visa på de exempel som finns i det område jag själv bor i. Trots många regleringar har många okonventionella lösningar tvingats fram. Såväl privata som kommunala hyresvärdar har gått ihop och sagt att de måste komma åt problemet, de måste bygga annorlunda och förtäta. Människor måste ges möjlighet att komma tillbaka.

Anf. 13 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Jag tror att alla partier i riksdagen ser positivt på en ”tak över huvudet-garanti” för alla. Från Centerpartiets sida är det inget problem att ha det målet. Det innebär dock inte att man som hyresgäst kan bära sig åt hur som helst utan hänsyn till vare sig övriga hyresgäster eller till hyresvärderna. Har man svårt för det får man också finna sig i att standarden blir lägre än om man är skötsam. Men det ska vara möjligt att komma in i värmen och slippa bo utomhus.

Att lagstifta om denna rättighet är dock ingen lösning. Det krävs ett helhetsgrepp om hemlösheten, och regeringen har påbörjat arbetet nu.

Vi löser inte heller bostadsbristen med att sätta upp kvantitativa mål för hur många bostäder vi ska bygga. Däremot är det viktigt att veta hur

många som behövs, grundat på förändringar i demografin och beteendeförändringar i tiden. Detta ger branschen nödvändiga signaler om det framtida byggnadsbehovet. Inte heller löser vi problemen med hjälp av kommunala bostadsförmedlingar.

Att sälja statlig mark billigt för bostadsändamål är att låta alla landets skattebetalare subventionera bostäderna i några få kommuner. Detta är helt orimligt. Vill däremot varje enskild kommun hålla ned sina tomtpriser är det upp till väljarna i kommunerna att bedöma detta. Jag är däremot öppen för att lämna garantier till bostäder i områden där den ordinarie kapitalmarknaden inte är beredd att ställa upp med krediter. Förslag till detta finns också från Statens bostadskreditnämnd.

Fru talman! När det gäller motionerna i stort är förslaget om en total översyn av bostadsbidragen det som tilltalar mig mest. Att behöva söka bostadsbidrag är en rättighet och en nödvändighet för många men ibland också en av de yttersta utvägarna. Det gäller särskilt många av våra pensionärer. Ungefär en halv miljon hushåll har i dag bostadsbidrag, och jag tycker inte att det är skäligen att så många ska behöva söka bidrag för att klara sin dagliga tillvaro.

Den förändring av arbetsmarknadspolitiken som nu pågår borgar för att flera kan försörja sig själva och för att färre behöver bostadsbidrag. För att ytterligare minska gruppen arbetar Centerpartiet för högre grundpensioner och högre studiebidrag för studenterna.

Grunden för att få bostadsbidrag har ett samband med de ekonomiska förutsättningarna. Detta bör gälla lika, oberoende av om man är 25, 45 eller 75 år. Det regelverk som den gamla regeringen har beslutat om är orättvist och behandlar inte människor lika. Detta är mitt tyngst vägande skäl till en totalöversyn av bidragen i enlighet med motionen. Men anledningen till att jag inte tillstyrker den är att regeringen redan har aviserat en beredning inom den närmaste tiden och att det följaktligen blir ett avslag även där.

Fru talman! En annan vinkel på bostadsstödet tog jag upp i en interpellation till statsrådet Mats Odell för cirka en månad sedan, nämligen frågan om det samlade statliga boende- och byggnadsstödet. Detta är uppdelat på ett antal verk, myndigheter och bolag i dag. Försäkringskassan handlägger bostadsbidragen. Bostadskreditnämnden handlägger kreditgarantier och omstruktureringen av allmännyttan. Det senare handläggs även av Statens Bostadsomvandling AB. Boverket ansvarar för räntebidrag och för åtgärder mot radon i bostäder. Småhuskadenämnden svarar för anslagen till fukt- och mögelskador. Det finns också energistöd för till exempel utbyte av fönster, uppvärmning med biobränsle med mera som jag faktiskt inte vet vem som handlägger. Till detta kan läggas det nya stödet på 100 miljoner för att underlätta för enskilda att ordna bostad och även det kommande investeringsbidraget till särskilt boende.

Var och en begriper att det i praktiken är omöjligt att få en helhetsbild av det statliga bostadsstödet i Sverige och hur stort det är. Här kan jag se möjligheter att organisera stödet på ett rationellare sätt. Alliansen har en mycket tydlig strävan att effektivisera statens verksamhet och göra den mer transparent, och det gäller även inom detta område.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga motioner.

Anf. 14 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Ni lovar att det kommer att byggas fler bostäder denna period än under den förra nu när ni får styra. Det var föregående talare inne på. Jag hoppas att ni har rätt, men jag är rädd att jag står här om tre år och då kan konstatera att slakten av bostadspolitiken som ni genomför fick allvarliga konsekvenser.

Ni skriver i betänkandet och säger här från talarstolen att er omläggning av bostadspolitiken givetvis inte innebär att staten avsäger sig sitt bostadspolitiska ansvar. Samtidigt avvecklar ni allt stöd till bostadsbyggandet och skrotar investeringsstimulansen för mindre hyresrätter och studentbostäder. Ni medverkar genom er politik till ett närapå byggstopp av hyresrätter och förhalar införandet av hyresgarantier för unga. Ni säljer ut allmännyttan och avvecklar Boutredningen.

Min fråga är: Vilket ansvar är ni som borgerlighet här i riksdagen beredda att ta?

Anf. 15 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vare sig Christine Jönsson, jag eller Fredrik Lundh är mäktiga att stå i talarstolen och lova att det ska byggas fler bostäder. Det ska i så fall vara om du är ägare av ett byggföretag, men jag är inte det och inte heller Christine. Det är inte vår roll som politiker att ge sådana löften.

Det vi kan göra är att skapa förutsättningar för en ökad byggnation. Det är det som är vår roll som riksdagsledamöter. Det är inte vi som äger mark. Det är inte vi som skapar infrastrukturen för vanlig bostadsbyggnation, utan det gör faktiskt kommunpolitikerna. Dessa förutsättningar är jag övertygad om att vi håller på att skapa med den ändrade synen på bostadsmarknaden.

Det lappverk som har växt fram under lång tid genom att man lagt det ena på det andra på det tredje utan att se en helhet gör att man ibland får börja från scratch. Och jag bedömer att vi nu är i den situationen att vi behöver göra det. Precis som Christine sade kan inte Socialdemokraterna slå sig för bröstet och säga att den bostadspolitik som har drivits sedan 1994, då ni mer eller mindre ensamma har styrt, har varit framgångsrik. Det är tvärtom på grund av den som vi sitter i den situation som vi gör nu, nämligen att bostäderna inte räcker till. Vi har för övrigt också ett förhållandevis omodernt bostadsbestånd i stora områden i landet. Det faller alltså tillbaka på er själva, Fredrik Lundh.

Anf. 16 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Vilka förutsättningar skapar ni för att förbättra, utveckla och bygga vidare på? Det är det som ingår i majoritetens både möjlighet och skyldighet. Men ni tar bort alla de här delarna. Ni slaktar den bostadspolitik som förra mandatperioden ledde till 120 000 nya bostäder.

Jag tycker inte att du svarar på vilka förutsättningar ni skapar. Du glider också lite grann på frågan som jag ställde till föregående talare om ni kan lova att det blir fler bostäder. Det måste bli fler bostäder till unga, till äldre, på orter som växer, kring universitet.

I och med att jag inte fick något svar från tidigare talare, tycker jag att det är intressant att höra hur en borgerlig regering ser på statliga stöd till bostadsproduktionen. Innebär en borgerlig regering att ni utesluter allt statligt stöd till bostadsproduktion i framtiden?

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

Anf. 17 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Fru talman! Den viktigaste förändringen är att det blir långsiktiga spelregler för marknaden. Branschen har ju välkomnat de beslut som vi har fattat efter regeringsskiftet i höstas. Att ha regelverk som sträcker sig över ett, två eller tre år fungerar inte på bostadsmarknaden, och det fungerar sällan i andra sammanhang heller för övrigt. Långsiktigheten är det viktiga i detta sammanhang.

Stödet till bostadsproduktionen har varit så mycket riktat till producenter och byggföretag. Det har gjort att priserna har ökat. Min och vår inställning är: Gärna ett bostadsstöd, men då ska det riktas till boende och konsumenter. På det sättet blir det inte kostnadsdrivande. Som det har varit har byggföretagen suttit och väntat på att det ska komma aviseringar om ett stöd och har då avvaktat för att kunna dra nytta av de resurser man kan få med hjälp av skattepengar. Nu säger man själv att man vill ha bort detta, att man vill ha ett rent spel på fastighetsmarknaden. Då är det vår uppgift som politiker att se till att våra medborgare kan bo i de bostäder som produceras. Därför är jag övertygad om att det är ett konsumentinriktat stöd som blir framgångsfaktorn framöver. Sedan kan jag inte utesluta att vi kan hamna i situationer där det kan vara motiverat med produktionsstöd, men jag kan inte riktigt se dem framför mig just nu.

Anf. 18 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på samtliga motioner.

Egentligen vet jag inte var jag ska börja nu. När jag hörde Fredrik Lundhs linjetal här i början var det nästan så att jag baxnade. När man hör den svartmålning om en raserad och slaktad bostadspolitik av den borgerliga regeringen undrar man var Fredrik Lundh har varit de senaste tio åren. Vi har ändå haft en bostadspolitik som måste förändras. Vi har trots allt facit på den bostadspolitik som har förts av den socialdemokratiska regeringen.

Man kan naturligtvis ha en sifferexercis om 120 000 nya bostäder och så vidare, men faktum kvarstår att vi har brist på bostäder i 119 svenska kommuner. Egon Frid nämnde här att i Stockholmsregionen har man bostadsbrist i 23 av 26 kommuner, och jag har ingen anledning att betvivla att den siffran är rätt. Efter att ha hört detta ser man med all tydlighet att det finns stora skillnader i bostadspolitiken.

Alliansregeringen, och naturligtvis också Folkpartiet, har en tydlig utgångspunkt när det gäller bostadspolitiken. Fredrik Lundh påpekade mycket riktigt att det handlar om mindre statlig styrning till förmån för ökad valfrihet för de enskilda bostadskonsumenterna och ökat kommunalt självstyre. Det handlar alltså om en helt ny inriktning på politiken.

För Fredrik Lundh och även för Egon Frid, som har talat här tidigare, är definitionen av politik att mängden bostadspolitik avgörs av hur stor summan av investeringsstimulanserna är. Men det blir inte dubbelt så mycket politik för att man höjer den till det dubbla eller hälften så mycket för att man halverar den.

För mig handlar politik inte om att man ska ha ökad lagstiftning eller att man absolut ska ha ekonomiska stöd. Det handlar om att skapa ett system med förutsättningar så att man kan bygga på ett bra sätt.

Skillnaden blir tydlig när vi pratar om bostadsförsörjningsfrågor. Vi är helt överens om att det naturligtvis ska byggas bostäder efter efterfrågan. Det ska vara goda bostäder som motverkar segregation och så vidare. Det är ingen som har någon annan målsättning. Det vore konstigt i så fall.

Den stora skillnaden är det som jag nämnde alldeles nyss, nämligen att jämfört med den politik som s-regeringen med stödpartier förde under förra mandatperioden och även under tidigare mandatperioder går vi från den statliga styrningen med styrande bostadssubventioner till en politik som utgår från den enskilde bostadskonsumenten. Ordet marknad har nämnts närmast som ett skällsord tidigare, men man kan faktiskt kalla den enskilde bostadskonsumenten för marknaden. Det är han eller hon som skapar efterfrågan.

Vi har startat ett bra arbete för att skapa långsiktiga spelregler som ska ge förutsättningar för byggande och alla upplåtelseformer. Jag ser även fram emot det arbete som nu pågår kring en ny upplåtelseform, ägarlägenheter. Det har jag nämnt vid ett tidigare tillfälle också.

När vi nu talar om bostadspolitiken så var Fredrik Lundh inne på att slakten bestod i att vi bland annat tog bort investeringsstimulanser, räntebidrag och så vidare. En populär fråga i dagens läge är om det är socialdemokratisk politik och målsättning att man ska återgå till räntebidrag och investeringsstimulanser. Är det målsättningen med den socialdemokratiska politiken? Fredrik Lundh har kanske ett bra svar på den frågan.

Det var väl framför allt Egon Frid från Vänsterpartiet som var inne på detta med målet för bostadsproduktionen. Det blir lätt en sifferexercis, men jag tror att det var Christine Jönsson som sade att det är viktigt att veta hur många bostäder som behöver byggas utifrån efterfrågan. Men att skriva in detta i absoluta tal i ett mål som vi sätter upp här i riksdagen är ganska meningslöst. Det kommer att förändras över tid. Dessutom har jag en ganska kraftig invändning mot att man från Vänsterpartiet redan i sitt yrkande på målsättning bygger in att hälften ska vara hyresrätter. Då har man bestämt att efterfrågan är hälften hyresrätter.

Fru talman! Det pratades om att bo i hela landet. Det är något som även alliansregeringen har uppmärksammat. Det finns ett avsnitt om bostadsbyggande på landsbygden, och jag kan inte när jag läser detta förstå något annat än att vi har en stor samsyn. Detta är ett problem som har uppmärksammat, och det finns en diskussion kring en lösning. Ändå har Vänsterpartiet och Miljöpartiet valt att reservera sig. Jag förstår inte riktigt skillnaden mellan deras reservation och majoritetstexten.

Statens bostadskreditnämnd har lagt fram förslag när det gäller att skapa förutsättningar för någon typ av garanti så att man kan bygga i de områden där marknadsvärdet inte uppnår produktionskostnaden. Det är ett system som nu bereds i Regeringskansliet, och förhoppningsvis

kommer man med ett förslag kring detta. Det är lite att skjuta över målet att kräva det som redan har utretts.

Över huvud taget är kreditgarantier av olika typer för att ordna finansieringen, så att människor ska få möjlighet att äga och så vidare, en av de punkter som alliansregeringen ser att man kan arbeta med.

Fru talman! Det har diskuterats boende för ungdomar. Det är en fråga som också förtjänar att uppmärksammas. Det raljerades om att regeringen och den borgerliga majoriteten inte har någon helhetssyn. Det är snarare oppositionen som saknar helhetssyn. Det är inte oväsentligt att vi har en arbetsmarknadspolitik som ska sätta fler i arbete. På det sättet skapar vi förutsättningar för att efterfråga bostäder. Det måste vara en av de grundläggande förutsättningarna för att kunna få en egen bostad.

Alliansregeringen har, med bostadsministern i spetsen, arbetat på förslag. Det är ett problem att unga bostadssökande har svårt att ta det första steget in på bostadsmarknaden. Den diskussion om hyresgarantier som påbörjades redan under den förra mandatperioden håller på att fullföljas. Det kan bli ett bra system för att kunna ta det första steget. Ofta är det inte betalningsförmågan som saknas, utan man får helt enkelt inte chansen att visa att man kan betala. Då kan det systemet fungera bra.

När det gäller kommunala bostadsförmedlingar har de borgerliga partierna haft en konsekvent linje och också varit eniga under hela tiden i opposition. Det känns bra att vi fortfarande är eniga i frågan. Det handlar inte om att staten ska lägga på kommunerna att ha obligatoriska bostadsförmedlingar. Det måste vara en fråga för kommunerna att själva bestämma om det behövs.

Jag läste i reservationen från Vänsterpartiet att de var förvånade över att varken föregående eller nuvarande regering har utnyttjat möjligheten att vid behov anmoda en enskild kommun att anordna en bostadsförmedling. Även om jag har varit emot bostadsförmedlingar hela tiden är jag förvånad över att den förra regeringen inte utnyttjade den möjligheten när man ondgjorde sig så mycket över att detta inte fungerade i många kommuner. Men att förvånas över att den nuvarande regeringen inte har gjort det är lite konstigt. Vi har aldrig förespråkat den linjen. Vi behöver nog inte oroa någon kommun med att den borgerliga regeringen kommer att utnyttja det utrymme i lagen.

Jag ska säga några ord om allmännyttiga bostadsföretag. Det blir ofta en diskussion om allmännyttans vara eller inte vara. Debatten handlar egentligen inte om det. Det är också en diskussion om det kommunala självstyret. Det är kommunerna själva som ska ha rätt att styra över sina bolag. Det är en fråga om förtroende. I kommunerna får man sedan bedöma hur mycket allmännytta som behövs utifrån de lokala förutsättningar som finns. Jag är helt övertygad om att man i många kommuner kommer att tycka att man har det bra. I andra kommuner kommer man att sälja delar av eller kanske hela bolaget.

Från Folkpartiets sida välkomnar vi att det är ett lagförslag på gång om att ta bort den tillståndsplikt som finns för det kommunala agerandet i den frågan.

Anf. 19 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Det är lätt att göra den bostadspolitiska debatten till en fråga om rätten för kommunerna att själva avgöra och det kommunala

självstyret. Men med vår helhetssyn på bostadspolitiken ser vi i Vänsterpartiet att det också är en fråga av behovskaraktär. Vi vet att det finns grupper av människor som har starka behov, och utifrån hur vi ser på den sociala bostadspolitiken är bostaden en rättighet. Alliansregeringen företräder inte de linjerna i sin politik, så det är inte så konstigt att vi skiljer oss åt.

Det är trots allt lite märkligt att allianspartnerna ondgör sig över att vi svartmålar er brist på bostadspolitik, samtidigt som ni på ett ganska allvarligt sätt försöker att svartmåla de goda ambitionerna i en social bostadspolitik. Jag har svårt att förstå att det skulle vara så negativt att ge subventioner för att tillgodose behov ute i hela landet.

Det är obegripligt att ni inte blir tydligare i er bostadspolitik. Jag har visserligen bara varit kort tid här i riksdagen, men jag kan konstatera att Vänsterpartiet ändå är det parti som har den största helhetssynen och det enda parti som har kunnat presentera en långsiktig finansiering av bostadspolitiken. Vi har satt upp bostadspolitiska mål som vi vill finansiera med en bostadsfond.

Frågan är: Hur ser alliansregeringens och, i det här fallet Folkpartiets och Lars Tysklinds, politik ut för en långsiktig finansiering av bostadspolitiken?

Anf. 20 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag börjar med spørsmålet om kommunerna.

Jag blir lite häpen när man säger att vi från alliansregeringen och Folkpartiet pratar mycket om kommunerna och att de ska kunna styra. Vänsterpartiet säger att det mer har behovskaraktär – precis som om det finns en motsättning. Jag trodde att kommunerna jobbar med frågor av behovskaraktär för sina invånare. Det trodde jag var deras grunduppdrag.

Det är mer en fråga om om man tror att kommunerna har kapacitet att göra detta. Det är jag helt övertygad om att de har.

Så till frågan om svartmålning. Det svartmålas nog lite hit och dit just i dag. Det kanske är för att tydliggöra skillnaderna. Jag betvivlar inte att det finns goda ambitioner. Som jag nämnde i början måste ju alla ha målsättningen att det ska finnas bostäder i blandade upplåtelseformer efter efterfrågan som motverkar segregation. Det är egentligen bara ord. Det är när det gäller vägen dit som vi skiljer oss.

De goda ambitionerna ska vi inte tvivla på vare sig från den ena eller andra sidan.

Anf. 21 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag vill gärna hoppas och tro att Lars Tysklind har goda ambitioner för att det här ska bli så bra som möjligt. Jag delar naturligtvis uppfattningen att det är kommunernas roll att tillgodose ett behov. Vi diskuterar hur vi skapar förutsättningar för att kommunerna ska kunna göra det för alla grupper, inte för speciellt utvalda grupper.

Vi ska tillgodose behoven och vi ska göra det på ett så rättvist och bra fördelat sätt som möjligt. Då måste vi ha en lagstiftning som understöder att det kan ske på ett så rättvist och bra sätt som möjligt utifrån behoven.

Det är uppenbart att marknaden inte gör det. Marknaden styr mot grupper som har goda ekonomiska resurser att själva lösa detta. Andra grupper blir åsidosatta.

Vi har hört sådana pseudoförslag som kommer från alliansregeringen om tak-över-huvudet-garantin som ni gör till en så stor sak. Kommunala bostadsförmedlingar till exempel skulle kunna ha till uppgift att människor som har behov av lägenhet får det i första hand.

Avsikten är att vi ska bygga så mycket bostäder att vi tillgodoser behoven och naturligtvis att vi kan fördela dem. Vi har de senaste åren haft en efterfrågan som har gjort att vi inte, trots goda försök, har orkat bygga i den takt som vi hade behövt.

Hur ser Lars Tysklind att bristen på bostadspolitik ska gynna andra områden än Stockholm och Malmö?

Anf. 22 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis bostadsbristen i sig som är det grundläggande problemet i många kommuner. Det finns ju också kommuner som har överskott på bostäder och underskott på arbete, men det är ett annat problem.

Det har ju inte funnits förutsättningar att bygga efter efterfrågan. Det är egentligen det som vi i grunden vill förändra.

Tak-över-huvudet-garantin handlar egentligen om någonting annat. Det handlar ju mycket om hemlöshet. Även hemlösheten löses ju till viss del om det finns god tillgång på bostäder. Det hänger naturligtvis ihop, men när det gäller hemlöshet finns det ju andra problem av mer social karaktär som vi inte diskuterar här i dag.

Den stora skillnaden för att lösa de här problemen på lång sikt och få bostadsbyggandet i balans är att Vänsterpartiet talar om mer lagstiftning och statlig styrning. Jag tycker att vi har sett facit av den typen av åtgärder. Det har ju inte lett till att vi har balans i bostadsbyggandet. Det finns, som sagt, bostadsbrist i väldigt många kommuner.

Det handlar om att försöka skapa långsiktiga spelregler. Där tycker jag att alliansregeringen har börjat väldigt bra. Det är det som byggbranschen och hela bostadsbranschen har efterfrågat.

Jag tror att det var Lennart Pettersson som nämnde att man tacksamt har tagit emot subventionerna och investeringsstimulanserna, men i branschen säger man att de nog i grunden har varit till skada. Man har byggt bostäder som har styrts av investeringsbidragsregelverket i stället för att bygga efter den reella efterfrågan.

Det finns, som har nämnts här tidigare, ett bra exempel från Malmö. Där byggde man stora lägenheter och många små lägenheter friställdes. Det är fel metod att gå fram.

Anf. 23 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! När man lyssnar på företrädarna för majoriteten kan man få en känsla av att ni tror att bostäder bara dyker upp som svampar ur jorden om man avskaffar alla regler.

Vi hävdar väl inte att vi lever i en drömvärld där allt är så bra som det kan vara. Det kan alltid bli bättre. Jag funderar över hur ni tänker att det här ska gå till i praktiken.

Först river ni ned systemen, och sedan säger ni att ni eventuellt ska komma med stöd som kanske är riktat på annat sätt – inte till producenterna utan till konsumenterna – och att efterfrågan ska styra.

Då undrar man: Vad är det som säger att marknaden skulle vara ett bättre sätt att styra efterfrågan än ett samtal i samhället? Era partier frågar ju väljarna om saker och ting och kanaliserar det till politiska regler. Varför skulle inte politisk styrning vara värdefull just inom den här sektorn?

Plånboken är ju större hos vissa än hos andra. Man får olika möjlighet att påverka marknaden när efterfrågan bygger på att det är pengar som styr. Alla är ju lika mycket värda i det politiska systemet så alla har lika stort inflytande.

Är det så säkert att den historiska efterfrågan är fel bara för att det inte ser rätt ut i dag? Ni hävdar att det som har byggts har varit fel, men vad är det som säger att det var fel när det byggdes? Verkligheten förändras, och då behöver vi förändra det bestånd vi har.

Anf. 24 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Vi säger inte att det som har byggts är fel. Vi säger att det som har byggts inte har löst problemen så att man har fått balans och tillräckligt med bostäder.

Jag nämnde nyss ett exempel från Malmö. När man fick investeringsstimulanser för lägenheter under 70 kvadratmeter upptäckte man att om man byggde stora lägenheter fick man betydligt fler lägenheter som var tillgängliga för ungdomar, mest beroende på att det var begagnade lägenheter – och inte nybyggda – som ungdomarna hade råd att efterfråga.

Att man går från produktionsstöd till konsumtionsstöd är egentligen en väldigt viktig förändring. Jan Lindholm tog upp bostadsbidragen. Man kan säga vad man vill om bostadsbidragen, men de är i alla fall väldigt träffsäkra på ett sätt. Sedan finns det många andra problem med bostadsbidrag som man kan polemisera om. Men bostadsbidraget är träffsäkert för individen vid just det tillfället. Men bostadsbidragssystemet måste utvecklas. Det finns stora marginaleffekter i det systemet som naturligtvis är olyckliga i sig.

Just på detta område har marknaden blivit ett märkligt ord. Jan Lindholm sätter marknaden och enskilda människors efterfrågan i en motsatsställning. Om vi funderar på vad vi egentligen talar om, så måste väl den samlade efterfrågan utifrån olika förutsättningar vara den marknad som ska tillfredsställas? Genom produktionen ska man se till att dessa bostäder finns på marknaden. Det blir ett slags schackrande med ord som jag inte riktigt förstår.

Anf. 25 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Vi lägger olika vikt på marknaden. Som exempel nämnde Lars Tysklind i sitt anförande att ni har en politik som ska sätta fler i arbete, vilket jag betvivlar. Men då skulle de på det sättet få ökade möjligheter att agera på marknaden och visa att de kan betala, som var den formulering som du använde.

Därför tycker jag att det är så märkligt att ni tror att bostäderna bara dyker upp helt plötsligt. Bostäder är inte bara en ren marknadsfråga. Det är faktiskt också en infrastrukturfråga. Om det inte finns några bostäder, så kommer den där personen som får jobbet ändå inte att kunna ta jobbet därför att han inte kan flytta till den plats där jobbet finns. Även om vi kan få dubbelspår mellan Falun och Borlänge och öka den regionen, så

kommer det ändå att bli svårt för folk att pendla hur långt som helst. Då bor de kvar i de bostäder som finns där jobben inte finns.

Därför måste man som politiker våga gå före och inse att vi måste skapa förutsättningar. Och en del i det är faktiskt att också se till att det finns pengar. Visst är det viktigt med regelförändringar. Men jag kan inte se några andra regelförändringar än att ni tar bort regler. Och jag ser ingen annan styrning än att ni så att säga ska låta den här marknaden styra, där de med stora plånböcker har betydligt större möjligheter.

Så här i efterhand när miljonprogrammet ska saneras och renoveras så skapar man genom dessa lägenheter möjligheter för studenter att få bostäder. Men det säger inte att det som man byggde då var fel, när den politiskt kanaliserade efterfrågan på bostäder var trerummare på ca 75–80 kvadratmeter.

Jag tycker att ni i er analys utgår från ett historiskt perspektiv som faktiskt inte stämmer. Det är ingen som säger att det ska vara statiskt, utan självklart ska vi förändra bostadsbeståndet i dag.

Anf. 26 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Jan Lindholm ska få uppleva sitt dubbel-spår. Det gick värre för Cato den äldre. Han fick aldrig se Karthago förstöras. Men det var en parentes.

Ja, det handlar faktiskt om att ta bort regler. Det är det som är förändringen. Jan Lindholm säger att vi saknar idéer och att det bara handlar om att ta bort regler. Men det handlar ju om att minska styrningen.

Men det finns så många andra faktorer inblandade i bostadsbyggandet. Det pågår en översyn av plan- och bygglagen. Det finns även en koppling till konkurrensfrågorna. Dagens tröga detaljplanesystem gör att många små byggare inte orkar med processerna, och därmed är det bara de stora byggarna som är med. Det gör att konkurrensen minskar, och det är naturligtvis prisdrivande i sig.

Vi från den borgerliga alliansen är helt öppna för att diskutera det statliga kreditgarantisystemet som ett självfinansierat system.

Det finns alltså många åtgärder där staten indirekt påverkar förutsättningarna på marknaden så att man kan tillgodose efterfrågan från de enskilda konsumenterna.

Problematiken är precis den som Jan Lindholm säger, nämligen att det är brist på bostäder. När det då dyker upp arbetstillfällen som till exempel ungdomar kan ta så finns det inte bostäder. Bostadsfrågan är därför oerhört viktig. Bristen på bostäder är tillväxthämmande i många regioner. Det är en sanning som vi är överens om.

Anf. 27 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Lars Tysklind och Folkpartiet medverkar till den mest genomgripande förändringen i modern tid på bostadsområdet. Men ni saknar en konsekvensanalys. Ni avvecklar allt statligt stöd till bostadsbyggande. Vad händer med människorna i nyproducerade lägenheter när hyrorna höjs? Vad händer med byggandet när er politik leder till ett stopp för byggande av hyresrätter? Och hur går det för byggföretagen som har gjutit Odellplattor för hundratusentals kronor för att ni lovade att pengar skulle komma?

Tidigare talare har talat om långsiktiga spelregler. Då tycker jag att man kan uppehålla sig ett tag vid dessa Odellplattor. Före jul var direktiven tydliga: Om man bygger dessa plattor och drar i gång bygget så kommer pengarna att finnas.

Nu visar det sig att investeringsstödet i landets alla regioner, förutom Stockholm, är slut. Så där står byggföretagen med Odellplattor för byggnationer som inte kommer att rulla vidare. Var detta halvår från november till nu er långsiktighet? Då tror jag inte speciellt mycket på era långsiktiga spelregler för resten av mandatperioden.

Anf. 28 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Det är precis de kortsiktiga spelregler som Fredrik Lundh från Socialdemokraterna nu tar upp som måste förändras. Och naturligtvis händer då vissa saker på kort sikt. Om man ska våga gå från kortsiktig ryckighet till långsiktiga spelregler så händer någonting på kort sikt. Det som bland annat har hänt är att man vid vissa byggen har fått stanna upp och göra en ny kalkyl och så vidare. Det är oomtvistat. Men på de flesta håll går man sedan vidare. Detta innebar inte ett stopp.

Odellplattor är tydligen också ett favoritämne för dagen. Investeringsbidragen är budgeterade till en viss summa. Och pengarna hade tagit slut även under den förra regeringen om man inte hade tillskjutit nya pengar.

Räntebidragen avvecklas nu under fyra fem år. Och så länge man inte färdigställer några hus får man en allt mindre del av några räntebidrag. Det finns ett löfte om räntebidrag, men så länge man bara har en platta så får man inte något räntebidrag, utan man är bara med i systemet så att säga.

Men det handlar faktiskt om att man måste våga ta steget från en kortsiktig politik till en politik med långsiktiga spelregler.

Anf. 29 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Er långsiktighet varade inte ens ett halvår.

När det gäller ungdomar och studenter så var du inne på det området och konstaterade att det behövs bättre villkor för unga på bostadsmarknaden. Jag har mängder av kamrater runt om i landet som står i bostadsköer och som kämpar för att få sitt eget boende. Och vi skulle behöva göra än mer i politiken.

Ni skriver i betänkandet att när man plockar bort dessa stöd, dessa subventioner och dessa stimulanser, så kommer efterfrågan att få ett större genomslag. Min fundering är om stimulanserna för byggande av mindre hyresrätter och studentbostäder har blockerat byggandet. Har studenternas efterfrågan varit för liten och tyst? Jag tycker att det i samhällsdebatten och i politiken är ganska tydligt att denna grupp behöver få bättre villkor. Vi har försökt åstadkomma det genom vår politik. Ni väljer att ta bort detta och inte komma med någonting annat. Varför lägger ni ned Boutredningen utan en enda förklaring? Den utredningen hade specifikt till uppgift att belysa problemen och komma med förslag till konkreta åtgärder, vilket er regering verkade behöva.

Ungdomsarbetslösheten stiger. Med er politik kommer det att bli ännu kämpigare för de unga att komma in på bostadsmarknaden.

Min fråga till Folkpartiet är: Har ni något mål alls när det gäller byggande av hyresrätter?

Prot. 2006/07:79
21 mars

Anf. 30 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag blir lite häpen. Jag måste ha uttryckt mig väldigt oklart. Fredrik Lundh säger: Er långsiktighet räckte ett halvår. Jag tycker att det mer beskrev hans eget sätt att argumentera – att det på sin höjd handlade om det sista halvåret – medan jag faktiskt talade om framtiden. Det var alltså ett lite märkligt uttalande. Men kanske uttryckte jag mig suddigt – vad vet jag? Jag kanske försökte tänka samtidigt. Det kan ibland förvirra saker och ting.

Sedan har vi detta med ungdomar och studenter. Studenternas villkor och möjligheter att efterfråga är naturligtvis någonting som man hela tiden måste se till är rimliga. Det gör alliansregeringen.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken och sättet att få in ungdomar på arbetsmarknaden är jag helt övertygad om att resultatet blir att man kommer att ha lättare att komma in på arbetsmarknaden. Fredrik Lundhs beskrivning kommer inte – det är jag övertygad om – att gälla.

Jag tog upp frågan om hyresgarantin och att man ska få en chans att visa att man kan betala. Det är ju vad det handlar om. I vissa lägen har man kanske lite höga krav på en hyresgäst. Man ska kunna visa på att man har fast jobb och fast inkomst. De facto har de här grupperna ofta en reell betalningsförmåga.

Det är där som hyresgarantin ska kunna finnas så att man kommer in på hyresmarknaden och kan visa att man har betalningsförmåga och är en långsiktigt säker hyresgäst. Det tror jag kan ha stor betydelse för många ungdomar när det gäller att skaffa en bostad. Vi får väl se hur det slutar. Jag tror att detta kan bli ett verksamt medel i sammanhanget. S-regeringen var med om att starta upp det arbetet och komma med tankar kring det.

Anf. 31 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Det har sagts väldigt mycket klokt här av mina kolleger i alliansen, så vi får se om jag kan bidra med någonting.

Framför allt vill jag rikta uppmärksamheten på det som tidigare apostroferades här. Fredrik Lundh sade att jag i en tidigare debatt, i budgetdebatten, sagt att bostadspolitiken inte är för alla. Antingen är det ett missförstånd – om inte har jag uttryckt mig väldigt dåligt – eller också har Fredrik Lundh missuppfattat det hela. Inte vet jag.

Jag tycker att bostadspolitiken är för alla. Jag tror att jag i vilket fall menade att bostadsbidrag förhoppningsvis inte ska behöva finnas till alla, utan att vi finner andra möjligheter till lösningar när det gäller de behov som alla människor har och det som alla människor ska ha rätt till, nämligen att ha en bostad.

Fru talman! Egon Frid sade att bostadsminister Mats Odell inte alls bryr sig om hyresrätten. Men man kan titta i en tidning som Byggindustrin ger ut. Jag vill citera vad Mats Odell uttalade i februari månad:

”Jag är också beredd att arbeta för att vi ska få statliga resurser för att utveckla hyresrätten. Men man kan inte gasa på med den typen av åtgärder i en överhettningssituation. När konjunkturen börjar kylas av och det finns lediga resurser, då är det kanske läge.” Att han inte bryr sig om

Bostadsförsörjningsfrågor

hyresrätten är alltså direkt felaktigt. Det här är inte det enda citatet. Jag skulle kunna citera ett antal anföranden och intervjuer.

Jan Lindholm tog upp detta med att vi inte bryr oss om studenternas situation. Jag vill fästa uppmärksamheten på det som också Lars Tysklind – och kanske fler – tagit upp. Hyresgarantin är ett svar på studenternas situation som regeringen aviserar – ja, kanske inte direkt studenternas situation utan situationen för unga och för dem som inte kan visa på stadiga inkomster.

Där är alliansens politik att det ska finnas bostäder för alla. Oavsett om man är yngre eller om man är äldre och oavsett vilken livssituation man har ska man kunna hitta en bostad som passar just en själv.

Att mycket görs just nu är inte så konstigt. Vi engagerar oss nu i en verksamhet som snarast handlar om att vända en oceanångare på Göta kanal. Nu försöker vi lägga om en bostadspolitik som i alltför hög grad är byggd på planekonomiska inslag. Vi försöker se till att människorna, medborgarna, får ett ökat utrymme.

Vi ska komma ihåg att byggandet i det här landet efter ett antal år med Socialdemokraterna vid makten med stöd från Miljöpartiet och Vänsterpartiet är betydligt lägre än byggandet i de flesta andra länder i Europa. Vi ligger på den lägsta nivån när det gäller byggandet, och vi har bostadsbrist. Det är det arvet som vi nu har att ta tag i, att förvalta och att göra något åt. Det är också det vi gör. Men när diskussionen från oppositionens sida i stor utsträckning handlar enbart om att utgå från det tänk som den tidigare regeringen haft blir det väldigt konstigt.

Jag vill återge vad Norman Vincent Peale sagt: Ändra dina tankar, och du ändrar hela din värld.

Jag som inte har varit inne i bostadspolitiken och debatterat så mycket under föregående mandatperiod när vi hade en annan regering känner att jag kan följa hur tankegångarna helt enkelt är olika. Här ser vi i alliansen framför oss ett scenario med ett ökat byggande. Vi ska veta att den marknaden i dag är överhettad. 60 procent av byggföretagen uppger att de har arbetskraftsbrist. Vi bygger som aldrig förr, och vi har möjlighet att göra det. Men vi tog över i en situation där det inte byggdes särskilt mycket och med en jättestor bostadsbrist. Den försöker vi nu ordna till. Det är vad det handlar om.

Nu handlar det om långsiktighet. Jag skulle vilja säga något också om den. Det är de äldre som i dag har ett oerhört stort problem när det gäller att få en bostad. Därför finns det särskilda äldresatsningar. Men den demografiska utvecklingen kunde man ju förespå långsiktigt. Även den förra regeringen kunde faktiskt förespå det och se vilka bostäder som kommer att behövas – bostäder som är anpassade till den äldre befolkningens nivå.

Det är klart att vi år 2035, när jag och andra är 80 år och äldre, har långt fler 80-åringar. Jag har sett någon siffra där. Det kommer att bli åtskilliga tusen flera 80-åringar då. Ungefär 750 000 80-åringar beräknar man kommer att finnas år 2035. Det är klart att det då krävs en anorlunda bostadsmarknad. Det här måste vi sikta in oss på. Vi måste möta behoven. Dessa kan vi i vissa lägen förutspå. I andra lägen kan vi inte det.

Jag har full förtröstan på min kristdemokratiska bostadsminister och den politik som han nu för, som han är i gång med att föra. Vi får hela tiden vara med och ge impulser, så var lugna! Vi kommer att ha en betydligt bättre bostadssituation för medborgarna när vi går till nästa val.

Anf. 32 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Yvonne Andersson önskar och hoppas att vi inte kommer att behöva ha bostadsbidrag till alla. Det hoppas verkligen också jag. Men vi riskerar att få en bostadspolitik med boendekostnader som kommer att kräva bostadsbidrag till alla. Nästa mål för alliansregeringen att sätta upp blir väl att vi inte ska ha en bostad till alla men bostadsbidrag till alla.

Däremot är jag jättepositivt inställd till den reformering av bostadsbidraget som alliansregeringen förespeglar. Det har ju skett kraftiga besparingar på det området genom åren, så detta är en positiv signal. Men vi har inte sett förslagen än.

Denna debatt avspeglar, tycker jag, vilka tidningar vi läser. Jag skulle vilja fråga dig, Yvonne Andersson, om du någon gång har läst Vår bostad, eller Hyresgästföreningens tidning Hem & Hyra som den nu heter. Jag föreslår att du läser sådana tidningar i stället för byggindustrins Betongforum eller vad nu de som verkligen cementerar problemen kallar sina publikationer.

Vi har märkt att kd och alliansregeringen försöker vända en oceanångare i Göta kanal. Jag kan tala om att det blir en propp, och det är precis den proppen som vi anser att alliansregeringen utgör när det gäller bostadspolitiken.

Jag måste fråga vad det är som gör att Mats Odell, som själv som riksdagsledamot föreslog ett byggmål på 50 000 lägenheter per år, när han blir statsråd och företrädare en borgerlig alliansregering är mot att föreslå ett byggmål på 40 000 lägenheter per år.

Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är väl alldeles självklart att boendekostnaden kan få öka! Vår regering flyttar pengar från planekonomiska subventioneringar för att människor ska få mer pengar över i kassan och kunna betala vad de vill betala för olika saker.

Det är väl inte konstigt att boendekostnaden ökar när folk får mer ekonomiskt utrymme att stå för sina kostnader! Det kan mycket väl tänkas att boendekostnaden ökar, men vad har det med bidrag att göra? Vi tillåter ju bara människor att bestämma mer över sina pengar. Det är det ena.

Det andra är att jag faktiskt läser, och har, Vår bostad. Där ser jag ibland väldigt vinklade beskrivningar där man inte har ändrat sitt tänk utifrån det tänk som kan styra när människor får mer att ta ställning till på eget sätt.

Jag ser inte domedagsprofetiorna framför mig som ni målar upp. Jag tycker att oppositionen någon gång i stället borde fundera på detta: Vi tycker inte att detta är bra, så varför har det blivit så här när vi hade andra mål?

Hade man frågat er under den mandatperiod som började för åtta och ett halvt år sedan hur ni ville ha framtiden, inte sjutton hade ni sagt att mängder med människor skulle vara bostadslösa, att vi skulle ha bostadsbrist och att vi skulle ha ditt och datt. Nej, ni skulle ju lösa allt! Varför frågar ni er inte i dag varför det ser ut så här?

Vi kommer med en ny idé om hur vi ska lösa denna problematik. Jag tycker att ni ska vara glada över att vi vågar pröva något annat när ni har misslyckats med er idé!

Anf. 34 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Detta är en av de grova svartmålningar som görs när det gäller den förda bostadspolitiken. Yvonne Andersson talade förut om en överhettning. Den verkliga överhettningen kommer av att det faktiskt byggs oerhört mycket lägenheter i Sverige utifrån en tidigare bostadspolitik och också utifrån en efterfrågan på grund av att många har fått jobb. Den överhettning som ni har bidragit till är den som har skett inom betongindustrin och byggandet av betongplattor i slutet på 2006 då ni ändrade reglerna för investeringsstödet. Jag förstår inte svartmålningen av kritiken.

Vi delar naturligtvis de goda ambitionerna att vi ska åstadkomma bra bostäder. Helt klart är ändå att den omställning av bostadspolitiken som Yvonne Andersson talar för leder till ökade boendekostnader för många grupper. De kommer att efterfråga andra typer av bidrag för att klara sina boendekostnader, till exempel ett ökat bostadsbidrag. Samtidigt har den främsta kritiken varit att kostnader föranledda av investeringsstöd och produktionsstöd har gjort att byggherrarna bygger för dyrt och fuskar för mycket och att det ger oskäligen kostnader.

Men var finns era förslag för att förändra de negativa sidorna?

Anf. 35 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Eftersom jag i mitt anförande missade att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla motionerna gör jag det nu i stället.

När det gäller detta med svartmålning av kritiken förstod jag inte vilken svartmålning av kritiken det handlade om. Jag uppmärksammade Egon Frid på att det är en svartmålning av vad som kan hända på bostadsmarknaden.

Återigen, inte var tillståndet när ni lämnade makten i höstas sådant som ni hade ansett att det skulle vara när ni tog makten för åtta år sedan! Ni hade makten i meningen att Socialdemokraterna var i regeringsställning och samarbetsparterna var Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det var det jag frågade om och det jag sade att jag utgick från att det inte var på det viset. I de debatter jag hörde var det en lysande framtid vi gick till mötes.

Om det är en svartmålning av kritiken vet jag inte vad Egon Frid menar med det.

Det är drygt ett halvår efter valet. Det är den tid som den nya regeringen har haft på sig att arbeta med förändringar och visa på möjligheter längre fram. I dag kan vi inte säga exakt vad som händer, men vi tror att detta är den rätta vägen. Vi är övertygade om att det kommer att lösa de problem som vi har i dag. Vi kommer att få fler människor som får bo-

städer utifrån sina behov, både när det gäller boendeform, komfort, status och kostnad. Vi tror att det kommer att hända, och vi tror dessutom att vi kommer att få ett ökat bostadsbyggande.

Prot. 2006/07:79
21 mars

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

Anf. 36 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Fru talman! Jag vet knappt var jag ska börja! Det byggdes 120 000 nya bostäder under den förra mandatperioden, och du, Yvonne Andersson, har i ditt anförande stått och förklarat vad som var fel och vad som var galeit. Dock har du med väldigt få ord förklarat vad din egen idé är.

Den borgerliga regeringen driver en politik för ökade klyftor även när det gäller var och hur människor ska bo. Jag tycker att det är intressant att du pratar om den överhettade marknaden och om den politik ni vill genomföra. Den verkar dock tyvärr mest innebära att man plockar bort de verktyg som har lett fram till det byggande av lägenheter som genomfördes föregående mandatperiod.

Min fråga till dig är: Kommer det att byggas fler lägenheter denna period än förra perioden, nu när Kristdemokraterna får styra bostadspolitiken? Står du, Yvonne Andersson, bakom målet för Sveriges bostadspolitik?

Anf. 37 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Min första fråga – den har funnits under hela denna debatt – till Fredrik Lundh är: Vad är ökade klyftor? Hur räknar ni ökade klyftor? Hur värderar ni ökade klyftor?

Jag förstår faktiskt inte den debatten. Är det enbart ekonomin som man är inne på, och vari ligger då begreppet ökade klyftor? Jag vidhåller å det bestämdaste att denna regering inte jobbar för att öka klyftorna.

Tvärtom, vi väger in även andra värden i det, som de egna beslutandemöjligheterna när det gäller bostäder och boendeform så att man får det man faktiskt vill ha.

Är det ökade klyftor om jag och min syster väljer att bo i helt olika bostäder, min syster i en billigare och jag i en dyrare när vi tjänar ungefär lika mycket? Vari ligger de ökade klyftorna? Är de ökade klyftorna den standard som ni avser, eller vari ligger de?

Anf. 38 FREDRIK LUNDH (s) replik:

Herr talman! Vad händer med människor i nyproducerade lägenheter när hyrorna höjs? Vilka effekter får höjda hyror och ett uteblivet byggande av hyresrätter för studenternas boendesituation?

Jag tycker att jag redan i mitt huvudanförande pekade på stora frågor som inte du eller de övriga har besvarat. Du lyfter dessutom fram att boendekostnaden ska få öka. Men hur stor andel av lönen tycker du, Yvonne Andersson från Kristdemokraterna, ska gå till boende? Är det verkligen bostadsbidraget som ska lösa problemen med alla negativa effekter av Kristdemokraternas politik?

Anf. 39 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Inte kan väl de stora frågorna besvaras av var och en av oss när vi framför våra anföranden i kammaren. Du skulle ha mejlat de frågorna till mig redan i går kväll. De här frågorna är så stora att dem

borde du ha haft med innan du började här över huvud taget. Det vore ett sätt. De kan knappast besvaras.

Den andra frågan var hur stor andel av lönen som ska gå till boende. Ja, det här är ett typiskt förmyndarperspektiv. Någon här uppe hos oss ska avgöra ungefär hur stor andel av lönen som folk ska använda för sin bostad. Jag har haft perioder i mitt liv då jag har använt en otroligt stor del av min lön till just bostad, beroende på att jag värderar bostaden så högt. Jag ville dessutom ha en större bostad för att kunna samla större delen av min vänskrets och familj hos mig. Det var därför jag tog exemplet med min syster, herr talman. Andra människor tycker att det är bättre att ha en mindre, enklare bostad och få mera pengar över för att vara ute och resa, ute på nöjen eller vad det nu är.

Vi kan väl inte ange en andel av lön för att därmed avgöra de så kallade klyftor som ni talar om och som ni permanentar i era talesätt – om jag nu ska säga vad jag tycker. Man talar om ökade klyftor utan att veta vad det innebär över huvud taget. Det är inte första gången i den bostadspolitiska debatten som det har använts från oppositionen. Jag hoppas att jag vid något tillfälle får veta vad ni menar med ökade klyftor.

Anf. 40 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är väldigt många frågor som man skulle kunna ställa. Först tar Yvonne Andersson åt sig äran av den överhettning som är nu. Det som ni tog över var någonting annat. Det är sakligt helt fel. Effekterna av den politik som ni bedriver har vi inte sett ännu. Det är lite konstigt. Ibland skyller ni på att ni har suttit i makten bara i fem sex månader, ibland tar ni åt er äran för att det så att säga är tack vare er som allting är som det är. Just byggsektorn är väldigt trög nu, och byggföretagen själva säger att effekterna av er politik kommer vi att se i höst. Det kommer att bland annat bli höjda hyror.

Du tar upp frågan vad klyftor är för något. Jag är lite besviken, för att jag gav lite beröm i mitt anförande för att ni har börjat använda begreppet utanförskap. Jag hoppas att ni på det sättet kanske börjar få djupare insikt i hur det är i samhället utanför riksdagen, som ni tydligen har så lite kontakt med.

Det är massor av olika komponenter som ingår i utanförskap. Jag hade hoppats att ni hade förstätt att klyftorna i samhället faktiskt ökar med den politik ni för. Där är det förmågan att agera på marknaden som styr vilka behov man kan kanalisera i stället för till exempel engagemanget i ett politiskt parti eller en intresseorganisation. Nu är tydligen alla andra sätt att kanalisera sin åsikt och sina behov och önskningsar än via plånboken inte särskilt mycket värda.

Sedan kan man undra vad ni har för förebilder. Det skulle vara intressant att veta vad det är för annan marknad i något annat land som ni anser vara så mycket bättre att ni tycker att systemskifte är så viktigt. Det skulle jag vilja veta.

Anf. 41 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Inte kan jag påstå att Kristdemokraterna inte har insikt i vad som finns utanför riksdagens och regeringens byggnader. Då skulle knappast vår folkhälsominister Maria Larsson starta projekt mot hemlös-

het och äldres rättigheter att få bostad och så vidare. Det är väl ändå en rätt felaktig kritik.

När det gäller överhettning har jag inte, herr talman, tagit på mig någon som helst berömmelse, men om det är överhettning ska man väl inte samtidigt ge bidrag till en industri och ett byggande när det dessutom är svårt att få tag på arbetskraft. Det är allt färre byggbolag. Det är vad det handlar om. Ni kritiserar oss för att vi har gjort förändringar. Ni menar att det skulle minska byggandet. Det tror jag inte på.

Dessutom vill jag påpeka att om man inte förstår att vi försöker hitta en annan idé är ni väl inte lyckliga över att vi, efter att ni har samarbetat med regeringen i åtta år, har den utveckling som vi har. Hemlösheten och svårigheten för många att komma in på bostadsmarknaden har väl inte åstadkommit på de sex månader då allianspartierna har regerat. Det har åstadkommit under längre tid. Varför finns det ingenting av självreflexion över den politik som ni faktiskt har genomfört och som har gjort att vi har det tillstånd som vi har? Det är det tillstånd ni erbjuder oss att ta över. Det vill vi förändra och har andra idéer om.

Anf. 42 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag tyckte att jag var rätt självreflekterande i mitt anförande, det måste jag säga, Yvonne. Det är inte alls så, och det påpekade jag i mitt anförande, att vi tycker att det här så att säga är den bästa av världar. Det är däremot så att vi inte tror på att om man politiskt överger området bostadspolitik skapar man därmed förbättringar. Självklart finns det massor med saker att göra. Det är vi väl medvetna om, men vi tror att det behövs politik för det. Vi tror faktiskt att det behövs att det offentliga är med, inte bara med lagstiftning och styrande utan också att det offentliga är med ekonomiskt och påverkar.

Vi ser boendet som någonting ganska långsiktigt. Vi tror alltså inte att man kan vänta på att konsumenten ska ha den här betalningsförmågan, utan konsumenten ska kunna kvalificera sig på marknaden och kunna påverka byggandet av boende. Det är inte så att bostäder bara dyker upp som svampar ur jorden när någon kommer och knackar på dörren och har betalningsförmågan, utan det tar tid från det att man börjar med planeringen, med allt vad det innebär, tills det finns ett färdigt hus. Det är bra gjort om man får fram det på ett år, och man ska klara sig under den tiden.

Eftersom vi lever i ett väldigt föränderligt samhälle – fortfarande är det flyttströmmar i vårt land – är det viktigt att samhället är berett att gå in och ta kostnaden däremellan, att förskottera, skulle man kunna säga. Det är viktigt att samhället alltså är en aktiv part för att skapa förutsättningar för att de ungdomar som vill flytta till universitetsorter eller till de områden i landet där jobben finns kan göra det, att det finns bostäder, för det är en förutsättning. Det är det som skiljer oss åt. Vi på den här sidan vill att samhället ska ta ett ansvar för att skapa de förutsättningarna.

Anf. 43 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Vem har sagt att vi har övergivit en politik? Vi är väl lika måna som någon annan om att det ska finnas bostäder där människor vill bo?

Det handlar om att vi har en annan metod för hur det ska ske, nämligen att minska den planekonomiska styrningen av politiken. De inslagen vill vi minska. Vi vill naturligtvis öka där behoven finns, men det har ju visat sig att många av de långsiktiga prognoser som den förra regeringen använde inte har slagit in. Det har blivit fel.

Nu håller vi på att arbeta för fullt med att öka byggandet, öka antalet bostäder och se till att det blir ordning så att vi inte har den bostadsbrist som vi har i dag om två, tre eller fyra år. Det tar lite tid, precis som det är sagt här. Det tar tid att få fram husen, och därför måste vi skynda på nu. Den här politiken kommer självfallet att ge effekter; det är min absoluta övertygelse.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Hyresrätt m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2006/07:CU10
Hyresrätt m.m.

Anf. 44 AMEER SACHET (s):

Herr talman! I dag behandlar vi civilutskottets betänkande CU10, *Hyresrätt m.m.* Den senare delen i betänkandet, som handlar om ombildning och kooperativ, kommer min partikamrat Christina Oskarsson att beröra i sitt anförande.

Jag yrkar inledningsvis bifall till reservationerna 2, 10, 16 och 17.

Bostadspolitiken är en viktig hörnsten i kampen för ett solidariskt samhälle. Att känna trygghet i sitt boende oavsett om man bor i villa, bostadsrätt eller hyresrätt är en central och viktig fråga för oss socialdemokrater.

Bostadspolitiken utgör det fjärde benet i välfärdspolitiken utöver vård, omsorg och skola. En bostad är en social rättighet. Det är därför ett samhällsligt ansvar att trygga bostadsförsörjningen. En stark allmännytta är nödvändig för att motverka segregation och för att hålla nere bostadskostnaderna.

Bruksvärdessystemet är den svenska modellen för hyressättning. Det är en framgångsrik modell som har gett lägre hyror i Sverige än i de flesta andra länder – hyror satta i fria förhandlingar mellan hyresgäster och fastighetsägare. Det är hyror baserade på bruksvärde och inte på marknadsvärde som ger hyresgästen ett verkligt besittningsskydd och skydd mot oskäligen hyror. Marknadshyror skulle för de allra flesta leda till stora hyreshöjningar och skapa en större segregation på bostadsmarknaden.

Herr talman! Bruksvärdessystemet normerande roll är en viktig spärr mot oskäligen hyror. Om man tar bort detta system tar man bort skyddet som garanterar en rimlig hyreskostnad för tiotusentals hyresgäster. Det är en attack mot studenterna och mot tusentals unga i vårt land.

Konsekvenserna av borgarnas bostadspolitik kommer för dessa grupper att bli försämrade möjligheter till billiga hyresrätter liksom en ökad

bostadssegregation genom utförsäljning. Människor som inte har råd att köpa eller hyra en bostad till marknadspriser tvingas till ett sämre boende. Detta är helt i linje med den fria marknadens ideal: sämst åt den som har det sämst och bäst åt den som har det bäst.

Herr talman! Vi socialdemokrater står för en social bostadspolitik. En bra bostad till en rimlig kostnad i en trygg miljö är en rättighet. Boendet ska bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar.

Olika upplåtelseformer som bostadsrätt och kooperativt ägande ska finnas, gärna i blandad form. Bostadspolitikerna måste vara stabil och långsiktig och utformad med hänsyn till människors inkomster, villkor och behov. Alla ska ha rätt till en bra bostad till rimlig kostnad.

Under 2006 påbörjades nybyggnad av hus med sammanlagt ca 44 400 bostadslägenheter, vilket innebär en ökning med 39 procent jämfört med 2005. Ökningen gäller främst flerbostadshusen. Även antalet påbörjade ombyggnader ökade kraftigt. Vi vill fortsätta satsa på fler bostäder och bra bostäder för alla människor.

Herr talman! Med hävdandet av stopplagen blir det fritt fram att sälja ut stora bostadsbestånd genom allmännyttan, vilket kan försvåra för studenter och andra grupper som inte har möjlighet att ta lån för sitt boende.

För att främja en rättvis tillgång till bostäder, för att värna miljön och för att få bra villkor även för inkomstsvaga grupper på bostadsmarknaden krävs statliga insatser. Utan statliga stöd i bostadspolitikerna kommer orättvisorna att öka.

Mycket hinner förändras i livet, men inte behovet av en bostad. Bostad behöver vi hela livet. Vi känner en oro för vad som kommer att hända med hyresrätten i framtiden. Redan givna och kommande direktiv till både de utredningar som den tidigare regeringen har tillsatt och till nya utredningar kommer att visa vad som blir kvar av den hyresrätt som vi känner i dag.

Den borgerliga regeringen pratar om att utveckla hyresrätten som upplåtelseform samtidigt som regeringen ska sälja ut och ombilda hyresrätter i allmännyttan och drar in allt stöd till byggandet av hyresrätter så att hyrorna höjs. Sedan gör man om de kommunala bolagens bestånd till bostadsrätter. Vi har fått lära oss ett nytt ord i det borgerliga nyspråket: Utveckling betyder alltså avveckling.

Med utförsäljningen av hyresrätterna försvinner det kapital som svenska folket gemensamt har investerat i bostäder. Bostäder som har byggts för att tillgodose medborgarnas behov av en bostad realiserar bort till vrakpriser, och stora summor pengar försvinner från det vi har byggt upp gemensamt. Den sociala bostadspolitikerna rustas ned bit för bit.

Vi socialdemokrater är emot denna utveckling. Allmännyttan ska värnas. Hyresgästerna ska ha skäligena hyror. De ska kunna vidmakthålla och fördjupa inflytandet över sina boendeförhållanden. Även studenter och unga ska ha möjlighet till ett bra boende.

Det finns mot denna bakgrund all anledning för riksdagen att i ett tillkännagivande slå fast att den svenska modellen på bostadsmarknaden kan vara hotad om inte de allmännyttiga bostadsföretagen även i fortsättningen kan erbjuda bostäder till villkor som inte utgår från krav på vinstmaximering.

Anf. 45 EGON FRID (v):

Herr talman! I detta betänkande från civilutskottet om hyresrätt med mera behandlas motioner om upplåtelseformer och politiken för ombildning av hyresrätter. Också motioner om hyressättning, hyresrättsliga frågor, svarthandel och andrahandsuthyrning behandlas. Detta hör ihop med den tidigare debatt som vi har fört här om politiken för bostadsförsörjningen.

Jag står naturligtvis även här bakom alla Vänsterpartiets reservationer i betänkandet och de gemensamma reservationer där Vänsterpartiet är med. Jag väljer här att yrka bifall till reservationerna 5 och 14 i betänkandet CU10.

Jag ville belysa andrahandsuthyrningen. Den är i vissa fall mycket angelägen. Det måste vara möjligt att exempelvis studera eller arbeta en period på annan ort utan att för den skull förlora sitt hyreskontrakt. För andra utsatta grupper är det tyvärr rent av en nödvändighet att det finns andrahandskontrakt på bostadsmarknaden. Det gäller bland annat för ungdomar som i dag är extra hårt utsatta även när det gäller boendet.

För att förbättra förhållandena på andrahandsmarknaden bör såväl hyresvärdarnas som hyresnämndernas kontroll öka genom att värdens medgivande respektive nämndens tillstånd alltid ska vara förenat med villkor om vilken högsta hyra som får tas ut. En för hög hyra, som många förstahandshyresgäster tar ut, ska kunna leda till att förstahandshyresgästens hyresrätt förverkas. Det skulle kunna ha en starkt avskräckande effekt på förstahandshyresgästens vilja att ta ut överhyror. I ett sådant förverkandefall bör andrahandshyresgästen ha rätt att få överta hyresrätten.

Vänsterpartiets förslag i de här motionerna går bra ihop med Boutredningens förslag. Den som hyr i andra hand har dock en svag rättsställning och saknar enligt huvudregeln besittningsskydd, vilket innebär att hyresgästen med kort varsel kan förlora sin bostad. En andrahandshyresgäst kan efter två år få ett besittningsskydd i förhållande till förstahandshyresgästen dock aldrig i förhållande till fastighetsägaren.

Det är bra om det pågående utredningsarbete som utskottet hänvisar till skulle leda till att uttag av överhyror kriminaliseras. Det är dock nödvändigt att uttag av överhyra rubriceras som ocker genom att det leder till förlust av förstahandskontraktet. För att anmälningar ska komma in måste dessutom andrahandshyresgästen i sådana fall ha rätt att överta hyreskontraktet. Lagen måste alltså ändras så att uttag av hyra utöver bruksvärdesnivå i framtiden utgör ett tillräckligt skäl för att en förstahandshyresgästs besittningsskydd ska brytas.

Herr talman! Jag vill se ett samhälle utvecklas där olika upplåtelseformer finns representerade i alla stadsdelar och bostadsområden. En stor del hyresrätter omvandlas årligen till bostadsrätter samtidigt som för få hyresrätter produceras. I Stockholmsregionen har sedan år 2000 mer än 30 000 hyresrätter omvandlats till bostadsrätter. Med regeringens politik lär omvandlingen snarast öka i takt under kommande år.

Jag har inga invändningar mot bostadsrätter men motsätter mig omvandlingsutvecklingen och det sätt den går till på. Omvandlingen ökar boendesegregationen, ökar utanförskapet och minskar valfriheten för människor som vill bo i allmännyttans bostäder. Tillskottet i form av nyproducerade hyresrätter motsvarar inte antalet omvandlade bostäder.

Även detta kommer att försämrats ytterligare nu när alliansens regering valt att strypa alla former av produktionsstöd för byggande av hyresrätter.

Det behövs en lagstiftning som reglerar en turordning av förvärvare vid försäljning av allmännyttiga bostäder. Allmännyttan ska i första hand säljas till annan allmännytta, i andra hand till privatägda fastighetsbolag och i tredje hand till en bostadsrättsförening för omvandling till bostadsrätter. Vi är inte för utförsäljning, men om hyresgästerna ändå beslutar att det ska göras måste det finnas en reglering och turordningsregler. Vi menar att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till lagstiftning som utgår från andemeningen i Vänsterpartiets syn på turordning vid försäljning av allmännyttiga bostäder.

Vid en försäljning av allmännyttan ställs både hyresgästerna och Hyresgästföreningen alltför ofta inför färdiga planer på försäljning där det enda som återstår är ett beslut från kommunfullmäktige. Jag anser att ett allmännyttigt kommunalt bostadsbolag som har för avsikt att avyttra en fastighet bör ha en skyldighet att i ett tidigt skede underrätta de berörda hyresgästerna. Det är rimligt att hyresgästerna ges möjlighet att ifrågasätta en försäljning och redovisa alternativa lösningar. Hyresgästerna bör samtidigt i god tid även få information om upplåtelseformen kooperativ hyresrätt eftersom det ofta saknas en kunskap om vad upplåtelseformen innebär.

En kooperativ hyresrättsförening kan vara ett allmännyttigt bostadsföretag, vilket innebär att det bör ges företräde vid eventuellt förvärv. Tiden för en kooperativ hyresrättsförening att bli konstituerad bör förkortas. En översyn av hur detta kan ske bör göras så att en förening kan få tillräckligt med tid för att utnyttja företrädesrätten till förvärv enligt ombildningslagen som ett alternativ till ombildning till kooperativ hyresrätt om en utförsäljning föreslås.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag ta upp att det på senare tid förekommit exempel på att hyreslagen inte skyddar en hyresgästs besittningsrätt då bostaden har utsatts för en brand. Hur branden uppstod spelar ingen roll i sammanhanget, inte heller vem eller vad som orsakade den. Hyreslagen bör ändras så att en hyresgäst har kvar sin besittningsrätt när en lägenhet har totalförstörts genom en brand eller en annan händelse. Besittningsrätten ska i första hand garantera en återflyttningsrätt och i andra hand rätten att få en ersättningsbostad. Här behöver regeringen ta initiativ för att göra en förändring av hyreslagen så att hyresrätten kan bestå även då bostaden har varit utsatt för en brand.

Anf. 46 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet står som vanligt bakom de reservationer vi har och de reservationer vi medverkar i, men för tids vinnande väljer jag att bara yrka bifall till reservation 12.

Det är inga små förändringar som sker i vårt land sedan höstens val. Det är ibland med viss skräckfylld rysning som jag läser majoritetens formuleringar. Som motivering för att avslå förslaget om att ge rättssäkerhet för en hyresgäst som vägras hyra en lägenhet genom att införa någon form – och då naturligtvis en form som ska utredas – av överprövningsmöjligheter för den förfördelade där den kan få veta varför man inte accepteras som hyresgäst skriver majoriteten: ”Tanken att en hyresvärd

beslut om att inte anta en viss person som hyresgäst skulle kunna överprövas av domstol eller annan myndighet framstår som främmande för svensk rättstradition.”

Man kan undra om majoriteten med det anser att hyresvärdar ska ha rätt att systematiskt välja bort barnfamiljer om man tycker att de är störande. Eller ska hyresvärderna kunna använda språktester för att välja ut vilka hyresgäster man vill ha i sitt hus? Är det okej enligt majoriteten om hyresvärderna bara vill hyra ut till män eller kanske bara till kvinnor? Har alla diskrimineringsgrunder helt plötsligt blivit fullt ut tillåtna att använda sig av i vårt borgerliga Sverige? Det är möjligt att jag övertolkar texten, men det står faktiskt att prövning framstår som främmande för svensk rättstradition.

För mig är en rättsstat nästan det motsatta. Det jag upplever som typiskt för en rättsstat är just att man har system för att pröva att en orättfärdig behandling av en individ inte sker.

När jag läser sådana texter som den som majoriteten har skrivit nu känner jag att det går iskalla, svartklädda, taktfasta soldater genom rummet. Skulle det alltså vara helt okej att välja bort barnfamiljer? Det är för mig en skrämmande utveckling.

Jag har full förståelse för hela det batteri av svårigheter som majoriteten radar upp i den tre sidor långa motivationstext som finns för avslaget. Det är ju möjligt att en utredningen inte skulle klara av att lösa alla de här problemen, men i mitt Sverige får inte en friskola neka ett barn en plats eller en handlare neka en kund entré till butiken utan giltigt motiv. I de flesta fall finns det säkert en kö att hänvisa till eller en föreskrift om att lokalen inte får ta emot fler besökare, men godtycke är för mig aldrig ett motiv.

Det är ju inte så att de tusentals som köar till en viss lägenhet är fördelade. Det handlar om när den som har köat längst, den som står först i kön enligt de kriterier som fastighetsägaren har ställt upp, inte får den lägenhet som han eller hon trott sig meriterad för. Det är då man kan tala om behov av prövning. Man skulle kunna tala om dålig eller undermålig marknadsföring eller om informationsbrister, om det är så att det finns ett för de flesta köande okänt kriterium som bara vissa får vetskap om.

Ligger inte det väldigt nära en diskrimineringsituation? Är det oviktigt för majoriteten med transparenta regler? Tycker ni inte att medborgarna ska kunna förstå varför saker blir som de blir? Vill ni inte ha några spelregler över huvud taget? Så kan man faktiskt tolka en del av era texter ibland, och här är det rätt tydligt.

Det här handlar inte om en tung börda för Sveriges hyresvärdar utan om en säkerhetsventil för ett litet antal presumtiva hyresgäster. Det handlar egentligen om att kunna säkerställa att olaga diskriminering inte sker, och det är, hävdar jag, svensk rättstradition.

Ett annat utslag av Miljöpartiets syn på svensk rättssäkerhet är att vi i en motion kräver åtgärder för att svarthandel med bostäder inte ska förekomma. Vi vill ha regler som gör att fastighetsägarna får ett tydligt ansvar för att motverka svarthandel.

Flera av de reservationer som Miljöpartiet medverkat till i det här betänkandet handlar på olika sätt om kooperativ hyresrätt. Vi anser inte att det är någon självskriven lag att allmännyttan ska gynna privat spekulation när man väljer att sälja ut bostäder. Vi är inte motståndare till bo-

stadsrätten som upplåtelseform – absolut inte – men vi anser att de som inte vill ge sig in i den formen av spekulation har samma rätt till ett bra boende. Hyresrättsinnehavarna betalar ju dessutom normalt mer för sitt boende än vad den som äger sitt boende betalar. Där kan man tala om förmögenhetsöverföring när hyresrätter privatiseras. Man kan alltså undra hur rättvist det är.

Vi menar att den kooperativa hyresrätten borde ges förtur vid en utförsäljning av allmännyttan. Det är en upplåtelseform som vi anser har många fördelar och som vi därför tror har stora möjligheter att utvecklas. Det behövs, som jag sade i debatten om det förra betänkandet också, många olika upplåtelseformer, bland annat just för att stödja mångfald och integration i bostadsområden. Om det är så att stadskärnan och andra attraktiva områden med tiden enbart kommer att bestå av bostadsrätter och kanske andra former av äganderätter, som jag vet att regeringen arbetar med, ägarlägenheter, så får vi en ändå mer segregerad bostadsmarknad, och vi får större klyftor i samhället.

Den kooperativa hyresrätten, både som ägarmodell och som hyresmodell, har fått en trög start. Kanske beror det på att många saknar kunskap om dess möjligheter. Därför borde regeringen avsätta resurser för att stödja utvecklingen av den upplåtelseformen.

Vi i Miljöpartiet strävar efter att hitta former för bostadslösningar som ger de boende ett ökat inflytande och ett ökat ansvar för sitt boende, utan att den boende för den skull ska behöva skuldsätta sig och delta i en sorts lotteri. Spekulation är inte något som vi anser att samhällets regler ska uppmuntra till. Däremot ser vi inte något fel i att många ändå väljer att belåna sig långt upp över öronen i förhoppning om att värdestegringen med åren ska göra dem riktigt rika. Det är helt okej att chansa, även i Miljöpartiets Sverige. Men det är också okej om det går åt pepparn. Vår samhällsmodell är till för alla, inte bara för dem som har tur i spel och dobbel.

Vi menar att samhället har ett ansvar för att alla ska klara av att lösa de grundläggande behoven. Därför måste samhället utveckla och stötta former på alla samhällsområden som gör att alla får plats. Det är därför vi stöder den kooperativa modellen som ett alternativ till den spekulativa modellen. Det behövs mångfald.

Vi skulle även vilja se ändringar i lagstiftningen som ger alla boende en större möjlighet och en ökad rätt att delta i samråd vid förändringar i fastighetsbeståndet. Vi menar att man ska se de boende som en resurs när man planerar förändringar och underhåll. Vi kan även tänka oss olika former av ekonomiska incitament för att tydliggöra att de boende faktiskt är en resurs om de får ett ökat medinflytande.

Vi menar att regeringen borde tillsätta en utredning som har till uppgift att ta fram åtgärder som ger de boende ett direkt, kopplat, ökat inflytande över sin boendemiljö.

För övrigt, herr talman, anser jag att regeringen snarast bör ge Banverket i uppdrag att bygga ett dubbelspår för järnvägstrafik mellan Falun och Borlänge.

Anf. 47 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Som redan framgått av debatten handlar det här betänkandet om olika upplåtelseformer för boende: hyresrätt, kooperativ hy-

resrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter. Därutöver behandlar betänkandet hyressättning, andrahandsuthyrning, svarthandel med lägenheter, boendeinflytande med mera.

Jag vill börja med att slå fast att vi från alliansens sida är positiva till samtliga upplåtelseformer. Jag vill också slå fast att det inte är vi politiker som utifrån politisk korrekthet ska avgöra om en boendeform är att föredra framför en annan, utan det är de som bor eller ska komma att bo. Bostadspolitikens utgångspunkt måste vara den enskilda människans val, och inte det val vi politiker anser att människor ska göra, utan deras eget val. Vår utgångspunkt är att de som bor ska känna trygghet i sitt boende och i sin närmiljö.

Herr talman! Jag kommer i mitt anförande att kommentera olika motionsförslag och skälen till att vi avslår dem.

Flera yrkanden har väckts som gäller hyreslagens räckvidd. Dessa gäller bland annat överprövning av hyresvärdens skäl att neka kontrakt, en hyresgästs skadeståndsskyldighet, olika frågor som gäller andrahandsuthyrning – vad gäller vilken hyresnivå som kan anses skälig, besittningsskyddet, möjlig rätt till förstahandskontrakt och så vidare – hyresavtalets upphörande, verkningar av att en hyreslägenhets totalförstörs, boendeinflytande och möjlighet att ha giftormar och liknande djur i hyreslägenheter.

När det gäller dessa yrkanden kommer jag att närmare lyfta upp några av våra ställningstaganden och därutöver påpeka att det genomförs en översyn av hyreslagen som i princip täcker in övriga yrkanden.

Jag tänkte börja med att kommentera förslag som gäller överprövning av hyresvärdens skäl att neka kontrakt. Till att börja med vill jag peka på att detta problem naturligtvis uppstår framför allt när det råder bostadsbrist. Utan brist blir det mindre intressant för en värd att tacka nej till en hyresgäst om lägenheten då förblir tom. Därutöver vill jag påpeka att diskriminering är olagligt och något vi absolut tar avstånd från. När det gäller diskriminering väntar vi dessutom på en vassare lagstiftning, vilket blir bra.

Dock finns det principiella och praktiska förhållanden som talar mot att överprövningsrätten införs. Jan Lindholm har varit inne på det och gett sin syn, men jag skulle ändå vilja peka på några delar. För det första skulle det innebära en inskränkning i fastighetsägarens rätt att bestämma över sin egendom. För det andra strider det mot svensk rättstradition när det gäller avtalsrätt. Det starkaste skälet är emellertid tidsaspekten. Det kan antas att den omtvistade lägenheten inte vore tom när tvisten väl har avgjorts. Hur löses det rent praktiskt? Alternativet skulle kunna vara att lägenheten stod tom tills tvisten avgjorts, vilket dock i dagens läge verkar helt orimligt när så många står i kö för en bostad. På grund av bland andra de skälen avstyrker vi förslaget.

Jag vill också lyfta upp ett yrkande som gäller hyresgästs skadeståndsskyldighet, nämligen frågan om att skada som hyresgäst på grund av psykisk störning åsamkat en lägenhet borde medföra nedsatt skadeståndsansvar. Vi vill i detta ärende framhålla att den frågeställningen inte bör bedömas inom hyreslagens område. I stället bör eventuella överväganden ske i en mer generell utformning av vad som ska gälla vid kontraktsförhållanden. Ett tungt skäl som vi i detta avseende vill lyfta fram är att om vi inskränker den här delen av hyreslagen finns det en risk att

människor med psykiskt funktionshinder får än svårare att ingå hyresavtal, vilket vi är oroliga för. Vi tror att det blir följden om man skriver in generella jämningsförhållanden. Det är ingenting som vi vill se.

När det gäller andrahandsuthyrning finns det både yrkanden som vill göra det lättare och yrkanden som vill öka begränsningarna. Här vill jag peka på den utredning som regeringen tillsatt vad gäller förutsättningarna för upplåtelse i andra hand. I uppdraget ingår att undersöka hur reglerna tillämpas samt belysa hur reglerna kan antas förhindra och försvåra förutsättningarna för att utnyttja lägenhetsbeståndet på ett effektivt sätt. Utredningen ska även se över regler som i övrigt gäller för privatpersoners uthyrning av den egna bostaden. Där ska bland annat reglerna om uppsägning och återbetalning av hyran ses över. Utöver det ska utredaren överväga om det bör skapas ytterligare ekonomiska incitament för bostadsupplåtelse i andra hand. Uppdraget ska redovisas till regeringen den 1 juni i år, och därför är vi i dagsläget inte beredda att i sak behandla de yrkanden som kommit i form av olika motioner.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om de motionsförslag som gäller ombildning av hyresrätter. I dessa motioner driver oppositionen bland annat frågan att om ombildning ska ske så ska det bli i form av kooperativ hyresrätt, inte bostadsrätt. Detta kan vi inte ställa oss bakom. Naturligtvis måste de som bor i huset själva kunna välja den upplåtelseform de vill ha. Det kan vara kooperativ, hyresrätt eller bostadsrätt. Vi politiker ska inte säga att det ska vara det ena eller det andra.

Låt mig även säga några ord om hyressättningen. Vi har motioner där det föreslås att bruksvärdessystemet ska vara kvar såsom det är i dag. I en motion föreslås att vi ska utreda och belysa konsekvenserna av marknadshyror. Frågan om hyressättning är komplex. Dagens system har skapat osäkerhet för privata fastighetsägare. Diskussioner om vinstutdelningar från kommunala bostadsföretag förs. Därutöver finns en anmälan till EU-kommissionen om otillåtet statsstöd som inlämnats av Europeiska fastighetsägarfederationen.

Det är med stor tillfredsställelse jag kan konstatera att bostadsminister Odell kallat till sig parterna för att tillsammans finna vägar för en framtida hyressättning. Det är därför självklart att vi i dagsläget vill avvakta vad parterna kommer fram till. Min stora förhoppning är att parterna kommer fram till en stabil och långsiktig översyn av hyressättningen.

Herr talman! Till sist vill jag lyfta fram ytterligare en fråga. Det gäller införandet av ägarlägenheter, en fråga som jag varit med och debatterat ända sedan jag kom in i riksdagen. För oss i alliansen är det därför mycket glädjande att det är en prioriterad fråga för Justitiedepartementet. Att införa ytterligare en upplåtelseform i Sverige känns mycket viktigt. Det är viktigt att bredda möjligheten för människor att välja.

Med detta, herr talman, vill jag avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 48 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Jag tror att bostadspolitik, inte minst den del som rör hyresrätt, blir en av de frågor som kommer att drivas under valrörelsen 2010. Det skiljer mycket mellan oss och den borgerliga majoritet som finns i riksdagen i dag.

Många gånger har vi från borgerliga företrädare, från riksdagsledamöter och framför allt från statsrådet Mats Odell, hört att vi inte kunnat bygga tillräckligt många bostäder, att vi tillhör bottenligan i Europa när det gäller bostadsbyggandet. Jag har dock inte sett några ambitioner från regeringens eller den borgerliga majoritetens sida. Det finns inga uppsatta mål om hur många bostäder som ska byggas. Det finns inga konkreta förslag.

I Boverkets senaste rapport talas om en inbromsning av bostadsbyggandet från drygt 40 000 till 35 000. Den prognos som Boverket gör är alltså att det inte kommer att byggas mer än 35 000–36 000 bostäder 2007. Om det är så som Mats Odell sagt, att vi ligger i bottenligan, undrar jag vilken liga vi framöver, under 2007, kommer att hamna i med en borgerlig majoritet. Då menar jag inte någon fotbollsliga. Jag avser inte Premier League eller den italienska ligan utan ligan i bostadsbyggandet.

Anf. 49 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Vilken tur att det inte var en fotbollsliga som avsågs, för det kan jag inte mycket om.

Jag hoppas, precis som jag tror att Ameer Sachet gör, att bostadspolitiken kommer att vara en stor fråga i valet 2010. Vi som varit engagerade i bostadspolitiken har kunnat tycka att det är trist att den frågan skapat mycket lite valfeber.

Ameer Sachet påpekar att Mats Odell i debatter sagt att det byggts för lite, att vi ligger i botten i Europa. Det är väl inte bara Mats Odell som sagt det, utan det har hela alliansen gjort. Ameer Sachet säger att vi inte har några uppsatta mål eller konkreta förslag. Jag säger bara: Lugn, det kommer. Vi återkommer till det bostadspolitiska målet. När det gäller förslag håller regeringen på att dammsuga allt som har med byggande att göra. Man tittar på alla regler, allt som skulle kunna förbättra och göra det hela enklare. Vi vänder på varje sten för att hitta förslag som gör att Sverige kommer att kunna bygga mer.

Jag skulle vilja säga att ett rimligt mål skulle vara att ligga på något slags genomsnitt, åtminstone för Europa. Hur långt vi sedan når återstår att se.

Det intressanta är att vi har legat oerhört lågt. Inte heller när det gäller de byggnationer som är för 2006 kan ni i oppositionen slå er för bröstet och säga att det har varit bra. Min fundering är vad ni vill göra framöver. Det kan inte bara vara fråga om produktionsstödet, som ni ju ville ta bort.

Anf. 50 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Ewa Thalén Finné frågar vad vi har för politik. Vi är självkritiska. Det är långt ifrån att bostäderna som byggdes de senaste åren räckte, men vi var på rätt spår. Det som skiljer den borgerliga majoriteten från oss som företräder oppositionspartierna är att ni saknar ambition. Ni kan inte säga hur många bostäder som kommer att byggas under 2007. Det är det som bekymrar och oroar mig mest. Det är åtta månader kvar till årsskiftet. Vi byggde nästan 45 000 bostäder under 2006, men vad har ni för ambitioner? Kommer ni att bygga 50 000 eller 60 000 med tanke på att ni har nämnt att Sverige ligger i bottenligan? Om ni hamnar under den siffran som vi har kunnat prestera, vilken liga kommer Sverige då att hamna i?

Jag har en fråga om allmännyttan med tanke på era stora ambitioner när det gäller utbildning. Har ni hunnit sälja det mesta av allmännyttan och kommunernas bostadsbolag? Jag kopplar frågan till arbetsmarknads-situationen och rörligheten på arbetsmarknaden. Hur kommer människor att kunna få bostad när de får nytt arbete i en annan region? Vi har väldigt många studenter och en del är snart nyutexaminerade. De söker jobb i hela landet. Om det saknas hyresrätter, hur ska man då bo? Ska man tacka nej till det jobberbjudande man har fått?

Anf. 51 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att diskussionen om utbildning blir väldigt intressant. Jag får frågan om vi har hunnit sälja. En sak är självklar. Det är inte riksdagen som säljer. Det är inte regeringen heller. Det vi tycker är oerhört viktigt är att ge tillbaka kontrollen över de kommunala bostadsföretagen till kommunerna. Det kallas kommunalt självstyre. Jag är tämligen säker på att man i de allra flesta kommuner kommer att fortsätta att ha kommunala bostadsföretag. Man kommer att fortsätta att ha allmännyttiga bostäder och det kommer att finnas hyresrätter. Ni målar upp någon sorts skräckvision som jag över huvud taget inte förstår mig på eller begriper. Jag är säker på att det kommer att finnas hyresrätter i framtiden.

Det som fascinerar mig med den bostadspolitiska debatten är att den ofta tar sin utgångspunkt i Stockholms innerstad. Jag känner inte igen mig när jag tittar runt i landet. På de flesta håll gör man de avvägningar som man behöver göra i sitt kommunala bestånd och med sina kommunala lägenheter. Jag tycker att man ska ha stor respekt för det kommunala självstyret. Det är ingenting vi har sett så mycket av under de gångna tiderna.

Jag är säker på att vi om ett par år kommer att se att det faktiskt har vänt inom bostadssektorn i en hel del avseenden. Jag är säker på att man kommer att bygga för alla upplåtelseformer. Och jag är absolut tvärsäker på att det kommer att byggas hyresrätter i framtiden.

Anf. 52 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! I en debattartikel i Helsingborgs Dagblad för en vecka sedan skrev Carina Moberg med flera följande: ”Att ha någonstans att bo är en mänsklig rättighet. — — — Hyresrätten skapar den rörlighet på bostadsmarknaden som en modern arbetsmarknad behöver. Den är dessutom en bostadsform för dem som inte vill eller har möjlighet att binda kapital i boendet och för dem som vill ha ett tryggt och stabilt boende med förutsägbara kostnader utan oro för ränteökningar eller kostsamma reparationer. Att det finns hyresrätter såväl centralt som i förorter verkar dessutom integrerande.”

Jag kunde inte ha uttryckt det bättre själv – möjligen med undantag för oron för ränteökningar och kostsamma reparationer. Självklart drabbas de även hyresgästerna, men genom att kostnaderna läggs på hyran märks de inte lika mycket.

Ni skrev också: ”Över hela Sverige har moderaterna med sina allianspartner börjat sälja allmännyttan. Tillvägagångssätten skiljer sig något men ambitionen är glasklar: Hyresrätterna ska bort.”

Det finns skäl för ett klarläggande.

Hyresrätterna ska inte bort! I vilket sammanhang har någon av oss i allianspartierna uttryckt detta? Däremot anser vi inte att den nuvarande relationen mellan ägande, bostadsrätt och hyresrätt är huggen i sten. Ca 48 procent bor i egen villa, 15 procent bor i bostadsrätt och 35 procent bor i hyresrätt. Många vill äga sin bostad och kunna påverka sina boendekostnader. Med ca 45 procent hyresrätter, alltså 1,8 miljoner lägenheter, vill Socialdemokraterna förneka en massa medborgare möjligheten att påverka sitt boende. Vi i Centerpartiet och alliansen vill i stället underlätta.

Lite längre ned i artikeln stod det: "Vi socialdemokrater vill se en blandad bostadsmarknad med såväl hyresrätter och bostadsrätter som villor." Det innebär att Socialdemokraterna säger nej till ägarlägenheter, som är en oerhört intressant boendeform. Tänk att själv kunna avgöra sin kontantinsats och hur mycket man vill ha i rörlig hyra och dessutom inte bara disponera sin lägenhet utan faktiskt också äga den. En följd blir också att ensamma äldre, oftast kvinnor, får möjlighet att bo kvar trots en låg pension, vilket är betydligt svårare i dag. Detta säger s nej till.

Herr talman! Allmännyttan kommer att behövas även i framtiden. Den kan utvecklas till att vara en part när det gäller bostadsrätter, ägarlägenheter och kooperativa hyresrätter. Det gäller bara att våga tänka nytt och flexibelt och anpassa lagstiftningen till nödvändiga förändringar. Hyresmarknaden dominerar i många kommuner av just allmännyttan, och en bättre balans mellan kommunens bostadsbolag och privata fastighetsägare är önskvärd. Det vässar båda parterna som hyresvärdar och gagnar också hyresgästerna.

Det måste vara möjligt att få en vettig utdelning och avkastning om man är fastighetsförvaltare eller fastighetsägare. Man ska inte behöva vänta fem-tio år innan det börjar ge resultat. Att det är en bra värdeökning långsiktigt är en annan sak. Det finns ett gammalt ordspråk som lyder "Medan gräset växer dör kon." Det gäller i högsta grad här. Vi skulle behöva många fler små fastighetsägare och förvaltare. Där ligger ett av de stora problemen för den svenska hyresmarknaden.

Detta innebär inte att jag och Centerpartiet förordar rena marknadshyror. Det finns andra vägar att gå. Det är viktigt att hyresgästerna kan känna trygghet i sina kontrakt och att hyresnivåerna inte kan springa i väg och försvåra fortsatt boende.

Herr talman! När det gäller Stockholm nöjer jag mig med att konstatera att fastighetsmarknaden i huvudstaden är sjuk, rent av helsjuk. Den kräver ett särskilt kapitel och möjligen också en särskild utredning. Varför är det omöjligt att få en bostad i Stockholm medan det inte är några problem i Bryssel som är ungefär lika stort? Vi behöver ett omvärldsperspektiv för att se och lära.

Jag hoppas och tror att kommunpolitikerna i såväl Stockholm som andra större städer har förståndet att inse fördelarna med blandat boende. Det gäller både i city och i förorterna. En mix av boendeformer ger en mix av människor. Det ökar människors förståelse för varandra och främjar därmed demokratins utveckling.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 53 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Det blir en alltmer intressant diskussion här. Bostadsfrågor och inte minst hyresrätter är alltid aktuella, kommer att bli aktuella de närmaste åren och framför allt inför det kommande valet. Vi säger klart nej till ägarlägenheter. De upplåtelseformer som existerar i dag är bra. Det finns en bra blandning.

Alla människor som finns och bor i landet har möjlighet att köpa sitt eget hus. Det finns möjlighet att äga bostadsrätt. Det finns möjlighet till kooperativt ägande. Det finns även hyresrätt. Det är en upplåtelseform som vi värnar om. Vi måste gå vidare och utveckla den upplåtelseformen. Den är viktig och behövs i hela landet.

Frihet utan att vi har de olika upplåtelseformerna blir inte mycket av frihet för väldigt många människor som inte har råd att äga sin lägenhet. De har inte en massa pengar och kan betala en summa för en bostadsrätt eller för att äga sin villa.

Jag tänkte fråga Lennart om man ska ändra hela systemet och införa marknadshyror. Jag har sett att dina partikamrater har motionerat om att vi ska införa marknadshyror. Tycker Lennart Pettersson att det är rättvist att människor får dubbla hyror i jämförelse med vad de har i dag? Är det så man ska behandla ungdomar och studenter som vill gå vidare mot sin framtid? Är det generöst och bra?

Anf. 54 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Först och främst uttryckte Ameer Sachet att han säger nej till ägarlägenheter. Kan du också berätta varför? Du förklarade inte varför det är så negativt med att kunna äga sin lägenhet.

Du sade också att de upplåtelseformer som finns i dag är bra. Det tycker jag också. Jag har inte synpunkter på de upplåtelseformer som finns i dag. Men det hindrar inte att vi kan få ytterligare en upplåtelseform på marknaden.

Icke minst inom era egna väljargrupper har ni oerhört många väljare som bor i villa. De som vi andra blir också gamla och vill flytta. Ofta är det en ensam kvinna kvar till sist, med tanke på att vi män inte orkar vara med riktigt så länge.

Det finns oftast ett stort kapital i botten som man kan vara beredd att satsa i ett nytt boende för att minska sin boendekostnad. Senast i lördags talade jag med en socialdemokrat om detta.

Det paret tackade nej till en ny bostadsrätt av det skälet att de inte vågade. Om hon blev ensam kvar skulle hon inte klara av att bo där. Då redogjorde jag för ägarlägenheter. Hade det funnit sådana, sade han, hade vi inte tvekat att skriva ett kontrakt.

Det är en oerhört vanlig situation som kommer att uppstå de närmaste tio åren genom att vi har många villor som byggdes i synnerhet på 70-talet där ägarna nu börjar bli gamla och vill flytta.

Två enskilda centerpartister har skrivit en motion om en utredning av marknadshyror, inte att man förordar dem. Det är viktigt att se den skillnaden.

Centerpartiet har varit mycket tydligt med att vi inte förordar marknadshyror. Vi ska respektera hyresgäster. Det är inte möjligt att man godtyckligt ska kunna sätta hyror och därmed också köra ut sina hyresgäster från deras boende.

Anf. 55 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Att tänka nytt betyder inte att vi ska radera hyresrätten som upplåtelseform i landet. Jag och mitt parti menar att tänka nytt innebär att man ska fortsätta att bygga nya bostäder.

Det finns alla möjligheter för alla kommuner att bygga bostäder med andra upplåtelseformer utöver hyresrätter. Det går att bygga hus, bostadsrätter och även hyresrätter. Den möjligheten har alla kommuner i dag.

Vi behöver inte omvandla alla hyresrätter som i dag finns inom allmännyttan till bostadsrätter och sedan eventuellt bygga hyresrätter. Till vilket pris skulle det ske, och vilka hyror skulle det bli framöver? Det vet vi inte i dag.

I dag finns tendensen och förslag från väldigt många borgerliga företrädare att införa marknadshyror. Det gäller inte minst i de stora städerna. Det är oroande och bekymmersamt. Långt ifrån alla samhällsmedborgare har råd att betala de hyrorna. Jag har nämnt ungdomar och studenter. Men det finns väldigt många andra grupper. Det är inkomstsvaga grupper som jobbar och sliter för att kunna ha ett bra boende och ett bra liv i vårt land.

Det är vad som skiljer oss. Vi vill ge möjlighet för alla människor som bor i landet och alla grupper att bo. Vår politik är en social bostadspolitik. Det saknar jag hos er inom borgerligheten. Er politik saknar känsla för väldigt många människor som inte har råd och möjlighet att köpa sina egna bostäder.

Det är en enfaldig väg som ni har tagit i dag. Det kommer att visa sig framöver när bostadsbyggandet de kommande åren kommer att bli allt mindre. Bristen på bostäder kommer att bli allt större med tiden.

Det kommer att visa sig att allt fler människor som behöver bostad inte kan få möjlighet att bo eftersom hyrorna inte är anpassade till människor som inte har en hög inkomst eller är rika. De kan inte själva direkt köpa det boende som finns på marknaden.

Anf. 56 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag uppfattade det rätt att du ställde frågan om vi ville utradera hyresrätten i Sverige. Jag tolkade det så i varje fall.

Det finns ingen som helst ambition från vare sig alliansens eller Centerpartiets sida att ta bort hyresrätten. Den ska vara kvar. Den är nödvändig, behövlig och önskvärd av allmänheten. Då ska vi inte ta bort den möjligheten för människor att hyra om de så önskar.

Vi tror och önskar också att det kommer att byggas många nya hyreshus. Min bedömning är den att precis som när det gäller andra bostäder har alla inte och har aldrig haft möjligheten att bo i nya bostäder. Det kommer aldrig att bli så.

Jag har valt bostad tillsammans med min fru efter vår plånbok. Alla andra väljer också bostad efter sin plånbok. Har vi en mångfald både i ålder och i struktur skapar vi förutsättningar för alla att kunna få en bostad som de kan bo och trivas i med bra boendestandard. Den mångfalden måste vi ha.

Ska vi skapa ett system där vi ska tillåta alla oaktat inkomstförhållanden att kunna bo i alla boendeformer vet jag inte hur den samhällsekonomi skulle se ut som kan klara det. En vanlig villa som i dag kostar

2 ½–3 miljoner är inte möjlig som bostad om man är ensamstående med en inkomst på 20 000 kronor i månaden. Man måste respektera detta.

Det måste vara grunden. Däremot ska vi se till att alla ska få en möjlighet att bo, som jag sade i mitt tidigare inlägg.

Prot. 2006/07:79

21 mars

Hyresrätt m.m.

Anf. 57 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Det här är nästan en fortsatt debatt till den vi hade om det förra betänkandet om bostadsförsörjningsfrågor. Jag vill även här yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motioner.

Det har sagts väldigt mycket här. Jag kan nästan instämma med alltihop med den utgångspunkt som Ewa Thalén Finné presenterade här förut om den enskilda bostadskonsuments valfrihet, och så vidare.

Även i det här betänkandet kan man se att det finns vissa tydliga ideologiska skiljelinjer. Jag ska begränsa mig till att lyfta fram dem. Det är ändå vad debatten på något vis handlar om.

Herr talman! Jag skulle först vilja kommentera det särskilda yttrandet från Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är någon sorts generalklausul om vad man tycker om hyresrätten och den borgerliga politiken. Man talar om att man ska bygga upp en försvarslinje utifrån ... Ja, precis! – utifrån vadå? Jo, när man vet vilka förslag som regeringen kommer att lägga.

Då kan jag ställa frågan: Vad är det man ska försvara? Var finns de egna idéerna kring politiken? De finns ju inte redovisade här. Jag kan naturligtvis skönja dem i vissa reservationer, men jag skulle gärna vilja ha ett förtydligande. Är det en målsättning att försvara de räntebidrag, investeringsstimulanser och sådant som har funnits? Är avsikten att återinföra dem om man får chansen att göra detta? Var finns idéerna?

Det kan ju inte vara så att man bara bygger upp en försvarslinje utifrån någonting som man fortfarande inte vet vad det är. Man säger bara att regeringen nog lägger fram något som man måste försvara sig emot.

Jag vet inte om jag kan lugna någon med att alliansregeringen inte har någon annan uppfattning än att hyresrätten är en given och värdefull upplåtelseform även i framtiden. Det har nämnts många gånger här i dag att människor som tycker att hyresrätten är bra och vill rädda den naturligtvis ska få välja hyresrätt.

Debatten blir lite märklig när den handlar om för eller emot hyresrätt, för eller emot allmännytta och så vidare. Den handlar ju egentligen om helt andra saker. När det gäller allmännyttan har vi presenterat, med all önskvärd tydlighet, hoppas jag, att det handlar om att vi vill lyfta över från staten till kommunens domäner att bestämma över de bolagen. Det är trots allt kommunernas egendom.

När vi diskuterar hyresrätt kommer naturligtvis även hyressättningen i fokus. Genast kommer vi då in på en diskussion om marknadshyror. Det är ett sådant ord som knappast någon vågar nämna i en valrörelse i dag för det har blivit så laddat. Men man måste ändå kunna diskutera en reformering av hyressättningssystemet. Det gjorde man under den förra regeringen, och den här regeringen har tagit ännu större tag i detta.

Från Folkpartiets sida, och även från övriga borgerliga partier, tror jag, tyckte vi att det var ett steg i rätt riktning när man medgav friare hyressättning i nyproduktion, med presumtionstid, när man lade fast

hyrorna i tio år. Därmed kan man skapa bra förutsättningar för kalkyler vid nyproduktion. Det gäller att kunna gå vidare därifrån.

Jag kan deklarerat det som har deklarerats här tidigare, att från Folkpartiets sida sätter vi väldigt stora förhoppningar till de möten och diskussioner som nu förs mellan regeringen och parterna, fastighetsägarna, SABO och Hyresgästföreningen, att man där kan se lösningarna för den framtida hyressättningen. Jag tror att det vore den absolut bästa utvägen om man parterna emellan kan lösa de problem och knutar som finns. Sverige har trots allt lite kniven på strupen, i och med att vi har det här EU-fallet som vi måste reda upp. Jag tror att alla parter är väldigt angelägna om att bostadspolitiken inte ska ligga i Bryssel utan att den är en nationell angelägenhet.

Om vi nu diskuterar besittningsskydd och spärr mot höga hyror skriver utskottsmajoriteten väldigt tydligt i betänkandet att hyressättningsystemet även i fortsättningen ska ha en spärr mot oskäligen hyror och garantier för ett verkligt besittningsskydd. Att då måla upp en bild av att det är fritt fram och att studenter och andra ska slängas ut ur sina bostäder är att göra en verklighetsbeskrivning som inte stämmer.

Herr talman! Sedan är det frågan om upplåtelseformer. Jag ser verkligen med tillfredsställelse att ägarlägenheter nu tycks bli verklighet, när vi har fått en regering och en majoritet som tycker att det här är en upplåtelseform som människor också ska få välja. Precis som sades i ett replikskifte räcker det inte att säga att det inte behövs.

Jag kommer ihåg en interpellationsdebatt med den socialdemokratiska bostadsministern Lars-Erik Lövdén där han sade att det aldrig kommer att bli en stor sak på den svenska marknaden. Men det är inte heller ett argument för att det ska vara förbjudet, bara för att det inte blir en stor sak. Hur stor sak det blir bygger på vad enskilda kommer att välja. Det är inte en politisk fråga. Vi kommer inte att besluta att det ska vara en viss andel ägarlägenheter, utan det utgår helt från vad människor själva kommer att välja den dag de får chansen att göra detta.

Det står inte så mycket i betänkandet om just ombildning till bostadsrätter. Det handlar väldigt mycket om kooperativ hyresrätt. Jag vill klart deklarerat att vi från Folkpartiets sida hela tiden har sagt väldigt tydligt att vi inte har några politiska synpunkter på kooperativ hyresrätt. Vi kan se att det för många människor säkert kan vara en väldigt attraktiv upplåtelseform, och då tycker jag att man ska välja det. Vi ser fram emot att det vid försäljningar av allmännyttan även kan bildas kooperativa hyresrättsföreningar. Det tycker vi är bra. Vi tycker nämligen att det är bra att man utnyttjar alla de möjligheter som finns.

Sedan är det en sak som jag egentligen inte tänkte ta upp från början. Jag blev lite förundrad tidigare i debatten när Jan Lindholm började prata om taktfasta soldater. Det var en närmast obegriplig diskussion. Som någon har sagt här tidigare är diskriminering olaglig. Om man av diskriminerande orsaker vägrar någon att hyra kan man ställas inför domstol för detta. Det finns lagstiftning om det. Fastighetsägarna har i sin organisation etiska regler för hur sådant här ska gå till, så det finns väldigt mycket gjort på det området. Att säga att hela detta faller bara för att man inte går på ett överprövningsargument är också en felaktig verklighetsbeskrivning.

Anf. 58 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Jag tror att jag och Lars Tysklind är överens om att de offentligägda bostadsbolagen bär ett socialt ansvar. Det handlar om allmännyttan, de bolag som ägs av kommunerna. Frågan blir mer och mer aktuell. Om det från den 1 juli, med hävande av stopplagen, blir fritt fram för kommunerna att ge klartecken till ombildning försvinner den basen i kommunerna. Allmännyttan kommer inte att finnas kvar i ett flertal kommuner, och det gör att det inte kommer att finnas en aktör som kan reglera hyrorna. På sikt leder det till högre hyror eller ”marknadshyror”.

Den frågan borde inte bara diskuteras utan nyanseras lite mer, med tanke på att Lars och jag vet att det finns människor som inte har möjligheter och inte har råd att betala de högre hyrorna, även om man är beredd att bo i en liten lägenhet. I vissa områden är hyrorna skyhöga, och det gör att de grupperna inte ens har chansen att söka bostäder.

Vad har Folkpartiet och Lars Tysklind för svar på den frågan? Hur ska ni hejda den utvecklingen? Jag vill jättegärna ha ett nyanserat svar.

Anf. 59 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Kommunerna har naturligtvis ett socialt ansvar för sina invånare. Det är en av deras huvuduppgifter att ha det. Allmännyttan kan i många kommuner vara ett väldigt viktigt verktyg i det sammanhanget.

Man ska inte överdramatisera att vi tar bort den så kallade stopplagen, tar bort tillståndsplikten, så att kommunerna själva får råda över när man vill sälja och inte vill sälja delar av allmännyttan. Jag tror att man är väldigt gott skickad ute i kommunerna att göra den bedömningen, hur mycket allmännytta man behöver för att kunna ta sitt sociala ansvar. Sedan kan man ju i vissa kommuner faktiskt välja att inte ha en allmännytta men ändå ta det sociala ansvaret. Man kan skaffa bostäder genom att hyra av privata fastighetsägare. Det finns exempel på hur man har gjort detta.

Herr talman! Det blev en liten modifiering. Det här med marknads-hyra hamnade inom citationstecken, och det är ju en bra början. Men det är inte så att regeringen har en politik där man vill släppa hyrorna fria. Har vi reglerat detta under så lång tid och har en bostadsbrist kan det bli orimliga konsekvenser på många ställen. Men, som vi var inne på förut, på de flesta orter är det här egentligen inget problem, utan det gäller naturligtvis där det är väldigt överhettat.

I de diskussioner som nu ändå förekommer mellan parterna på hyresmarknaden är jag helt övertygad om att man kommer att skapa ett nytt system med ett bredare underlag för att man ska kunna ha ett jämförelseobjekt och kunna ha något slags spärr för hyrorna. Det är någonting som är en målsättning även för majoriteten. Jag tror inte att det egentligen finns någon motsättning. Jag tror att vi kommer att bli tvingade att skapa ett bredare system.

Anf. 60 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Det är klart att det finns behov i samhället, och det finns efterfrågan även på bostadsmarknaden. Men själva bostadsmarknaden är en så pass stor och viktig fråga för oss alla – vi måste ha någonstans att bo. Det påverkar människors liv.

Jag nämnde i tidigare inlägg bostads- och arbetsmarknaden. Om man inte kan flytta till de jobb som finns på grund av det inte finns några bostäder stagnerar hela arbetsmarknaden. Det gör att det blir mindre tillväxt. Det gör att det inte blir bra. Det blir mindre pengar till staten, och det kommer inte att gynna oss som nation och land. Då måste man ta hänsyn också till den frågan.

Hyresrätten som upplåtelseform är det absolut viktigaste för människor som har möjlighet att söka jobb på andra ställen, människor som söker sig till olika högskolor och universitet för att läsa vidare och andra grupper som under vissa perioder har behov av att flytta för att kunna gå vidare i livet. Det är väldigt viktigt. Man kan inte bara sätta sig och lyfta luren och säga: Nu ska jag köpa en bostadsrätt som kostar 3–4 miljoner därför att jag har flyttat till ett nytt jobb. Man gör inte det, utan man lyfter luren och frågar: Finns det någon form av hyresrätt så att jag kan börja på mitt nya jobb?

Jag har en annan fråga till Lars. Den gäller det här med ombildning. Och det är väldigt intressant med tanke på att borgerliga företrädare och även den borgerliga regeringen nu har lanserat det väldigt starkt. När det gäller ombildning finns det i dag en regel om att det ska vara två tredjedelar av de hyresgäster som finns i husen. Det diskuteras nu att man vill sänka tröskeln till enkel majoritet, 50 eller 51 procent. Vad tycker Lars och Folkpartiet i den frågan?

Anf. 61 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag kan ta den sista frågan först, så kan jag kommentera resten sedan.

När det handlar om vilken majoritet man ska ha har vi haft en tydlig linje från den borgerliga majoriteten. Det är enkel majoritet som ska gälla, alltså 51 procent. Men varken 51 procent eller 66 procent är egentligen en riktigt bra nivå, utan ska man bilda en bra och stabil bostadsrättsförening ska man helst komma ännu högre upp. Det behöver man inte heller bestämma politiskt, utan de som bildar en bostadsrättsförening ska nog inse att man helst behöver komma så högt som möjligt för att det ska fungera riktigt bra.

Sedan är det naturligtvis som Ameer Sachet säger, att hyresrätten är en utomordentlig upplåtelseform när man ska flytta någonstans och snabbt komma in i en bostad och så vidare. Det är ju det som är den stora styrkan hos hyresrätten, att den är väldigt flexibel. Den gör att du kan ta dig in i och ur ett boende relativt snabbt. Och det är ju många människor som flyttar mellan jobb och så vidare.

Att tillväxten hämmas av brist på bostäder är också oomtvistligt. Så är det. Men det finns också många andra frågor som har just med tillväxten att göra. Det gäller till exempel arbetsmarknadsregionens storlek. Och där kommer man in på infrastrukturfrågorna, inom vilket område man kan bo för att ha ett jobb. Det finns många frågor som de facto hänger ihop i det här sammanhanget.

Sedan är det det här med byggandet och om bostäderna eller jobben kommer först på en ort, så att säga. En tillväxtort kommer nog alltid att ha vissa problem med detta, att man inte riktigt är i fas. Det finns många exempel i historien. Man har byggt bostäder på vissa orter i hopp om att någon skulle flytta dit, och så har det inte hänt. Då har man fått problem i

Anf. 62 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Först skulle jag vilja korrigera mig när det gäller den reservation som jag yrkade på. Jag blandade bort papperen. Jag hade inte rätt papper när jag stod där uppe. För att minska antalet voteringar hade jag tänkt att jag skulle yrka på reservation 16 i stället för reservation 12, som jag råkade säga eftersom jag inte hade rätt papper med mig. Då får vi en votering mindre, när vi väl kommer dit. Om det är möjligt vill jag göra den korrigeringen.

Jag tycker att det är väldigt bra att Ewa Thalén Finné, Lennart Petersson och Lars Tysklind nu har påtalat att de absolut inte är för någon sorts diskriminering. Det får jag väl ta som att jag kanske övertolkade formuleringen i ert svar. Men det kan väl vara någonting som kan mana till eftertanke. Ni kan fundera över hur ni uttrycker er, så att ni inte formulerar så tydligt diskriminerande motiv till att avstyrka en motion. Men tack för det klara beskedet, i alla fall!

Det här blir ju mycket en diskussion om hyresrättens framtid. Och ni frågar oss i oppositionen vad vi har för politik och vad vi har för idéer för att, så att säga, behålla hyresrätten. Jag skulle vilja fråga er i stället. Ni säger ändå här – och Lars Tysklind faller in i det – att hyresrätten är viktig just när det gäller flexibilitet och tillväxt. Men jag upplever det som att det hela tiden finns ett förbehåll, om det finns en efterfrågan på den. Jag upplever att det är här det finns en väsentlig skiljelinje. Hyresrätten kräver faktiskt en politisk vilja. Hyresrätten är inte med säkerhet, över konjunkturcykler, en fungerande upplåtelseform om man har en renodlad marknadsstyrning.

Anf. 63 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att hyresrätten är en viktig upplåtelseform och så vidare. Men det som gäller alla upplåtelseformer, generellt sett, är att det i botten faktiskt måste grunda sig på att det finns en efterfrågan på just den upplåtelseformen. Jag förstår inte riktigt resonemanget, att hyresrätten skulle ha något slags eget liv när det gäller detta medan alla andra kan regleras efter efterfrågan.

Sedan är det naturligtvis oerhört viktigt att man genomför de generella åtgärder som vi från majoritetens sida har föreslagit och som håller på att genomföras, så att man ändå får de här långsiktiga spelreglerna på byggmarknaden. Det är viktigt för att man över huvud taget ska kunna komma i gång med ett byggande som kan motsvara efterfrågan. Det hänger ihop. Man måste ju ta bort hindren också, så att efterfrågan kan tillfredsställas, om man säger så.

Anf. 64 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag då får bekräftat att det egentligen inte finns någon politisk vilja att försvara hyresrätten. Den kan liksom få överleva om den på något sätt gör det utan att det finns något politiskt ansvarstagande för den. Jag uppfattar det så.

Vi har också hört Lars Tysklind säga mycket positivt om den kooperativa hyresrätten, den formen. Även där saknar jag, eftersom vi har

Hyresrätt m.m.

motionerat om att riksdagen borde ge regeringen i uppdrag att komma med just detta, förslag på hur man kan gynna den formen. Det behövs främjandeåtgärder för att få fart på nya saker, och det gäller även nya upplåtelseformer. Jag undrar om ni har några idéer från allianspartiernas eller Folkpartiets sida om hur ni vill agera för att främja den kooperativa hyresrätten.

Vi har också motionerat om ett ökat boinflytande, och som jag har förstått det är också Folkpartiet väldigt positiva till att de boende får ett ökat inflytande. När ni nu har avstyrkt motioner på detta område, hur har ni då resonerat? Är ni positiva till ett ökat boinflytande eller inte?

Anf. 65 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att motsätta mig uttalandet att det saknas en politisk vilja att försvara hyresrätten. Vi har samma politiska vilja för alla upplåtelseformer. Vi tycker att hyresrätter, bostadsrätter, kooperativa hyresrätter och även ägarlägenheter har ett berättigande och försvarar politiskt alla dessa upplåtelseformer, dock ingen specifikt. Precis som många talare nu har sagt bygger det helt på enskilda människors val.

När det gäller just den kooperativa hyresrätten är jag övertygad om att den lever på sina egna meriter. Det kommer nu fram exempel – det finns ett bra sådant från Mölndal som visats mycket i tv – där man ger en skjuts åt just kooperativa hyresrätter, men de har också visat att det finns vissa svårigheter eller trösklar. Man måste ju vara kollektivt överens, så att säga.

Det här är ett jättebra alternativ för dem som tycker att detta är ett bra sätt att bo ihop. Ägarlägenheter handlar mycket mer strikt om enskilt ägande och är naturligtvis ett bra alternativ för andra människor.

Jag tycker att alla de här upplåtelseformerna har alla förutsättningar att leva på egna meriter. Jag tycker inte att det är lämpligt att vi som politiker ivrar för någon speciell upplåtelseform. De har som sagt sitt berättigande allihop.

Anf. 66 CHRISTINA OSKARSSON (s):

Herr talman! Som Ameer tidigare aviserade kommer jag i mitt anförande att ta upp de avsnitt i betänkandet som handlar om kooperativ hyresrätt och ägarlägenheter. Jag vill redan här, herr talman, yrka bifall till reservationerna 2, 10, 16 och 17.

Vi socialdemokrater anser att en bostad är en social rättighet, såsom tidigare har framförts här i debatten. Vi anser också att starka allmännyttiga och kooperativa företag är nödvändiga för att motverka segregation och för att hålla nere boendekostnaderna. Om vi har turen att leva ett långt liv, vilket jag hoppas att vi alla har, hinner mycket förändras under tiden. Många av oss byter bostad och arbete flera gånger, och vi byter mellan olika upplåtelseformer. Någonstans att bo behöver vi dock alltid.

Vi socialdemokrater vill värna hyresgästens möjlighet att påverka sin boendemiljö och sina boendekostnader. Hos de allra flesta hyresgäster finns också en klar vilja att engagera sig i sitt boende, oavsett hur man bor.

När nu Centerpartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna har gått samman i en allians och bestämt sig för att ta bort stopplagen och därmed förenkla försäljningen av allmännyttans hus är väldigt många människor oroliga. Och det menar jag att de *är*. Jag får många samtal från människor som bor i allmännyttan och som känner sig osäkra: Vad kommer att hända?

Vi socialdemokrater vill lyfta fram den kooperativa hyresrätten som ett boendalternativ. Det är en spekulationsfri boendeform som ger hyresgästerna ökade möjligheter att påverka sin boendemiljö och därmed också sina boendekostnader. Vi kan dock konstatera, precis som många andra har sagt här, att det finns en utbredd kunskapsbrist när det gäller kooperativ hyresrätt, och det är mycket olyckligt. Det har ju visat sig att när människor ställs inför det faktum att huset de bor i ska säljas eller ombildas så får de inte möjligheten att pröva den kooperativa hyresrätten som ett alternativ.

Boverket har på många sätt försökt nå ut med information, men det finns fortfarande en kunskapsbrist. Den vill vi råda bot på. Vi vill att en kooperativ hyresgästförening som godkänts som allmännyttig ska ha rätt att göra en intresseanmälan vid en försäljning även om hyresgästerna ännu inte har hunnit bli medlemmar i föreningen. Vi anser också att det är mycket värdefullt att när en ombildning till kooperativ hyresrätt ska ske så ska minst två tredjedelar av hyresgästerna skriftligen samtycka till detta så att man vet att en tillräckligt stor andel av hyresgästerna är med på utbildningsplanerna.

Herr talman! Den borgerliga majoriteten i utskottet har i betänkandet hänvisat till att frågan om kooperativ hyresrätt utreds. Det har jag full respekt för. Nu har jag också fått höra att borgerliga representanter som Ewa Thalén Finné, Lars Tysklind och Lennart Pettersson tycker att kooperativ hyresrätt är en bra boendeform – men ingenting mer om hur man vill stödja denna boendeform så att vi kan råda bot på den här kunskapsbristen.

När det däremot gäller införande av ägarlägenheter, herr talman, har den borgerliga utskottsmajoriteten visat en klar viljeinriktning genom att i betänkandet skriva att detta är ett prioriterat arbete. Ska vi tolka det så att det är viktigare för borgerligheten att införa ägarlägenheter än att stödja kooperativ hyresrätt, som dessutom är en spekulationsfri boendeform?

Ägarlägenheter är inget nytt påfund. De har diskuterats och utretts sedan slutet av 1800-talet. Det är möjligt att behovet av denna boendeform då fanns eftersom lägenhetsinnehavarna på den tiden i princip saknade allt vad besittningsskydd hette. Så är dock inte fallet i dag.

De skäl som i dag anges för införande av ägarlägenheter är av varierad art. Ett av skälen är, och då vill jag citera ur en motion från en moderat ledamot: "Innehavaren av en ägarlägenhet får ett ökat självbestämmande då inget tillstånd behövs för att hyra ut lägenheten. På så sätt kan antalet bostäder till uthyrning öka och fler bostadssökande ges en möjlighet att komma in på bostadsmarknaden." Men hur blir det då med besittningsskyddet för de människor som ska hyra de här ägarlägenheterna?

Ett annat skäl som anges är att människor vill äga sin bostad och att det känns tryggare när man själv står för hela finansieringen. Men det går, mina vänner, att ordna finansieringsfrågan på motsvarande sätt i en bostadsrättsförening. Det är en fråga för medlemmarna i föreningen. Där kan man på demokratisk väg besluta om upplåningen av det kapital som behövs ska ske genom föreningen, genom de enskilda medlemmarna eller både–och. Det behövs alltså ingen ny upplåtelseform för att lösa detta.

Bestämmelserna i bostadsrättslagen bygger på tanken att den som köper en bostad också ska bo i den och att de boende genom samverkan och demokratiska beslut ska förvalta sin fastighet och ordna med sina boendeförhållanden. Det tycker vi är en bra form. Bryts denna tanke mellan den som bor i lägenheten och den som äger den öppnas det för att lägenheterna kommer att användas som rena hyresobjekt och enbart bli inkomstkällor för dem som äger dem. Därmed ökar risken att detta blir en ny form av kapitalplaceringsobjekt och att husen i stor utsträckning blir hyreshus – dock i en helt annan form än den vi önskar, nämligen med ett stort antal icke professionella hyresvärdar som tyvärr alltför ofta brister i kunskap när det gäller reparationer och hyressättning.

Jag frågade redan tidigare hur det blir med besittningsskyddet. Det låter ju bra när man som skäl för att införa ägarlägenheter anger att det är för att öka integrationen, men jag tycker inte att det duger att säga så. Jag skulle vilja att ni här i kammaren förklarar hur integrationen kommer att öka genom att man gör förändringar i de kontrakt som skrivs på bostadsmarknaden. Förklara hur människor som tvingas och lockas till att köpa en lägenhet i ett många gånger nedslitet bostadsområde blir mer integrerade!

Det finns redan exempel på att det inte fungerar på det viset. Det handlar, herr talman, om så mycket mer: människors delaktighet i samhället i stort, trygghet, bra utbildningsmöjligheter, arbete och tilltro till varandra – och så någonstans att bo till en rimlig kostnad.

Vi socialdemokrater ser en allvarlig risk för att ägarlägenheter kommer att innebära ökade orättvisor på bostadsmarknaden. Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla hyresrätten, bostadsrätten och den kooperativa hyresrätten och anser inte att det i nuläget behövs någon ytterligare ägarform – i alla fall inte en ägarform som inte har fler fördelar än bostadsrätten, men som öppnar för mer bostadsspekulation och segregation.

Med det, herr talman, yrkar jag alltså bifall till reservationerna 2, 10, 16 och 17.

Anf. 67 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Christina Oskarsson hade en fråga som kräver ett svar från vår sida. Det gäller skrivningen om att vi är glada för att man prioriterar arbetet med ägarlägenheter. Det handlar inte om samma sak. I dag kan man ju faktiskt välja kooperativ hyresrätt. Det finns ett lagutrymme för det. Vad vi är glada för och tycker är bra är ju att man nu även prioriterar att skapa ett lagutrymme för ägarlägenheter.

Jag tror också, precis som jag sa förut, att båda dessa upplåtelseformer kommer att leva på egna meriter. Vi prioriterar alltså inte den ena framför den andra. De besluten är i dagsläget inte alls på samma nivå.

Vad vi däremot hoppas på är att båda två blir upplåtelseformer som människor kan välja mellan.

Jag har ställt frågan om ägarlägenheter förut och i fyra år fått svaret att sådana inte behövs. Man har från s-regeringens sida bestämt att människor i Sverige ska få välja mellan att bo i ägda småhus – det går bra – och man får även bo i hyresrätt, bostadsrätt och kooperativ hyresrätt. Sedan behövs det inget mer. Den typen av resonemang kan varken jag, Folkpartiet eller något annat alliansparti på något sätt ställa upp på. Det är nämligen inte politiker som ska bestämma detta. Hur stort intresset blir för ägarlägenheter är inte ett politiskt beslut utan beror ju på hur många som väljer den typen sedan. Vi hade ju ett exempel här förut på att människor trots allt kan efterfråga en sådan boendeform.

Anf. 68 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik:

Herr talman! Tack för svaret och informationen om kooperativ hyresrätt. Jag tycker fortfarande att det är konstigt att man i betänkandet så tydligt skriver att ingen boendeform ska vara prioriterad, och bara skriver det under avsnittet *Kooperativ hyresrätt*, när vi efterfrågar hur man skulle kunna öka informationen och stödet till människor som står inför om-bildningsplaner. Det står inte på något annat ställe i utskottets ställnings-tagande.

Jag har i dag här i kammaren hört att alla borgerliga partier vill värna hyresrätten, och jag tycker att kooperativ hyresrätt är en väldigt bra form. Där kan man med en väldigt låg insats bo och även påverka sin boendemiljö och sina boendekostnader. Lars Tysklind hänvisade till ett kooperativt hus i Mölndal. Jag tror inte att man måste bo i ett kollektiv bara för att man bor i en kooperativ hyresrätt, men jag kanske har fel. I så fall har jag förstått alltihop helt galet, och du kanske kan rätta mig i så fall.

När det gäller ägarlägenheterna anser vi alltså att det i nuläget inte finns något behov av en sådan upplåtelseform, och det är utifrån samma skäl som den borgerliga alliansen anger som skäl för att införa ägarlägenheter. Vi hörde en annan företrädare för den borgerliga alliansen säga att ägarlägenheter är så bra, för då kan äldre människor flytta till en sådan från sina villor och klara av den kostnaden. Men det är inte så att man bara köper en lägenhet; det måste finnas någon som ansvarar för skalet.

Anf. 69 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! När det gäller huset i Mölndal har jag inte sagt att de bodde kollektivt. Jag trodde bara att det var ett kollektivt ägande av huset i form av en kollektiv hyresrättsförening. Jag har ingen annan uppfattning om det.

När det gäller farhågorna kring ägarlägenheter, om att de ska hyras ut och så vidare, behöver vi inte gå så långt. Det är längre från Stockholm, men hemma på västkusten behöver man inte gå så hemskt långt för att besöka vårt grannland Norge. Där är ägarlägenheter en mycket vanlig företeelse, och jag har inte fått någon uppfattning om att det är ett problem. Ägarlägenheterna fungerar som ett bra tillskott på hyresmarknaden till exempel i Oslo. Jag tror alltså att vi ibland måste höja blicken lite grann och se att det internationellt – det är det ju nästan när det handlar

om Norge – faktiskt fungerar bra. Det är inte bara våra system som fungerar. Vi är ganska unika med vår mängd hyresrätter.

Vad gäller prioriteringen av boendeformer vill jag upprepa att vi inte tycker att någon boendeform ska ha något slags politisk prioritering. Däremot vill vi skapa förutsättningar för alla boendeformer så att man kan välja. Det är det som är grundtesen. Man kanske kan tolka betänkan-det som att det finns olika prioriteringsgrader. Så är det inte, utan frågan om ägarlägenheter prioriteras från den utgångspunkten att det inte ens går att välja ägarlägenheter i dagsläget.

Anf. 70 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik:

Herr talman! Tack för förklaringen. Det är ändå lite märkligt att man i ett utskottsbetänkande så tydligt anger att den kooperativa hyresrätten inte ska vara prioriterad på något sätt. Det handlade ju inte om att den skulle vara prioriterad på så sätt att *alla* hyreslägenheter skulle bli kooperativa hyresrätter när ni säljer ut allmännyttan. Det handlade om att människor ska få kunskap om vad det innebär. Vi som sitter och står här lever med detta varje dag och läser och grottar i papperen. Men när människor ute i samhället ställs inför det faktum att deras hus ska säljas kanske de aldrig ens har hört talas om kooperativ hyresrätt! Det är ju en jättebra form för att kunna behålla hyresrätten också på sikt. Det trodde jag att vi var överens om att göra, åtminstone efter den debatt jag har lyssnat till i dag.

Anf. 71 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Efter att ha hört vänsterkartellens företrädare i den här och föregående debatt förstår jag varför det har hänt så lite i Sverige under de tolv åren före valet 2006.

Det måste vara svårt att möta 2000-talets problem med i bästa fall 1900-talets politik. Jag vet inte om det är någonting som kännetecknar just socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister i civilutskottet, men man kan ju tro det.

Jag kanske uppfattas som naiv, men jag tror i alla fall att det är lättare att agera som politiker om man utgår från en hyfsat riktig verklighetsbeskrivning. Jag tror också att det är lättare att analysera olika samhällsproblem när man faktiskt utgår från att det är den 21 mars 2007 i dag, att det går bra för Sveriges ekonomi och att vi fortfarande, efter tolv års socialdemokratiskt maktinnehav, har ett gigantiskt, under dessa tolv år ackumulerat, utanförskapsproblem.

Antagligen är det så att ju mer pressad vänsterkartellen upplever sig vara, desto mer faller man tillbaka i gammal unken retorik och gamla förslag. Det kan möjligen vara så illa att svårigheten att anpassa sig till verkligheten blir i det närmaste förlamande. Det är egentligen inte min sak att spekulera i sådana saker, och dessutom är nog avsaknaden av politik, både före valet 2006 och nu, i första hand ett problem för socialdemokratin och vänsterkartellen.

Herr talman! Även jag ska säga något om hyresrättens ställning. Debatten har ju kommit att handla väldigt mycket om den. Hyresrätten bör även i framtiden vara en livskraftig och betydelsefull upplåtelseform om människor vill det. Det finns ingen anledning att tro att det inte skulle vara så i framtiden. Det är också viktigt att inte sätta olika upplåtelsefor-

mer mot varandra. Värderingen av vad som är bra eller dåligt måste vara upp till människor i de enskilda fallen.

Allians för Sverige har ambitionen att utveckla hyresboendet och hyresrätten. Här kan särskilt framhållas att hyresrätten har en central roll på en fungerande och flexibel arbetsmarknad. Den stora skiljelinjen mellan den nya riksdagsmajoritetens och Socialdemokraternas politik är att det inte är vi som gör någon värdering av vad som är önskvärt i det enskilda fallet. Om människor vill bo i hyreslägenheter ska de få göra det. Om människor vill bo i ägarlägenheter, när den möjligheten öppnas, ska de kunna välja det alternativet.

Socialdemokraterna har i ett särskilt yttrande motsatt sig boendeformen ägarlägenhet, något som finns i många andra länder. Här har man tillgripit nödargumentet att det är mer demokratiskt om människor agerar i grupp genom en bostadsrättsförening än om en familj själv bestämmer sig för att man vill köpa en specifik lägenhet. Det skulle alltså inte vara lika demokratiskt. Det begreppet urholkas väldigt lätt när man använder det på det sättet.

Man kan tro att Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets strategi har varit att måla upp värsta tänkbara scenario av vad som nu kommer att hända, med en ny och bättre bostadspolitik, kanske att vi ska börja förklara att en kraftigt överdriven och känslomässigt uppmålad bild inte stämmer i det ena och inte heller i det andra fallet. Nej, påståendena om olika konsekvenser är i första hand Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets problem med den egna verklighetsbeskrivningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslagen i utskottets betänkande, vilket innebär att samtliga motionsyrkanden ska avslås.

Anf. 72 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Anti Avsan. Moderaterna har vid ett flertal tillfällen pratat om att ägarlägenheter skulle kunna öka integrationen väldigt mycket och att många människor som bor i miljonprogrammen, till exempel utanför Stockholm, gärna vill köpa sin lägenhet men att de nu inte kan få göra det. Jag skulle vilja höra Anti Avsan berätta lite grann för mig hur integrationen skulle öka i och med att det bildas ägarlägenheter.

Anf. 73 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Frågan skulle egentligen ställas till dem som ser möjligheten. Jag tror att vi är ganska överens om att vi är för mångfald i väldigt många olika sammanhang. Men det verkar som om vi har olika uppfattning när det gäller bostadspolitiken. Här är vi för mångfald i en mycket större omfattning än ni är. Ägarlägenheter är *en* möjlighet till boende bland många andra. Vilka bevekelsegrunderna blir i det enskilda fallet om man skulle välja en sådan boendeform kan ju variera väldigt mycket.

Herr talman! Christina Oskarsson har tidigare argumenterat väldigt starkt för kooperativ hyresrätt. Det må vara hennes uppfattning. Men det finns många andra som säkert skulle argumentera väldigt starkt för ägarlägenheter. Om vi ska hänföra oss till någonting som ligger långt tillbaka i tiden gjorde LO en utredning om vad som är bra boendemiljöer. Man kom fram till att det är bättre om människor på olika sätt kan påverka sin

närmiljö. Nu finns det olika möjligheter till det. I Malmö har man vid något tillfälle provat självförvaltning. Men det mötte problem skattemässigt.

Att kunna äga sin egen lägenhet tror jag är ett alternativ för väldigt många. Kan man öka mångfalden och tillgodose människors behov, vilket vi tror att vi kan göra i någon omfattning, är det väl ganska självklart att integrationen också kan öka. Det finns väldigt många människor vars behov vi inte har kunnat tillgodose; det är i första hand inte vi utan det är ni. De har varken arbete eller ett rimligt boende.

Anf. 74 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik:

Herr talman! Jag förmodar att Anti Avsan har läst senaste numret av Bofast. Där finns ett reportage. Bofast har varit ute på en rundvandring i området Rinkeby och ställt frågan hur många det var som skulle vilja köpa sin hyresrätt där. Jag tänker berätta lite om svaren.

Några svarar att de skulle vilja det, men de har inga ekonomiska möjligheter. Jag vill köpa min lägenhet, men det skulle vara omöjligt för mig att få lån, säger en medelålders man som inte vill uppge sitt namn. En bit från torget möter vi Vera Jikovska som pekar upp mot sitt lägenhetsfönster i ett av allmännyttans hus strax intill och säger: Nej, jag vill inte köpa min lägenhet. Hur skulle jag ha råd att köpa den med min ekonomi? Jag är pensionär och skulle inte få något lån.

Sådana svar finns det flera av i den här artikeln. Det är många människor som absolut inte vill köpa sin lägenhet. Det passar dem bättre att bo i en hyresrätt med den service de har. De kan inte få lån, de är pensionärer. Hur har ni tänkt öka möjligheten för dessa människor att kunna köpa sina lägenheter när hyresrätterna säljs ut?

Anf. 75 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Som jag antydde redan i första repliken hänger den här politiken ihop med hela den politik som Allians för Sverige också gick till val på, nämligen att minska utanförskapet, att människor ska få ett arbete. En ganska viktig grund för att få en bostad i dag, alldeles oavsett om man ska köpa den i någon form eller om man ska hyra en lägenhet, är nog att man har betalningsförmåga. Alla de människor som inte har arbete har naturligtvis bristande betalningsförmåga. Det hänger ihop på det viset.

Vi är övertygade om att flera människor kommer att komma i arbete med vår politik. Då kommer man också att ha större valmöjligheter när det gäller bostad. Det är ganska naturligt.

Det arv som finns kvar – och det är det som förstör mycket – är miljonprogrammet. Det är ingen som i dag kan tycka att det var ett lyckat projekt. Då skulle det goda samhället planeras fram med utgångspunkt från en fiktiv normalfamilj. Det är därför som det till exempel finns så många treor i miljonprogrammets bostadsområden. Det var resultatet av den förra bostadspolitik, nämligen att styra, planera och räkna ut i detalj något som kanske inte ens stämmer med verkligheten.

Vi vill utgå från verkligheten, och vi vill skapa flera alternativ.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2006/07:SoU8
Hälso- och sjukvårdsfrågor (framst. 2006/07:RRS7).

*Hälso- och
sjukvårdsfrågor*

Anf. 76 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! Kammaren har nu att debattera socialutskottets betänkande SoU8 angående hälso- och sjukvårdsfrågor.

I betänkandet behandlas Riksrevisionens styrelses framställning angående Socialstyrelsen och de nationella kvalitetsregistren. Utöver detta behandlas också ungefär 220 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2006 och 2 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2005.

Utskottet ställer sig i betänkandet bakom Riksrevisionens framställning och föreslår ett tillkännagivande som innebär att regeringen bör ta initiativ till en översyn av Socialstyrelsens roll och ansvar och även att man ska titta på frågorna om de nationella kvalitetsregistren. Vidare vill utskottet att man ska utreda förutsättningarna för fortsatt statligt stöd till dessa register och att regeringen bör klargöra Socialstyrelsens ansvar och befogenheter att följa och utveckla vården på nationell nivå.

I betänkandet avstyrks samtliga motioner, och i betänkandet finns också 40 reservationer och 5 särskilda yrkanden.

Med detta överlämnar jag betänkandet till kammaren för debatt.

Anf. 77 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tänker tala om att vi behöver ett större nationellt ansvar för svensk sjukvård. Vi har en decentraliserad organisation med sjukvårdshuvudmän som har ett mycket stort ansvar för sjukvården, men det betyder inte att den nationella nivån kan abdikera. Vi behöver också från riksdag och regering säkerställa vissa grundläggande principer och förutsättningar för sjukvården för att kunna garantera alla medborgare en god och likvärdig vård.

För oss socialdemokrater är det oerhört viktigt att vi har en solidarisk finansiering av sjukvården, att vi gemensamt betalar och att vi får den vård vi behöver utifrån behov. När man bekänner sig till en sådan uppfattning om finansieringen hamnar man också i en situation där det alltid kommer att krävas prioriteringar av vad man ska satsa på inom sjukvården. Då är det oerhört viktigt att det är de medicinska behoven som får styra de prioriteringarna och att vi inte öppnar för andra sorters prioriteringar där den som har goda ekonomiska förutsättningar, rätt kön eller kommer från en viss etnisk bakgrund kan ta sig före eller få en bättre behandling.

Bekänner man sig till att det ska vara en solidarisk finansiering måste man också ta ett politiskt ansvar för prioriteringarna inom sjukvården. Det är därför som vi socialdemokrater så starkt motsätter oss den borgerliga regeringens förslag om att nu möjliggöra för det vi kallar gräddfiler inom vissa delar av sjukhusvården. Man öppnar för att tillåta att den som har en privat sjukvårdsförsäkring eller betalar ur egen ficka ska kunna köpa sig snabbare eller bättre vård i den offentligt finansierade sjukvår-

den medan någon annan som är sjukare eller svagare får stå tillbaka. Det är ett oerhört allvarligt systemskifte som man därmed öppnar för.

Vi har haft flera diskussioner och debatter i kammaren tidigare i frågan, och vi kommer att ha det igen. Jag vänder mig mot synen att man kan säga att det är bara upp till sjukvårdshuvudmännen att prioritera. Jag tycker inte det. Det är ett nationellt ansvar att säkerställa att vi har en solidarisk finansiering av sjukvården, att vi har en fördelning av sjukvården utifrån behov och att vi har en tillräcklig fördelning av resurser till sjukvården så att vi kan garantera alla medborgare den bästa tillgängliga vården. Detta är ett nationellt ansvar och ingenting som vi kan smita från i riksdag och regering även om naturligtvis utförandet och det operativa ansvaret för sjukvården finns ute hos sjukvårdshuvudmännen och hos professionen.

En annan viktig fråga handlar också om jämställdheten mellan könen. Vi vet i dag att det finns könsskillnader i sjukvården. Vi vet att kvinnor gör flera läkarbesök än män. Kvinnor får och äter fler läkemedel än män. Män äter dyrare och nyare läkemedel än kvinnor. Kvinnor gör fler självmordsförsök och får fler antidepressiva mediciner. Män lyckas oftare med sina självmordsförsök och avlider därmed.

Hjärtinfarkter hos kvinnor behandlas ibland annorlunda än hos män. Man har kunnat se skillnader i hur snabbt ambulansen kommer om det är en kvinna som har fått hjärtinfarkten eller om det är en man som har fått hjärtinfarkten. De indikationer som krävs för att en kvinna ska få en bypassoperation är annorlunda än de för en man, samtidigt som riskerna är olika. Kvinnor löper förmodligen en något större risk vid en sådan operation än vad en man gör. Det finns många olika exempel på detta.

Det här är också ett område där vi måste ta ett nationellt ansvar. Det handlar om den kliniska utbildningen. Det handlar om systematisk statistik. Det handlar om forskning.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen tog många initiativ, men skillnaderna är långt ifrån åtgärdade och mycket mer behöver göras. Vi har ingen anledning att vara nöjda. Det här är en för oss socialdemokrater mycket viktig fråga, och min kollega Björn von Sydow kommer att ta upp den närmare lite senare i debatten.

Jag vill ta upp en specifik fråga om jämställdheten. Den handlar förstås om den sjukvård som bara kvinnor får. Ett sådant exempel är aborter. Det är 30 000–35 000 kvinnor som varje år gör en tidig abort. En kvinna som får en oönskad graviditet har rätt enligt vår lagstiftning att få abort och att abort ska betraktas som akut vård. Nu har Socialstyrelsen nyligen undersökt väntetiderna just för tidiga aborter. Det har visat sig att den genomsnittliga väntetiden är nästan tre veckor från det att man tar kontakt och har bestämt sig för att göra abort till dess man får aborten utförd. De maximala väntetiderna i olika landsting är förskräckande långa. Många landsting, fyra fem landsting, har en maximal väntetid på 21 dagar innan man får komma på ett första läkarbesök. Därefter ska man erbjudas olika metoder, stödsamtal och sedan få tid för själva ingreppet.

Alla kvinnor som någon gång har varit oönskat gravida vet att varje dag som man ska leva med att man har bestämt sig för en abort och inte får den utförd är en oerhörd plåga. Det är inhumant med de långa väntetider vi i dag har för tidiga aborter. Det är också en medicinsk risk eftersom många kvinnor tvingas till en mer riskfylld kirurgisk abort än den

mindre riskfyllda medicinska aborten, just därför att det tar så lång tid att den medicinska aborten inte längre blir möjlig. Det är en annan aspekt av jämställdheten inom vården. Jag tror att det har varit ett glömt och gömt problem under lång tid därför att kvinnor som är oönskat gravida kanske inte står upp och skriker så högt om väntetiderna. Det är dags att vi får en vårdgaranti också för kvinnor som söker tidig abort. Jag tycker att en vecka vore en rimlig tid för den som har bestämt sig för abort.

En annan viktig fråga om det nationella ansvaret handlar om hur vi säkerställer att vi vet tillräckligt mycket om resultaten av svensk sjukvård. Det är gott och väl om vi fördelar resurserna solidariskt och efter behov, men vi vill också veta att resultatet blir gott så att inte alla får lika dålig vård utan att det blir en utveckling med god vård och allt bättre vård. I det arbetet spelar de nationella kvalitetsregistren en mycket viktig roll. De nationella kvalitetsregistren har byggts upp under ett antal år. Det finns ett femtiotal nationella kvalitetsregister för olika diagnoser och olika behandlingar. Registren är olika bra. En del är excellenta, fantastiska, källor till kunskap där man kan jämföra olika metoder. De är ett viktigt verktyg för att driva den medicinska och professionella utvecklingen. Andra register håller ännu inte tillräckligt hög kvalitet. En del register har dålig rapporteringsgrad och kan därför inte ligga till grund för riktigt bra bedömningar. Men det är rätt väg att gå med öppna jämförelser och kvalitetsregister.

Det finns många intressanta exempel på slutsatser som man har kunnat dra. I strokeregistret till exempel kunde man se, när man gjorde systematiska jämförelser, att de som hade korta vårdtider nådde bättre resultat än de som hade långa vårdtider. Varför? frågar man sig. Jo, därför att de med korta vårdtider hade ett bättre samarbete med kommunen och en snabbare rehabilitering. Av det kunde man lära sig sätt att förbättra vården och också den svåra samverkan mellan olika sjukvårdshuvudmän, kommun och landsting.

För oss socialdemokrater är det viktigt att vi har ett fortsatt nationellt ansvar för kvalitetsregistren och ett fortsatt nationellt ansvar för finansieringen av kvalitetsregistren. Jag vill inte se en utveckling där det är upp till varje sjukvårdshuvudman att bedriva kvalitetsregister. Jag tror att det är ett oerhört misstag som majoriteten gör i det här betänkandet när man inte bifaller vårt förslag. När man nu ska göra en översyn av finansieringen av kvalitetsregistret, vilket vi välkomnar, bör man ändå göra markeringen att kvalitetsregistret också i fortsättningen bör vara ett nationellt ansvar och att det inte får tillåtas decentraliseras utifrån olika sjukvårdshuvudmäns olika ambitioner över tid.

Den sista frågan som jag vill ta upp om det nationella ansvaret handlar om läkemedlen. Läkemedel är i dag den i särklass vanligaste behandlingsmetoden inom sjukvården. Läkemedlen blir alltmer potenta och kraftfulla, alltmer individualiserat designade utifrån olika individuella förutsättningar. Det är en fantastisk framgång. Vi vet alla exempel på sådant som tidigare krävde lång inläggning på sjukhus och kirurgiska ingrepp som i dag kan behandlas med mediciner. Det är en fantastisk framgång. Men det betyder också för oss socialdemokrater att vi måste se läkemedel som en del av sjukvården. Vi vänder oss därför starkt emot att man ska avreglera eller omreglera Apoteket i syfte att göra läkemedel till en vara bland andra. Det är att se apotekshandel som en detaljhandel

bland andra, kanske med en något annorlunda reglering. För oss är utvecklingen hittills och den vi kan se framför oss snarast den motsatta. Läkemedel blir allt mindre en vanlig detaljhandelsfråga och alltmer en fråga om sjukvården och sjukvårdens organisering och ansvar.

Avslutningsvis, fru talman, står vi självklart bakom samtliga våra reservationer. Jag vill här yrka bifall till reservationerna 12, 19, 27, 30 och 36, samtliga reservationer där vi i oppositionen har en gemensam syn.

I detta anförande instämde Lennart Axelsson, Christer Engelhardt, Lars U Granberg, Marina Pettersson och Per Svedberg (alla s).

Anf. 78 ELINA LINNA (v):

Fru talman! I betänkandet finns 40 reservationer. Vänsterpartiet står bakom 29 av dessa. Många av dem är gemensamma med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Jag står självklart bakom samtliga reservationer från Vänsterpartiet, men för tids vinnande kommer jag här från talarstolen att yrka bifall endast till reservation nr 33 som handlar om tandvård.

Vänsterpartiet vill verka för att förbättra kvaliteten i tandvården. Inom hälso- och sjukvården har tillsyn och uppföljning av kvaliteten utvecklats under senare år. I det arbetet tycker vi att tandvården har släpat efter. Det finns ett lika stort behov av kvalitetsuppföljning inom tandvården som inom annan hälso- och sjukvård. I dag kan en patient få en åtgärd utförd på olika sätt och till olika kostnader utan att få en rimlig vägledning om vilken åtgärd som bäst uppfyller behovet.

Många tandläkare har visserligen frivilligt infört en garanti vid behandling, men den är inte obligatorisk. Jag tror att få patienter ens känner till garantin. Därför finns det fog för att hävda att det finns ett behov av en obligatorisk garanti som omfattar alla vårdgivare inom tandvårdsområdet.

När ett generellt högkostnadsskydd för tandvården är infört, vilket jag verkligen hoppas att det blir, kan de ekonomiska motiven för patienten bli mindre viktigt. Men det är fortfarande viktigt för samhället med garantier och för att patienten ska känna trygghet och få kvaliteten på behandlingen säkrad. Utskottsmajoriteten avstyrker vår motion och hänvisar till den pågående tandvårdsutredningen. Nu har utredningen *Friskare tänder – till rimliga kostnader* kommit. Där redovisas en enkätundersökning bland vårdgivarna om förekomsten och behovet av garantier inom tandvården.

Någon motsvarande undersökning om hur patienterna upplever situationen finns inte. Vi menar att det är en brist att utredningen endast vänt sig till tandläkare och inte frågat efter patienternas åsikter. Vår förhoppning är ändå att regeringen i det fortsatta arbetet med tandvårdsreformen kommer att införa samma garantier och kvalitetsuppföljningar inom tandvården som i annan hälso- och sjukvård.

Fru talman! Jag har inga möjligheter att argumentera för alla de förslag som Vänsterpartiet har i betänkandet och som majoriteten i socialutskottet har avstyrkt med mer eller mindre genomtänkta motiveringar. Därför väljer jag att argumentera för tre förslag till som jag värderar som viktiga och som alla på ett eller annat sätt berör kvinnors liv.

Ett flertal interpellationer och frågor om aborter har behandlats här i riksdagen under de senaste månaderna. Ylva Johansson tog också upp

frågan om aborter, och det är en viktig fråga. I betänkandet är det så många som tolv motioner som lyfter fram förslag kring aborter. Jag tycker att det är bra att abortfrågan engagerar många. Jag och Vänsterpartiet tycker också att det är bra att socialminister Göran Hägglund fullföljer det arbete som förra regeringen påbörjade. Jag vill passa på att säga att socialministern – han är inte här men han kanske läser protokollet senare – har Vänsterpartiets fulla stöd i abortfrågan. Det gläder oss att socialministern orkar stå emot de reaktionära krafterna i de egna leden och hålla fast vid att en utländsk kvinna ska kunna få en abort utförd i Sverige enligt samma regler som gäller för en svensk kvinna. Det är på tiden!

Vi i Vänsterpartiet är ändå inte riktigt nöjda. Vi menar att när lagstiftningen träder i kraft bör regeringen göra en satsning på att informera om svensk abortlagstiftning i de länder där abort inte är tillåtet. Vi menar att det vore bra om vissa landsting inrättade särskilda abortkliniker som inriktar sig på att behandla kvinnor från länder där abort är olagligt. En sådan klinik skulle lyfta fram frågan om kvinnors rätt till sin egen kropp, att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter, samtidigt som den skulle ge utländska kvinnor möjlighet till en professionellt utförd abort till en rimlig kostnad. Vi menar också att det är på tiden att se över abortlagstiftningen för att ge barnmorskor behörighet att utföra medicinska aborter.

Fru talman! Jag ska be att få fortsätta lite till inom området sexuell och reproduktiv hälsa och då specifikt i ämnet befruktning.

Allt fler kvinnor upptäcker att de inte måste avstå från ett liv med barn bara för att de inte har någon partner. Vissa kvinnor väljer därför att adoptera medan andra har en stark längtan efter att bära och föda ett barn.

Men det är bara kvinnor som lever i en parrelation som har möjlighet att få tillgång till assisterad befruktning enligt lag. Det är dock vanligt att ensamstående kvinnor söker behandling på klinik i till exempel Finland eller Danmark, vilket gör att det redan i dag föds barn som tillkommit genom assisterad befruktning av ensamstående kvinnor i Sverige.

Vi anser att ensamstående kvinnor bör få tillgång till assisterad befruktning enligt samma villkor som kvinnor som lever i en relation. Utifrån principen om barnets bästa finns det ingen anledning att tro att det barn som tillkommit genom assisterad befruktning av en ensamstående kvinna skulle få sämre uppväxtvillkor än ett barn som adopterats av en ensamstående kvinna eller man eller som på grund av någon annan anledning lever med endast en förälder.

Den traditionella kärnfamiljen som består av mamma, pappa, barn är i dag en otidsenlig norm där många existerande familjebildningar inte kan kännas igen.

I dag har endast den kvinna som lever i en heterosexuell parrelation möjlighet att få tillgång till behandling med donerat ägg, enligt bestämmelserna om befruktning utanför kroppen. Detta får till följd att de kvinnor som är infertila och ensamstående inte ges samma möjlighet till behandling som de kvinnor som valt att leva med en man.

Av samma orsaker som lesbiska och bisexuella kvinnor som lever i en relation med en kvinna bör få tillgång till behandling med donerade ägg bör även de kvinnor som är ensamstående få tillgång till sådan behandling, oavsett sexuell läggning. Det är inte rimligt att kvinnors möj-

lighet till behandling med donerade ägg ska vara beroende av civilstånd och sexuell läggning.

Fru talman! Jag flyttade till Sverige på 70-talet och som nyutexaminerad sjuksköterska började jag arbeta på Beckomberga sjukhus. Där träffade jag bland andra en kvinna som var ca 40 år, och hon hade blivit lobotomerad när hon var 20 år. Hon berättade att de först skar av nervbanorna på ena sidan, men eftersom hon inte blev friskare av den operationen skar de av nervbanorna på andra sidan huvudet också. Som tur var hade hon behållit sin intellektuella förmåga, men jag träffade också flera personer som förlorat mycket av sina kognitiva resurser på grund av lobotomin.

Lobotomi förekom främst under perioden 1944–1958, men så sent som 1963 utfördes en regelrätt lobotomi. Enligt en licentiatavhandling från Umeå universitet lobotomerades 4 500 svenskar, 61 procent av dem var kvinnor. Många av de kvinnor som lobotomerades hade både en psykisk sjukdom och ett begåvningshandikapp. Studier som gjorts i Umeå visar att även barn lobotomerades.

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen motionerat i riksdagen om behovet av att utreda och kartlägga omfattningen av lobotomi samt utreda förutsättningar för en ersättning för de drabbade. Det finns färre och färre drabbade i livet ju mer tiden lider.

I dag förekommer psykokirurgi i begränsad omfattning på patienter med svår kronisk ångest. Det kan säkert finnas goda skäl till att föreslå psykokirurgi, men med tanke på att biverkningar kan uppstå långt senare och att ingreppet inte är okontroversiellt i medicinska kretsar heller bör också dagens ingrepp utvärderas. Att avslå Vänsterpartiets motion enbart med hänvisning till tidigare avslag är inte seriöst enligt min mening. Jag förväntar mig att vår nästa motion i ämnet får en bättre behandling i utskottet.

Anf. 79 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är en viktig och svår fråga som Elina Linna tar upp när det gäller ensamståendes möjlighet till assisterad befruktning.

I vårt samhälle kan familjer se mycket olika åt. Det är otroligt glädjande att vi har den mångfalden i hur familjer ser ut och att familjer också kan ändras på många olika sätt över tid. Man söker nya partner och får nya bonusbarn. Det är en fantastisk utveckling.

Alla barn är äkta. Det är skönt att vi har lämnat den tiden då det fanns äkta och oäkta barn bakom oss. Nu är alla barn äkta. Min, och säkert allas, förhoppning är att alla barn som föds är önskade och älskade.

Vi socialdemokrater tycker också att det är viktigt att samhället tar ett stort ansvar för att stödja och hjälpa familjer, oavsett hur de ser ut, om och när man råkar ut för olika svårigheter under livet.

Jag vill passa på att säga, fru talman, att vi socialdemokrater i dag står bakom majoritetstexten som när det gäller ensamståendes tillgång till assisterad befruktning säger att utskottet förutsätter att regeringen noga följer frågan och återkommer till riksdagen om regeringen finner det motiverat.

Jag vill också markera att vi kommer att ta initiativ till en djupare diskussion i dessa frågor i vårt parti. Om regeringen inte tar initiativ får vi säkert anledning att återkomma till frågan här i riksdagen.

Anf. 80 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag fick egentligen inte någon fråga, men jag ska bemöta Ylva Johanssons synpunkter på att Socialdemokraterna står bakom majoritetstexten.

Jag tycker inte att vi kan läsa oss till några garantier i texten. Det står, som Ylva Johansson läste upp, ”om regeringen finner det motiverat”. När man lyssnar på representanter för de olika regeringspartierna finns det tyvärr signaler, speciellt från Kristdemokraterna som har ansvaret för Socialdepartementet, på att där finns synpunkter som i alla fall jag tolkar som att det finns risk att regeringen inte kommer att finna det motiverat att se över regelverket.

Jag passar på att fråga Ylva Johansson hur Socialdemokraterna tänker agera nu. Hur länge tänker ni vänta på att regeringen ska agera i frågan? Vad händer om regeringen inte anser det vara motiverat att göra något åt saken inom den närmaste tiden?

Anf. 81 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar Elina Linnas oro för att kristdemokrater i Socialdepartementet inte kommer att ta initiativ i frågan. Det var därför som jag ville ta tillfället att här i riksdagens kammare markera att vi socialdemokrater nu internt kommer att ta initiativ till en djupare diskussion i dessa frågor för att förhoppningsvis stå bättre rustade att också kunna ta andra initiativ från riksdagen längre fram – kanske senare i år.

Anf. 82 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag vill avslutningsvis påpeka det som Ylva Johansson tog upp, och som jag också tog upp i mitt anförande, att familjebildningar i dag ser så olika ut. Det är inte mamma, pappa, barn, utan det finns många olika bilder när vi talar om familjebildningar. Det ska vi ha i åtanke.

Jag hoppas verkligen att regeringen ser till att det blir tillåtet för ensamstående kvinnor att få assisterad befruktning.

Anf. 83 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! I detta motionsbetänkande har Miljöpartiet 15 reservationer. Vi står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation nr 23.

Att den svenska hälso- och sjukvården i större utsträckning än i dag borde inriktas på förebyggande av ohälsa och främjande av hälsa är en av de viktigaste grundpelarna i grön hälsopolitik. En hälsoorientering av hälso- och sjukvården innebär en breddning av synen på vilka kunskaper och arbetsätt som är mest effektiva för att främja hälsa och förebygga sjukdom.

En hälsofrämjande hälso- och sjukvård utvecklar förhållningssätt som stärker individens egna resurser och därmed hälsan. Det innebär att man inte definierar hälsa i enbart biologiska medicinska termer utan att det är lika viktigt att patientens egenupplevda hälsa och välbefinnande uppmärksammas.

Vi är övertygade om att det här är en långsiktig överlevnadsfråga för svensk hälso- och sjukvård. Målmedvetna satsningar inom det här området är att betrakta som strategiska investeringar som leder till höjd livs-

kvalitet och en förbättrad hälsa för medborgarna samtidigt som behovet av och efterfrågan på vård och omsorg minskar. Det leder i sin tur till minskade sjukvårdskostnader.

Miljöpartiet vill se ett systemskifte där fokuseringen på hälsa och livskvalitet ökar markant inom svensk hälso- och sjukvård.

Dagens användning av läkemedel kan innebära en risk för att normala livsprocesser medikaliseras. Vi vill motverka en utveckling där användandet av och kostnaderna för läkemedel inte kan relateras till hälsovinsterna för patienterna. Hälsoproblem och stora onödiga kostnader för felaktig medicinering visar på behovet av en förstärkt kompetens inom det här området inom hälso- och sjukvården.

Man kan konstatera att det generellt saknas regelbunden kvalitetssäkring och kvalitetsuppföljning av de äldres läkemedelsbehandling inom både särskilda boenden och ordinära boenden. Resultatet av det är uppenbart. De äldres hälsa och välbefinnande äventyras och antalet läkemedel per individ ökar. Med många läkemedel ökar också risken mångfalt för biverkningar och interaktioner.

Varje äldre patient måste få tillgång till en läkare med ett helhetsansvar för den medicinska behandlingen. Detta ansvar bör tydliggöras i hälso- och sjukvårdslagen. Den ansvarige läkaren måste ha goda kunskaper i äldrefarmakologi och om riktlinjer inom området. Det ska också finnas krav på att regelbundet utvärdera och ompröva läkemedelsbehandlingen.

Förskrivningen av antidepressiva läkemedel till barn och ungdomar upp till 19 år har ökat mycket kraftigt de senaste åren. Detta faktum ger anledning till oro och en hel del frågor. I princip är inga av de antidepressiva läkemedel som förskrivs till barn och ungdomar godkända för användning av barn och ungdomar. Dessutom finns det en dokumenterad ökning av självskadligt beteende och även självmord bland barn och ungdomar med sådan medicinering.

Hur är det möjligt att man i Sverige har en så kraftig ökning av förskrivning av dessa preparat till våra barn och ungdomar trots dessa, förhoppningsvis kända, fakta om riskerna med denna typ av medicinering? Informeras barn, ungdomar och föräldrar om de nämnda riskerna med antidepressiv läkemedelsbehandling? Utnyttjas alternativet till läkemedelsbehandling tillräckligt mycket?

Jag och många med mig undrar och känner en stor oro inför detta.

Fru talman! Risken för biverkningar av läkemedel måste tas på större allvar. Läkare ska rapportera biverkningar, vilket de påfallande sällan gör. Det måste till en förändrad inställning bland våra läkare. Det måste bli självklart att vid varje förskrivningstillfälle samtala om möjliga biverkningar och om hur en eventuell rapportering av biverkningar ska gå till samt att redovisa eventuella alternativ till läkemedelsbehandlingen.

Nätverket för läkemedelsepidemiologi, Nepi, som är en stiftelse inrättad av denna riksdag, har en viktig funktion för den långsiktiga och fristående epidemiologiska forskningen kring läkemedel.

Eftersom det nuvarande stiftelsekapitalets avkastning inte räcker för att bedriva en verksamhet i enlighet med vad riksdagen angav i samband med bildandet anser vi att regeringen bör ges i uppdrag att se över Nepis långsiktiga finansiering för att möjliggöra att Nepi kan stärkas och utvecklas.

Det är också vår förhoppning att regeringen ska ompröva sitt beslut att dra in stödet till Kilen och därigenom möjliggöra att det viktiga arbete som Kilen bedrivit kan fortsätta.

Det är av yttersta vikt att läkemedelsförsäljningen präglas av säkerhet och kunskap. Kortsiktiga vinstintressen kan äventyra säkerheten och försvåra samhällets krav på opartisk information.

Apoteksmonopolet säkerställer en god försörjning och användning av såväl receptbelagda som receptfria läkemedel över hela landet. Därför avvisar Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet regeringens planer på att avveckla apoteksmonopolet.

En annan och viktig läkemedelsfråga nu och i framtiden är hur vår läkemedelskonsumtion påverkar vår miljö. Ca 80 procent av de läkemedel vi får i oss lämnar kroppen och hamnar därefter i naturen, i vår miljö. Läkemedelsrester i naturen är redan i dag ett reellt miljöhot och kommer förmodligen i framtiden även att utgöra ett hot mot vår hälsa. Därför anser vi att läkemedel ska miljöklassificeras och miljömärkas. Vägledande för arbetet bör vara försiktighetsprincipen. Ska vi få en giftfri miljö får inte läkemedel tillåtas förekomma i naturen.

Fru talman! I vårt samhälle finns ett stort intresse hos befolkningen för hälsofrågor, att behålla en god hälsa och förebygga ohälsa. Utvecklingen har gått mot att allt fler vänder sig till alternativa och komplementära behandlingsmetoder.

Enligt vår mening bör regeringen bereda frågan om vem som har ansvaret för att hälso- och sjukvårdspersonalen i landstingen och regionerna erhåller den utbildning i komplementärmedicin som blivit alltmer nödvändig för att man ska kunna ge råd, öka förståelsen för och kunna bedöma konsekvenserna av komplementärmedicinska behandlingar.

Den förra regeringen beslutade i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att frågan om ett nationellt och offentligt register för utövare av komplementärmedicin ska fortsätta att utredas. Registrets huvudsakliga ändamål är att öka patientsäkerheten och det är samtidigt en viktig konsumentupplysningsfråga.

Jag hoppas att jag i dag får svar på frågan när eller om det kommer att tillsättas en utredare.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ta upp frågan om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor.

I dag är det endast kvinnor som lever i en parrelation som har laglig möjlighet att få tillgång till assisterad befruktning. Ensamstående kvinnor är diskriminerade från all fertilitetsvård i Sverige, trots att svensk lag tillåter såväl ensamstående föräldraskap som adoption.

Självklart är det inte en mänsklig rättighet att få barn. Däremot är det en mänsklig rättighet att inte diskrimineras när det gäller barn på grund av sitt civilstånd. Ensamstående kvinnor borde därför ges samma möjligheter till hjälp som heterosexuella och lesbiska par har. Enligt vår uppfattning är det inte föräldrarnas antal, lika lite som deras kön, som avgör huruvida ett barn får en god uppväxt. Det är kärlek, ärlighet, respekt, omtanke, trygga och stabila uppväxtvillkor. Allt detta kan också ensamstående erbjuda sina barn. Därför vill vi att regeringen snarast återkommer med förslag till lagstiftning som innebär att ensamstående kvinnor får tillgång till assisterad befruktning.

Till sist, fru talman, ser jag med spänning fram emot att följa hur de borgerliga riksdagsledamöter som har motionerat om de ensamstående kvinnornas rätt till assisterad befruktning ska agera vid dagens debatt och vid voteringen senare i dag. Kommer dessa ledamöter att våga stå för sina liberala åsikter om insemination och assisterad befruktning och rösta för sina egna motioner här i kammaren?

Anf. 84 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag, inklusive tillkännagivandet, och avslag på samtliga reservationer.

I dagens hälso- och sjukvårdsbetänkande behandlas i första hand ett antal motioner från allmänna motionstiden. Det är värdefullt och ger möjligheter att gå igenom många områden och se att vi faktiskt är överens om mycket. Ibland finns det små nyanskillnader och markeringar, och ibland finns det direkta åsiktsskillnader. Jag uppskattar den konstruktiva anda som alla partier i utskottet har visat under beredningen av detta ärende.

För mig blir det tydligt att mycket är på gång och att vi i de fyra regeringspartierna i Allians för Sverige verkligen inte ligger på latsidan. Ett antal reformer finns i budgeten för i år och genomförs, och för andra områden aviseras nödvändiga reformarbeten.

I budgetpropositionen föreslås en utvecklad vårdgaranti, bättre mätning av kvalitet och metoder för ersättningssystem, införande av ett avknopningsstöd, satsningar på effektivare IT-system i hälso- och sjukvården, en förstärkning av psykiatrin med särskild betoning på barn och ungdomar och kvalitetssatsningar inom äldreomsorgen. Den medicinska forskningen har förstärkts ekonomiskt, och i förra veckan presenterades regeringsförslag för att också främja klinisk forskning.

”Så kom då Tandvårdsutredningens förslag i går. Det är ett bra förslag som kommer att göra stor skillnad för många människor. Det är obegripligt att s inte kunde samla ihop sig till genomförandet av en liknande reform medan de hade chansen.” Så skriver socialdemokraten Widar Andersson i sin ledare i Folkbladet.

Jag vet att den gamla regeringen arbetade med frågan. Det gjorde man i många år utan handling. Jag vet att det i vårpropositionen fanns med ett förslag. Men vi såg aldrig några åtgärder. Men nu kommer åtgärder att vidtas, om än något senare än vad som var tänkt. Allians för Sverige har budgeterat pengar. Det blir ytterligare 3 miljarder kronor för 2008. Och det föreliggande förslaget från utredningen, som har nämnts här, är att kostnader på 3 000–15 000 kronor ska subventioneras med 50 procent och att kostnader på över 15 000 kronor ska subventioneras med 85 procent. Dessutom föreslås rabatter och en tandvårdscheck för att man ska underlätta tandvård och uppmuntra förebyggande insatser och undersökningar. Nu genomför Allians för Sverige tandvårdsreformen, och det är nödvändigt och bra.

Ett viktigt reformarbete för Allians för Sverige och Centerpartiet är den nationella cancerplan som vi utlovade före valet, och arbetet med den påbörjas nu. Men det handlar även om det fria vårdvalet. Man ska införa patienter bättre och stärka patienträttigheterna. Det ska vara en offensivare hälsopolitik som innebär att man förebygger och rehabiliterar. En omreglering av apoteksmarknaden genomförs i syfte att öka kon-

kurrensen och förbättra tillgängligheten. Vi lovade att vi, om vi fick chansen, omedelbart skulle förpassa stopplagen dit där den hör hemma, nämligen till papperskorgen. Nu behandlar utskottet i annan ordning denna fråga, och man kommer inom kort att fatta beslut om den för att kunna upphäva den.

Vi ser över frågan om den diskriminerande 70-årsgräns som finns bland annat för läkare. Vi tycker att den bör tas bort. Vi diskuterar hur vi ska se till att garantera att ersättningsetableringar genomförs. Mångfalden av vårdgivare ska öka och, vilket jag betonar, inom ett system som är finansierat på solidarisk grund efter de vårdbehov som finns och som förutsätter att de prioriteringsbeslut som är tagna i denna kammare och som hanteras av våra medicinare ska följas.

Vi ska klara utmaningarna och de växande anspråken på hälso- och sjukvården, förbättra tillgängligheten, erbjuda möjligheter för personal och andra att vara med och utveckla vården. Men då krävs det resurser och prioriteringar, och vi måste släppa fram nytänkande. Vi måste bejaka och tillåta och inte försvåra och stoppa dem som vill vara med och utveckla vården i vårt land.

Fru talman! I betänkandet finns som sagt ett förslag till tillkännagivande som bygger på Riksrevisionens framställning om en översyn av Socialstyrelsens roll och ansvar i förhållande till de nationella kvalitetsregistren och att man ska utreda förutsättningarna för statligt stöd till registren samt att Socialstyrelsens ansvar och befogenheter att följa vården på nationell nivå bör klargöras. Jag tycker att det är ett bra förslag. Det tyckte också socialutskottet. Det stämmer väl överens med vad regeringen redan har uttalat. Jag tror att det sammantaget kan leda till att ett bra arbete genomförs.

Jag vill också kommentera några andra frågor i betänkandet som vi har haft diskussion om. Det finns också reservationer på en del områden.

Vi behöver en mer jämställd vård. Det är jag den förste att skriva under på. Det är ett arbete som den tidigare oppositionen verkligen har lagt manken till att peka på. Den nuvarande oppositionen gör detsamma. Vi har all anledning att verkligen intensifiera det arbetet. Det pågår inom Socialstyrelsen, inom Sveriges Kommuner och Landsting och på andra håll. Men det måste också leda till resultat. Och det måste vi följa väldigt noga.

Kunskaperna om alternativa medicinska metoder behöver förbättras. Vi har pekat på att det finns ett stort intresse. Det finns också ett behov av att diskutera bland annat med hjälp av SBU vad som är evidens och hur man tolkar evidens och på vilket sätt vi kan lyssna mer noga på de människor som har ett intresse av alternativmedicinska metoder. Det pågår diskussioner i Regeringskansliet om den registerfråga som bland andra Thomas Nihlén tog upp.

Vi påminner om tidigare tillkännagivanden om speciallivsmedel och förmånssystem. Vi förutsätter att det prövas i budgetsammanhang.

Abortfrågan har redan diskuterats, vilket jag tycker är väldigt bra och viktigt. Det är en stor fråga. Med de redovisningar som Socialstyrelsen har gjort och som pekar på att det finns väntetider som är oacceptabla, framför allt i semestertider, förutsätter jag att sjukvårdshuvudmän och vårdenheter tar sitt ansvar och ser till att åtgärda detta.

Men detta är en större fråga än så. Det handlar väldigt mycket om hur vi kan förebygga att aborter över huvud taget uppkommer och om hur vi kan jobba med sex- och samlevnadsundervisning, hur vi kan jobba med att förstärka ungdomsmottagningar och hur vi kan jobba med attitydfrågor och *alltid* ha kvinnans rätt till sin egen kropp som utgångspunkt.

Jag ser framför mig att detta är ett område som kommer att föranleda mycket diskussion – och ska göra det. För egen del vill jag bidra till att lyfta fram detta så att det också leder till ett antal konkreta åtgärder.

Det finns också frågor om HBT-kompetensen, vilken behöver förstärkas. Vi redovisar att ett arbete pågår, men det måste följas upp. Vi har också reservationer om apoteksmonopolets vara eller icke vara. Där inleder alliansregeringen och därmed Centerpartiet ett förnyelsearbete även på detta område. Vi anser att vi förbättrar tillgängligheten om vi också ökar möjligheterna för det första för att fler aktörer ska kunna bedriva detaljhandel med läkemedel och för det andra för att, i ett nästa steg, presentera förslag som öppnar för att sälja ett urval av receptfria läkemedel på andra platser än på apoteket.

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att jag hoppas att vi fortsatt får en konstruktiv debatt kring dessa viktiga framtidsfrågor.

Anf. 85 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag ska inte sätta i gång en budgetdebatt här, men jag vill säga att jag inte delar regeringens bedömning av vad som behövs för att rejält satsa inom psykiatrin och tandvården. Vi i Vänsterpartiet har i vårt budgetalternativ 500 miljoner mer än regeringen.

När det gäller tandvårdsreformen tror vi inte att den beräkning som regeringen gjort kommer att räcka. Därför hoppas jag att regeringen räknar om där.

Egentligen begärde jag ordet för att fortsätta diskussionen om assisterad befruktning. Jag har med mig ett urklipp från Dagens Nyheter den 27 februari. Där berättar både Kenneth Johansson och Cecilia Widegren att de stöder förslaget att tillåta assisterad befruktning för ensamstående kvinnor.

Jag tänkte ställa en fråga till Kenneth Johansson i hans egenskap av ordförande i socialutskottet. Jag hade inte möjlighet att delta på socialutskottets sammanträde den aktuella dagen. Men jag blev förvånad över att ledamöter i socialutskottet uttalar sig i ett ärende som inte är färdigdiskuterat i socialutskottet.

Anf. 86 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller budgeten tror också jag att det behövs mer resurser till psykiatrin. Där tror jag att vi är överens om att det inte räcker vare sig med vad den tidigare regeringen klarade av eller med vad den nuvarande regeringen hittills klarat av för att uppfylla de mycket efter-satta behov som vi har att ta itu med inom psykiatrin. Det är högprioriterat.

När det gäller tandvården bedöms det att vi med plus 3 miljarder så att säga klarar de förslag som nu ligger. Jag hoppas verkligen att det uppfylls. Det är i alla fall den ambition man jobbar efter.

När det sedan gäller ensamståendes tillgång till assisterad befruktning har utskottet nu uttalat: Regeringen ska noga följa frågan och återkomma till riksdagen om regeringen finner det motiverat.

Även om det fortfarande är otydligt har det aldrig skrivits så tydligt i frågan. I den tidigare majoriteten, som Elina så helhjärtat backade upp, har det aldrig så tydligt antagits texter om att vi vill jobba vidare med det här.

Det är regeringens uppfattning att vi ytterligare ska titta på detta. Det är vad jag läser in i det här. Jag tycker att det här är viktigt, för hundratals kvinnor "tvingas" i dag att åka utomlands, till exempel till Danmark, för att få tillgång till assisterad befruktning – med alla de negativa effekter som det har med tanke på rättssäkerhet och annat. Det gäller också den möjlighet att leta efter sina rötter som man har i Sverige om man är över 18 år. Jag vill positivt pröva om det går att hitta möjligheter där. Jag förutsätter att det arbetet kommer att pågå.

Anf. 87 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag var kanske inte tillräckligt tydlig. Konkret handlade det om att jag i Dagens Nyheter kunnat läsa en argumentation för assisterad befruktning. I sak är det bra att både Cecilia och Kenneth ställer sig bakom vårt förslag. Men hitintills har åtminstone jag aktat mig för att uttala mig i medierna innan ställning har tagits i utskottet.

Därför konkretiserar jag nu min fråga: Har vi en ny policy i socialutskottet?

Anf. 88 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Nej! Det är mitt svar. I utskottet förklarade jag att omständigheterna var sådana att både fyra och fem personer hade varit i kontakt med medierna. För att reda ut vad som faktiskt var på gång tyckte jag att jag skulle tala om vad i alla fall majoriteten skulle stå för – en stor majoritet.

Det är alltså absolut inte en förändrad policy, enligt min uppfattning, utan det var särskilda omständigheter som gjorde att vi kunde läsa om det här samma dag, tror jag, som utskottet hade sammanträde. Det var inte lyckat.

Anf. 89 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp frågan om kvalitetsregistren. Riksrevisionens kritik mot finansieringen av kvalitetsregistren handlar i huvudsak om två punkter. Dels kritiserar man att registren inte följer reglerna för offentlig statistik; där kan det sägas att registren inte är offentlig statistik. Dels är det här uppgifter som inte behövs för den statliga uppföljningen av sjukvården. Den uppfattningen delar jag.

När det gäller den nationella uppföljningen av sjukvården är kvalitetsregistren inte den viktigaste källan. Däremot har, menar jag, kvalitetsregistren ett oerhört stort värde i fråga om att utveckla sjukvården och att säkerställa att nya metoder och resultat kan användas när det gäller att kontinuerligt förbättra och jämföra sjukvård. Där är naturligtvis sjukvårdens profession huvudmottagare av resultatet.

Jag menar att det är nödvändigt att det finns ett nationellt ansvar. Vi kan diskutera *hur* det nationella ansvaret ska se ut. Man kan tänka sig

olika modeller. Men *att* det ska finnas ett nationellt ansvar för kvalitetsregistren är nödvändigt.

Nu säger majoriteten – där vill jag ställa en fråga till Kenneth Johansson – att man ska förutsättningslöst utreda förutsättningarna för statlig finansiering. Jag undrar nämligen om man ska tolka det så att den borgerliga regeringen är beredd att acceptera att den statliga finansieringen och det ansvaret upphör och att det i stället blir en helt och hållet decentraliserad fråga. Om ni inte är beredda att säga det, varför ska det då vara förutsättningslöst?

Anf. 90 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! I själva sakfrågorna har jag uppfattat att vi är helt överens – egentligen alla.

När det gäller definitionen av ordet ”förutsättningslöst” kan jag säga att det för mig är ganska naturligt att använda det ordet om man vill göra ett arbete, en översyn, och man inte alltid på förhand vet vad som är rätt.

Ylva Johansson ska inte tolka det på annat sätt än att ”förutsättningslöst” betyder att vi tittar på detta. Det finns inte någon anledning att sprida någon form av bild – att vi från regeringspartierna inte tar vårt ansvar etcetera. Ibland kan det vara ganska nyttigt att inte på förhand ha *alla* svaren.

Jag tror att vi i slutändan kommer att hitta en ganska bra lösning. Man behöver inte läsa ut mer och ropa vargen kommer eller vad man nu vill kalla det. Ta ordet ”förutsättningslöst” för vad det är. Ta det lugnt!

Anf. 91 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! ”Förutsättningslöst” innebär för Kenneth Johansson och den borgerliga majoriteten i socialutskottet att man accepterar den syn som den borgerliga majoriteten i Riksrevisionens styrelse står för.

Det är en sak att Riksrevisionen har ett perspektiv när man tittar på detta. Jag har stor respekt för det, och jag sympatiserar med stora delar av Riksrevisionens slutsatser. Man har ett statligt förvaltningsperspektiv på sin kritik av kvalitetsregistren, vilket är berättigat från deras synpunkt.

Jag hade förväntat mig att vi i socialutskottet till detta hade kunnat lägga ett perspektiv som mer tar fasta på sjukvårdens behov av utveckling och nationella jämförelser. Jag menar, även om jag delar Riksrevisionens kritik mot kvalitetsregistren, att en ännu allvarligare kritik mot kvalitetsregistren är att många av dem är ofullständiga. Många huvudmän rapporterar inte alls till dem. Många av dem är formellt sett öppna men är utformade på ett sådant sätt att det i praktiken inte är möjligt för en vanlig medborgare att ta del av resultaten. På många viktiga områden, när det gäller viktiga diagnoser och i delar av sjukvården, finns det inte kvalitetsregister alls.

Jag menar att den här kritiken är minst lika viktig som den som Riksrevisionen framför. Men det är en kritik och en kunskap som vi har i socialutskottet och som jag menar att det hade varit lämpligt att socialutskottet hade fört till Riksrevisionens ställningstaganden när vi nu gör ett tillkännagivande och skickar frågan till regeringen.

Den borgerliga majoriteten i utskottet har valt samma perspektiv som Riksrevisionen. Jag menar att det inte är ett felaktigt perspektiv utifrån Riksrevisionens uppgifter, men att det är ett ofullständigt perspektiv när

det gäller synen på hur kvalitetsregistren inom sjukvården bör och kan utvecklas.

Prot. 2006/07:79
21 mars

Anf. 92 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Min uppfattning är att Ylva Johansson målar upp en bild som är ganska onödig. "Förutsättningslöst" betyder att de för- och nackdelar som kan finnas ska vägas mot varandra och att man kan titta på möjligheterna. Det kan mycket väl bli den slutsats som Ylva Johansson talar för.

Jag tycker att det är viktigare att peka på att, som jag nämnde i mitt anförande, det nu tillförs ganska rejält med resurser för att kunna förbättra jämförelserna av hälso- och sjukvårdens prestationer och kvalitet.

Det har inletts ett ganska intensivt arbete för att vi ska få bättre underlag, för att vi ska veta vad vi gör, för att vi ska få bästa tänkbara effekt av de resurser som satsas och för att möta de behov som finns.

Jag tror att det här verkligen är en viktig fråga att jobba med framöver. Men gör inte problem av det som inte är något problem!

Anf. 93 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Så här på vårens första dag enligt almanackan kan jag börja med att instämma i det mesta som Kenneth Johansson elegant pratade om som en allianstalesman i de här frågorna!

Vi har också vårens stora motionsbetänkande för dem som jobbar med hälso- och sjukvård med ungefär 220 motionsyrkanden, så detta kan bli en väldigt allmänpolitisk hälso- och sjukvårdsdebatt. Jag tänker betona några av de saker som den nya alliansregeringen och Nya moderaterna tycker är viktiga, men det är långt ifrån allt som jag kommer att ta upp.

Grunden för att vi över huvud taget kan stå här i dag och prata om detta är självklart att det finns jobb och tillväxt i vårt land. Det är en förutsättning för att vi kan ha vård och omsorg.

Jag gläds i dag över att vi har rubriker i min valkrets som säger att vi inte på 37 år har haft så många nya jobb i Skaraborg som vi har just nu. Jag gläds över det, och jag är glad över den allianspolitik som finns på området som gör att vi har råd med vård och omsorg och att vi kan stå här i dag och fördela nationella resurser till psykiatri, tillgänglighet och så vidare.

Vi är alla överens om den gemensamt och solidariskt finansierade hälso- och sjukvård som vi i dag står och talar oss varma för. Jag börjar med att självklart yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, fru talman.

Nya moderaternas utgångspunkt för en hälso- och sjukvård är just att den ska vara solidariskt och gemensamt finansierad via skatten, ges efter behov och vara tillgänglig för oss alla. Förtroendet för just den gemensamt finansierade sjukvården är helt avhängigt av om vården lever upp till de krav som medborgarna har rätt att ställa på oss. Människan måste vara i centrum och utgångspunkten för en bra hälso- och sjukvård. Det förutsätter också att politiken förmår erbjuda en vård som kännetecknas av tillgänglighet, ett värdigt bemötande och möjlighet att välja mellan olika vårdgivare.

Hälso- och
sjukvårdsfrågor

I samma stund som människor upplever att vården inte fungerar eller inte är att lita på uppstår självklart problem kring legitimitet. Det är när sjukvården eller omsorgen inte uppfyller medborgarnas krav som behovet att köpa sig förbi en operationskö eller liknande uppstår.

Jag menar att vi i dag har ett klassamhälle – eller ett A- eller B-lag som en del reserver kallar det – där man faktiskt kan köpa sig förbi en vårdkö. Det är plånboken som styr i dag. Skillnaderna ökar för varje månad som går, och i dag är det ungefär en kvarts miljon människor som betalar dubbelt för att få den vård som de är berättigade till att få utförd.

Vi i Nya moderaterna och alliansregeringen ser den verklighet som vi i dag befinner oss i. Det är oerhört viktigt att satsa på en ökad tillgänglighet så att man inte har behov av att betala dubbelt för den vård som vi här inne är överens om att vi tillsammans ska vara med och finansiera.

Att det finns människor som känner sig tvingade att betala för vården två gånger betyder att de känner sig otrygga. Det är en signal som är viktig att ta på allvar. Dessutom är det långt ifrån alla som har råd att betala två gånger.

Dagens Sverige kännetecknas av såväl orättvisor som bristande jämlikhet. Jag noterar att man konstaterar att det finns en hel del problem för den nya alliansregeringen att ta tag i. Jag noterar till exempel den oro som finns kring aborttillgängligheten och att den tidigare regeringen inte gjort vad den borde ha gjort för att Socialstyrelsen i dag ska kunna presentera sin rapport.

Vi har oerhört mycket att ta tag i. Jag delar oron över att man har glömt och gömt dessa frågor, och jag beklagar det väldigt. Jag är klar över att den nya alliansregeringen kommer att sätta fokus på detta, inte minst med Socialstyrelsens rapport som grund för detta.

Fru talman! En väl fungerande hälso- och sjukvård har en grundläggande betydelse för välfärden och människans trygghet. Den som behöver vård och omsorg ska känna sig trygg i att den går att få. Patientens valfrihet ska öka, och medarbetarnas engagemang ska också tas till vara. Vi vill dessutom skapa rättigheter när det gäller detta. Det ska inte bara vara ord, utan det ska vara någonting som vi kan leva upp till i handling.

I dag presenterar vi till exempel det fria valet inom äldreomsorgen. Det är ett oerhört tydligt rättighetskrav för den enskilde att kunna ha den valmöjligheten. Det är ett av de förslag som alliansregeringen presenterar. Fler förslag är att vänta.

Trygghet, tillgänglighet och en helhetssyn på patientens behov kommer vi att prioritera genom hela vårdkedjan. Patienten ska ha rätt att välja såväl läkare som vårdenhet och tidpunkt för behandling. Vårdgivare ska ha skyldighet att upplysa patienten om var i landet som kön är kortast och att erbjuda vård därefter.

Fru talman! Det är oerhört viktigt för den nya alliansregeringen att förbättra tillgängligheten och korta köerna. Här har vi tillsammans med landsting och huvudmän ute i landet att förverkliga detta krav som medborgarna varje dag ställer. De hör av sig till oss, och de är väldigt aktiva när de inte får den vård som de tycker att de ska ha.

För oss är det också viktigt att få med helhetssynen kring patienten på vägen genom vårdkedjan. Det är tråkigt att höra att människor i dag faller mellan stolarna när de rör sig mellan olika huvudmän. Vi har ett uppdrag att se på helheten för den enskilde.

Det är oerhört viktigt att se till att patienten sätts i centrum. När vi pratar om patienträttigheter och patientsäkerhet menar vi att det är någonting som ska ges fullt ut och vara en rättighet.

Vi kommer att tillsätta olika utredningar och komma med förslag, och förhoppningsvis ska vi komma tillbaka till kammaren med propositioner och konkreta lagförslag som möjliggör för den enskilde att inte hamna i kläm mellan de olika systemen.

Det här är förutsättningen för att vi framöver ska kunna säga att vi inte bara pratar om att patienten ska vara i centrum, utan faktiskt fullt ut menar det i handling och i verkligheten.

Det kommer att ta sin tid, men man har all tillförsikt i alliansregeringen att kunna leva upp till det under den här mandatperioden. Vi hoppas att kunna återkomma till det så snart som möjligt.

Det finns många frågor som är viktiga för oss. Kenneth Johansson har med bravur nämnt ett antal av dem – ersättningsetableringar och etableringsfrågor generellt, mångfald och valfrihet inom vården, palliativ vård – en oerhört viktig fråga där en växande efterfrågan på detta finns – rätten att välja vård, rätt till tillgänglighet, vård utan gränser. Men vi pratar också om den andra delen, om tillsynen, om kvalitetsuppföljningen, möjligheten att å andra sidan se vad vi kan göra för att hela tiden förbättra för patienten. Lika vård för kvinnor och män är viktigt. Vi har nämnt en fråga som är viktig ur ett kvinnoperspektiv – mångfald och konkurrens, som vi är övertygade om kommer att ge mer vård för skattepengarna.

Arbetsglädjen vill jag avslutningsvis betona, arbetsglädjen för människor som jobbar med att möta patienten i det dagliga arbetet, arbetsglädjen för dem i att känna att de kommer till sin rätt, att de får en möjlighet att utvecklas men också kanske ta över den verksamhet där de jobbar och få enklare och korta beslutsvägar för att komma fram till de resultat som de vill nå.

De här frågorna vurmar vi för. Vi har börjat med det arbetet inom alliansen. Inte minst: Vi har en lång väg att gå, men vi har börjat färden. Det känns oerhört positivt med det arbetet i alliansen.

Anf. 94 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Cecilia Widegren oroar sig falskeligen för fler privata sjukvårdsförsäkringar. Hittills har vi haft ett tudelat system. I den offentligt finansierade sjukvården har det inte varit tillåtet att köpa sig snabbare eller bättre vård än någon annan. I den offentligt finansierade sjukvården gäller de prioriteringsbeslut som den här riksdagen har ställt sig bakom om att det är vård efter behov som ska gälla. I den privata sjukvården är det möjligt att köpa sig också privat sjukvård. Där styr inte heller de prioriteringar som den här riksdagen har antagit.

Jag tror att det är en mycket klok princip att man skiljer på den offentligt finansierade sjukvården och styrprinciperna där och den privat finansierade sjukvården. Det är fullt möjligt att ha privata sjukhus, och det är också fullt möjligt att köpa privata sjukvårdsförsäkringar. Vi har inga förslag på att inskränka detta. Det ni föreslår är att man ska blanda de här systemen, släppa in de privata finansieringarna i den offentligt finansierade sjukvården. Det är det som öppnar en helt ny marknad för att sälja privata sjukvårdsförsäkringar på ett sätt som jag tycker är ganska ohederligt. Man låter de privata sjukvårdsbolagen sälja privata sjukvårds-

försäkringar för att köpa vård i den offentligt finansierade sjukvården. Jag tycker att de får hålla sig till den privat finansierade sjukvården. Där kan de olika privata aktörerna agera. Det detta kommer att leda till är en otroligt stor risk att vi kommer att ha ett A-lag och ett B-lag i sjukvården.

Jag vill ta upp en fråga till. Cecilia Widegren säger att hon hoppas att sjukvårdshuvudmännen tar till sig informationen och agerar mot väntetiderna när det gäller aborter. Det var på samma sätt som ansvarig minister svarade i går kväll när jag hade en interpellationsdebatt om detta. Det är intressant att höra att det är samma partier och samma företrädare som före valet krävde lagstadgad vårdgaranti som nu när det gäller kvinnor som behöver en tidig abort och det visar sig att väntetiderna är långt värre än vad åtminstone jag trodde – den informationen kunde ha varit tillgänglig tidigare – får sätta sin tillit till att någon tar till sig den här informationen.

Anf. 95 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag förvånas över att socialdemokraten Ylva Johansson inte ser de A- och B-lag som vi har i dag i Sjukvårds-Sverige. En kvarts miljon människor har betalat dubbelt för att få höften opererad eller någonting dylikt. Jag förvånas över att Socialdemokraterna inte vill se den verkligheten, och jag förvånas verkligen över att den socialdemokrat som varit den högsta sjukvårdsansvariga dessutom inte vill se att vi har orättvisor i dagens Sverige.

Vi har en alliansregering som är den tydligaste majoritetsregering som vi har haft i Sverige på flera decennier. Jag tror att mycket av grunden till att vi har det i dag är att vi ser detta. Vi ser att vi måste förbättra tillgängligheten och skapa rättigheter för den enskilde att få vård inom rimlig tid. Men vi ser i dag att ni inte har byggt upp ett sådant system. Väljarna har sett det, och patienterna har sett det. Men den högsta sjukvårdsansvariga hos Socialdemokraterna ser inte dagens A- och B-lag inom sjukvården. Jag beklagar detta djupt.

I går kväll var socialutskottet på besök på ideell verksamhet, på Ersta sjukhus här i Stockholm. Jag fick en bok tillsammans med mina kolleger. Jag läser vad bland annat en tidigare SSU-ordförande konstaterar att Socialdemokraterna har behov av att titta på. Han säger rätt upp och ned: Ska man vara helt ärlig gick det väl inte så lysande med den där stopplagen. Riksdagsvalet 2006 förlorades. Det folkliga stödet är inte tillräckligt stort för den här typen av lagar.

Som tur är finns det lite grann av förnyelse inom Socialdemokraterna och några som börjar fundera kring de här orättvisorna och kanske vill förnya politiken. Jag är glad över det, men jag beklagar samtidigt att den som har varit den högsta ansvariga i dag inte ser de A- och B-lag som vi i dag har i Sverige.

Abortfrågan får jag återkomma till.

Anf. 96 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater tycker inte att det är något allvarligt problem att det finns en privat sjukvårdssektor. Jag tror att det vore konstigt om man skulle förbjuda privat sjukvård och förbjuda privata sjukvårdsförsäkringar. Däremot står vi för en politik där huvuddelen av sjukvården ska vara tillgänglig för alla. Den ska vara politiskt styrd och of-

fentligt finansierad. Vi vill inte blanda systemen. Om vi blandar den offentliga finansieringen med den privata där några kan köpa sig snabbare och bättre vård medan de allra flesta, och speciellt de som är mycket sjuka, är hänvisade till den offentliga finansieringen i samma system, får vi en uppdelning i ett A- och i ett B-lag. Det är det problemet som ni inte ser därför att ni inte tycker att det är ett så stort problem om den offentliga finansieringen successivt urholkas. Ni tycker inte att det är ett så stort problem om vi kommer att få se att behovsstyrningen successivt uppluckras.

Jag tror att man ska tala försiktigt om det folkliga stödet när det gäller en proposition som öppnar för gräddfil i sjukvården och för utförsäljning av universitetssjukhusen. Såvitt jag vet är det folkliga stödet för en sådan politik mycket litet. Det var därför som Cecilia Widegrens egen partiledare, numera statsminister, bara några dagar före valet i tv sade att man inte hade några sådana förslag. Hade man stort folkligt stöd för att sälja ut akutsjukhusen, varför sade ni inte det? Varför vågade ni inte stå för er egen politik före valet?

Anf. 97 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag blir lite besviken när man inte ser tillgänglighetsproblemet som ett av de största misslyckandena för den tidigare regeringen, något som vi har att hantera i dag. Det är också anledningen till att det har vuxit upp ett A- och ett B-lag i dagens Sverige. Vi ser detta, och vi tänker göra allt vi kan för att öka tillgängligheten inom sjukvården. Det är också svaret på många av frågorna om lika vård och rättvis vård oavsett om man är kvinna eller man eller har en stor plånbok eller en liten plånbok. Vi ser de problemen, och vi tänker ta itu med dem på bästa möjliga sätt.

En gång för alla, Ylva Johansson: Fredrik Reinfeldt har visst uttalat sig om utförsäljningen av universitetssjukhus och sagt att det i dag inte finns några planer på det. En gång för alla har vi nu sagt detta.

Aborten – jag är mycket oroad över den statistik som Socialstyrelsen presenterade för oss för någon vecka sedan. Jag måste säga att det är både glömt och gömt från den tidigare regeringen. Där har vi mycket att göra och leva upp till. Jag trodde inte att vi skulle behöva ta över så många hål från den tidigare regeringen inom hälso- och sjukvården. Jag kan bara konstatera att det får vi göra. Vi kommer att jobba med vårdgarantier, stimulanser och olika typer av lösningar. Vi har tagit till oss den här statistiken, och vi ska självklart återkomma med en oerhört intressant, tror jag, information om det preventiva och om vad vi rejält i dag kan göra. Men låt oss få lite mer än två veckor på oss för att återkomma om det som ni jobbade med under tolv år.

Anf. 98 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Cecilia Widegren talar mycket om mångfald och konkurrens. Jag vill analysera lite djupare vad tillgängligheten egentligen innebär, om lösningen enbart finns i att satsa på mångfald och konkurrens. Då vill jag ta upp det här med personalen, som Cecilia Widegren inte alls nämnde i sitt anförande.

Cecilia Widegren känner säkert till, med erfarenhet från Västra Götaland, att tillgången till personal är en förutsättning för att klara av köerna och att bygga bort dem.

Vi har flera yrkesgrupper inom vården där det råder brist. Medelåldern är hög inom många yrkesgrupper. Antalet utbildningsplatser har inte ökat tillräckligt mycket, och det finns inte heller planer på det.

Jag exemplifierar med vår motion om psykiatri, där vi tar upp behovet av att utvidga patientansvarig personal till andra yrkesgrupper än till psykiatriker. Inom psykiatrin är det på många ställen så att patienter med psykisk ohälsa är hänvisade till stafettläkare eller läkare utan psykiatrisk kompetens. Läkarna har kanske inte den rätta specialistutbildningen eller saknar specialistutbildning över huvud taget. Men det finns förhoppningsvis andra yrkesgrupper som kan stå för kontinuiteten. Vi hade ett förslag om att man skulle utvidga patientansvaret från läkaren också till andra yrkesgrupper.

Anf. 99 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag ber att få förtydliga att jag avslutade med att prata just om medarbetarnas arbetsglädje, Elina Linna. Jag tror att en av grundförutsättningarna för att vi inte ska ha så många briststyrken framöver på detta område är att man känner en arbetsglädje i det man gör varje dag på sin arbetsplats. Man måste känna att man kommer till sin rätt.

Många av de förslag som vi lägger fram handlar bland annat om avknopningsstöd, där man får möjlighet till kortare beslutsvägar och kan rå om sin egen verksamhet på ett annat sätt. Det kan också gälla en ideell organisation som den som vi besökte i går kväll här utanför Stockholm. Jag tror att det kan finnas många olika sätt att komma till rätta med själva bristen. Vi försöker vidga det hela och se på flera olika möjligheter. Men säg inte annat än att jag faktiskt avslutade med att betona behovet av just detta!

Elina Linna pratar om att utvidga ansvaret till andra yrkesgrupper och att det skulle vara lösningen på sikt. Det tror inte jag att det är. Däremot är jag beredd att föra en öppen diskussion om vad man kan göra på kort sikt. Men jag är alltså inte beredd att titta på frågan på längre sikt. Jag tror att vi måste stimulera arbetsplatsen och tänka på de möjligheter som vi har i dag att förbättra den situation som var och en befinner sig i. Då kan man attrahera arbetskraft.

Vi besökte tillsammans Läkarförbundet för ett tag sedan. Där betonade man att det inte var antalet platser som var det viktigaste för dem i dag. Det viktigaste var i stället att se till att man har en praktisk erfarenhet och en klinisk prövning under den tid som man utbildar sig. Det är viktigare med praktikplatserna än att skaffa fler platser, ansåg man. Jag lyssnade oerhört mycket på detta och märkte att man efterlyser det på ett helt annat sätt. Eftersom Elina Linna och jag var på samma möte, fru talman, kanske vi tog till oss samma typ av erfarenhet.

Anf. 100 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag var inte och besökte Läkarförbundet, så vi var inte på samma möte, Cecilia Widegren. Men jag läste till exempel i senaste Läkartidningen hur mycket Läkarförbundets representanter menar att man behöver utöka antalet utbildningsplatser med. Det finns olika siffror

– 350 platser eller till och med 700 platser. Det beror på hur man räknar. Det finns alltså olika synpunkter även inom den kåren.

Vi talar om bristyrken. Som exempel tog jag upp psykiatriker, som det finns ont om. Regeringen kommer att satsa på psykiatrin. Vad har Cecilia Widegren för tröstande ord till huvudmännen och till läkarkåren, som saknar kolleger som jobbar inom psykiatrin? De orden har inte jag hört. Hur tänker regeringen se till att vi får fler specialister inom psykiatrin?

Anf. 101 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Vi kommer att återkomma till hela psykiatrin när vi har tittat på de remissvar som nu inkommer till den utredning som är presenterad. Inom parentes kan jag säga att om färre blev riksdagsledamöter hade vi haft färre specialister ute i psykiatrin.

Vi ser – och det är också min erfarenhet från att själv har suttit i ett landsting – att man måste hitta arbetsglädjen lokalt på arbetsplatsen. Det måste finnas en helt annan typ av proaktiv arbetsgivarpolitik lokalt. Det stimulerar till oerhört mycket – både till att finna bristerna och hålen och till att finna möjligheten att klättra inom respektive specialitet. Där finns det mycket att göra.

Vi ser att mångfalden kommer att möjliggöra detta på ett annat sätt. Om man öppnar upp för fler arbetsgivare stimulerar det till det kreativa tänkandet på plats, vilket vi politiker aldrig kan leva upp till vid ett sammanträdesbord. Det är det som kan ske ute på den lokala arbetsplatsen. Vad vi kan göra är att stimulera kransarna och ramarna runt detta. Det är det som den här regeringen till skillnad mot den förra regeringen har ett stort intresse av att göra. Vi ser det här som en bred grund till en mycket mer positiv och blomstrande arbetsgivarpolitik, som till stor del avgörs lokalt.

Anf. 102 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Vad kan vara viktigare än att skapa förutsättningar för att människor ska må bra och vara friska? Alla människor mår ju tyvärr inte bra i vårt land.

Folkpartiet har i hundra år medverkat till att utveckla hälso- och sjukvården i vårt land. Vi har nu ansvaret för att göra detta i regeringsställning. Det är ett ansvar som vi delar med våra kolleger i Allians för Sverige och ett ansvar som vi ser fram emot att få ta.

Utmaningarna är många. Den psykiska ohälsan är tilltagande, inte minst bland unga. Det finns en oro över att allt fler människor får sämre fysiskt välbefinnande, inte sällan till följd av mindre rörelse, mer ätande och mer drickande.

Allting hänger ihop i vårt samhälle. Allt påverkar vår hälsa. Vi har hög arbetslöshet och dåliga skolresultat. En stor del av människorna i vårt land befinner sig i ett utanförskap där de känner att allt är hopplöst. De saknar helt framtidstro. Det gör inte hälsan bättre, utan snarare tvärtom – vårdbehoven ökar.

Lägg därtill förändringarna i vår miljö, om man ska ta det riktigt globala perspektivet. Under värmeböljan 2003 avled 30 000 människor i Europa till följd av värmen. I morse hörde jag på radion att meteorologerna förutser ännu en varm sommar i Sverige och Europa – kanske en

rekordvarm sommar igen. Chatrine Pålsson Ahlgren börjar ta av sig tröjan, ser jag. Ännu har det väl inte blivit varmt även om det är vårdagjämning.

I höstas var det den varmaste hösten på flera hundra år. Kom dessutom ihåg att människor i andra länder kommer att drabbas ännu mer om profetiorna slår in!

Dessutom är det en glädjande utmaning på så sätt att vetenskapen går framåt. Människor som tidigare hade obotliga sjukdomar och drabbades av svåra funktionshinder kan i dag leva allt längre och dessutom med mycket högre livskvalitet.

Att leverera förutsättningar för en god hälso- och sjukvård är en fråga om ekonomi, om att sätta ramar och om huruvida vi tror på människan. Det är den ideologiska skillnaden. Det är där vi möts i debatt i den här kammaren, där alla vi som är samlade i dag bär ett gemensamt ansvar.

Som liberal tror jag till exempel att människor ska ha mycket egenmakt. Jag tror att människor är kapabla att fatta bra beslut, och jag accepterar att människor har olika behov av lösningar vid till synes samma situation. Det gäller generellt, men inte minst när vi är i behov av vård.

När det gäller ramar är det jätteviktigt att tänka på vad det är som vi gemensamt ska betala för. Vad ska vi tillåta och vad ska vi eventuellt förbjuda för att markera vad vi tillåter i Sverige? Och hur stora variationer är acceptabla när det gäller tillgänglighet och kvalitet? Det gäller generellt, men inte minst just inom vården.

Ekonomi är intressant. Det pratas mycket om pengar, och det pratas hela tiden om vinst. Men ekonomi handlar om att hushålla med knappa resurser. Med den utveckling vi har kan jag inte lova, men är jag mycket säker på, att vi kommer att diskutera resursfrågor under hela mandatperioden precis som vi har gjort under de senaste hundra åren. Det handlar kort och gott om att prioritera – att klokt och kostnadseffektivt organisera. I betänkandet har vi viktiga delar som handlar just om prioriteringar och om hur vi fortlöpande ska förbättra dessa för att ge riktlinjer, inte minst till våra sjukvårdshuvudmän.

Låt mig kort lyfta fram några av många saker som Folkpartiet tycker är viktiga i betänkandet.

Jag träffade i fredags människor som är helt beroende av en fungerande psykiatri. Det är människor som har neuropsykiatriska funktionshinder. Vi diskuterade vad vi måste göra för att förbättra tillgängligheten, för att få bättre utredningar och bättre möjlighet till diagnos. Vi pratade om hur man ska kunna få ordning och reda och komma till rätta med sitt liv. Det handlar om människor, anhöriga, som i dag har ganska stora problem, för att inte säga lider, därför att psykiatrin på många håll inte fungerar. Jag tycker att vi här har en stor del i det ansvaret. Nu måste vi se till att de satsningar som vi gör verkligen leder till en effektivare och bättre psykiatri.

Det presenterades en rapport, *Tänk långsiktigt*, som berör den eviga frågan om vikten av att inte bara se det mänskliga lidande som drabbar människorna när vården, i det här fallet psykiatrin, inte fungerar utan också försöka räkna på det. Hur mycket kostar det inte på lång sikt att människor inte får den vård och det stöd de behöver? Det växer som en snöboll hela tiden. Det är en mycket bra rapport. Den heter *Tänk långsiktigt*. Den finns nog att ladda ned på Socialstyrelsens hemsida.

Vi i Folkpartiet välkomnar de steg som nu tas för att förstärka de nationella kvalitetsregistren, som det här betänkandet också handlar om. Jag förutsätter, och Folkpartiet kommer att se till, att regeringen får de ingångar i det fortsatta arbetet som vi fick höra om när vi träffade Famna i går. De jobbar med idébaserad vård. De känner att de vill komma in på ett helt annat sätt och vara med och mätas och jämföras med andra för att människor, med den egenmakt som vi liberaler vill se, ska erbjudas den fantastiska vård som de ger. Bortom offentliga organisationsmodeller och den ibland enfaldiga diskussionen om vinst, för att det är ett företag som just är ett företag, finns det ju en tredje del som är så fantastisk, tycker jag, nämligen den idéburna vården. Den fick vi möta i går. Hur vi utformar kvalitetsregister och hur vi jobbar med de här frågorna spelar en väldigt stor roll för deras framtid.

Jämställdheten inom vården känns given. Flera talare har tagit upp den tidigare. Folkpartiet har pratat om den under många år i opposition. Vi tänker göra allt för att vi nu, när vi får vara med och bestämma, i alliansregeringen ska komma till rätta med de problem som den tidigare vårdministern Ylva Johansson redovisade här. Det är angeläget. Det är inte acceptabelt att vi inom sjukvården gör skillnad på människor och människor beroende på kön.

Jag vill också lyfta fram vikten av att vi genomför huvuddelen i Patientdatautredningen. Vi tror att den centrala utgångspunkten är att ha en reglering som möjliggör både en ökad patientsäkerhet och ett starkt integritetsskydd. Den här utredningen, som jag ser positivt på, utgår ifrån att patienten måste ges ett inflytande när det gäller andra vårdgivares möjlighet att få tillgång till uppgifter om patienten med en så kallad sammanhållen journalföring. Det här är en utmaning. Ju fler vårdgivare som finns, desto viktigare är det att hålla ordning på integritetsfrågorna. Man måste också se till att man värnar patientsäkerheten när man kan hamna hos olika vårdgivare och får ökad egenmakt. Annars brukar vi prata om integritetsfrågor när det gäller brottsbekämpning. Det gör vi ofta här i kammaren. Jag vill påstå att det är minst lika viktigt när det gäller patientdata. Den här utredningen är väldigt viktig. Det vill Folkpartiet betona.

Sedan kommer vi in på några frågor som handlar om skärningspunkten etik-livsåskådning, och där politiken ska sätta ramar. Frågan om assisterad befruktning har berörts. Min kollega Elina Linna tog i ett replikskifte upp frågan om huruvida det får stå i tidningen eller inte. Det är väl känt att det finns många människor som brottas med den här frågan. Jag har förståelse för argumenten som säger att det är viktigt att det finns två föräldrar, oavsett kön, som tar hand om och fostrar barn. Skillnaden mot adoption är stor. Då är det barn som inte har någon förälder alls. Man säger att vi inte bara kan släppa på och tillåta assisterad befruktning i Sverige. Jag personligen tycker att detta kan vara rimligt.

Det finns fjorton ställen i Danmark. Det finns sju i Köpenhamn där detta är möjligt för svenska kvinnor i dag. Det finns fem i Finland. Det finns ett i Åbo, ett i Tammerfors och tre i Helsingfors. Jag ska väl inte göra reklam för detta, men det är så det ser ut i dag. Vi möter en verklighet som påverkar när vi ska göra de etiska valen. Jag tycker att det är rimligt.

Nu har vi lagt detta i regeringens händer att jobba vidare med. Jag ser fram emot att få höra vilken ståndpunkt Socialdemokraterna kommer att inta när de också har borrat vidare i detta. Det här är svårt. Det finns inga enkla svar. Folkpartiet står bakom detta betänkande som det nu ser ut.

När det gäller aborter är jag också mycket oroad över den rapport som kom och som analyserade läget. Diskussioner om vad man ska göra kan handla om vårdgaranti. Det kan vara möjligt att man ser mer positivt på och accepterar medicinska aborter. Det finns en mängd olika saker att göra. Jag kommer, för Folkpartiets del, att föra in alla dessa diskussioner i våra kontakter med regeringen för att se till att vi kommer till rätta med den här situationen. Den är naturligtvis också oacceptabel, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv.

Fru talman! Man kan också lyfta fram frågor som finns med i det betänkande som handlar om läkemedelsförsörjningen i vårt land. En tidigare talare var oroad över att vi ska omreglera Apoteket för att, som vi ser det, öka tillgängligheten, fortsätta att förstärka säkerheten för människor som behöver mediciner och kanske också se till att det blir en något billigare och effektivare läkemedelsförsörjning.

Jag är tvärtom oroad för det som vi nu ser att Apoteket gör under den pågående processen för en omreglering. Man gör allt för att köpa upp varenda yta för att kunna sälja i stort sett allt annat än just läkemedel, till exempel schampo. Det är ingen statlig kärnuppgift, i alla fall inte i Folkpartiets Sverige, att sälja schampo. Detta för vi med oss i våra diskussioner. Jag tycker att det är viktigt att vi får en vettig och bra omreglering av det svenska apoteksmonopolet som gagnar medborgarna när det gäller tillgänglighet, pris och säkerhet.

Fru talman! Vi har fått en redovisning av tandvården. Kenneth Johansson redogjorde mycket bra för hur vi nu kan gå från ord till handling för att se till att människor får bättre råd och hjälp med dåliga tänder. Det är en bra balans, där jag tycker att man fortfarande har med det egna ansvaret att sköta sin tandhygien. Det finns också en betydande solidaritet med de människor som av andra skäl inte har en tandstatus som man själv kan påverka.

Fru talman! Folkpartiet yrkar således avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet. Vi ser fram emot att under de kommande åren få vara med och fortsätta att, så som vi gjort i hundra år, utveckla svensk hälso- och sjukvård så att den blir ännu bättre, mer tillgänglig och säkrare för medborgarna.

Anf. 103 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Johan Pehrson refererade till ett möte i fredags som en organisation hade bjudit oss politiker till. Jag var närvarande på det mötet. Jag vill påminna Johan Pehrson om att där i debatten kom också bristen på kompetent personal fram. Det är många olika yrkesgrupper som behöver samarbeta i de neuropsykiatriska teamen för att diagnostisera, behandla och hjälpa personer som har drabbats av neuropsykiatriska åkommor.

I en tidigare replik till Cecilia Widegren tog jag upp bristen på psykiatriker och bristen på personal inom psykiatrin över huvud taget. Därför vill jag också fråga Johan Pehrson om han anser att vi behöver öka antalet studerande på läkarutbildningen. Cecilia Widegren tyckte ju inte att

det behövs fler, utan sade att det löser sig med mångfald och konkurrens. Grundutbildningen till läkare är fem och ett halvt år, och specialistutbildningen varierar upp till fem år. Man utbildar inte personal inom vården i en handvändning.

Prot. 2006/07:79

21 mars

*Hälsa- och
sjukvårdsfrågor*

Anf. 104 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är väldigt angelägen om att vi får en ökad tillgänglighet i vårt land på läkare i allmänhet men kanske psykiatriker i synnerhet, för här råder en rejäl brist. Vi har ju sett hur vi under de senaste åren har försökt komma till rätta med detta genom att vi har ökat arbetskraftsinvandringen, något som vi i Folkpartiet i grunden är väldigt positiva till. Men på lång sikt ställer detta frågor om solidaritet med andra länder och hur länge de kommer att tillåta att läkarna där får dyra utbildningar för att vi ska ta hit dem. Men jag kan konstatera att just nu jobbar vi med detta och har kunnat öka och kommer ytterligare att kunna utöka läkarutbildningen inom ramen för de läkarutbildningar som finns.

Min personliga uppfattning är att vi borde kunna ha fler ställen där man kan bedriva läkarutbildning, men regeringen utreder den här frågan nu och ska titta på detta. Det är också svårt. Det handlar ju inte bara om läkarutbildningsplatser. Det handlar om kvalitet och om att hålla ihop forskningsresurser. Det är klart, definitionsmässigt, att ju mer man sprider ut detta, desto större blir risken att kvaliteten på forskningen minskar. Den frågan är också väldigt viktig. Vi pratar ju, inte minst när det gäller psykiatrin, om att man ska veta vad man gör och ha lite mindre av fritt valt arbete, så att säga. Det är ju ganska bra om människor inte blir experimentdockor utan att doktorn vet vad han eller hon gör.

Jag har faktiskt i dag suttit hela förmiddagen med tio liberala landstingspolitiker, sjukvårdspolitiker, socialnämndsöreträdare och andra som är duktiga på de här frågorna, för att se vad vi ska göra för att stärka psykiatrin. Det som Milton har lagt fram handlar bland annat om just att bristen på psykiatriker är betydande.

Det var ett långt svar som borde ha kunnat vara bara ”ja”. Det behövs fler utbildningsplatser.

Anf. 105 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Då hoppas jag att jag, när jag lyssnar på regeringen, kan lita på Johan Pehrsons ord, för från Moderaterna fick jag ju inte samma svar. Där hette det att det inte behövdes fler utbildningsplatser.

Jag vill ta upp min andra fråga, som jag också ställde till Cecilia Widgren, om patientansvarig läkare. Det är ofta som jag exemplifierar med neuropsykiatriska team. Det finns flera yrkesgrupper som har kontakt med patienten, och kontinuiteten står kanske en annan yrkesgrupp för än en psykiatriker eller läkare. Vänsterpartiet har ett förslag om att man skulle utvidga patientansvarig personal till andra yrkesgrupper än läkare. Jag frågar då Johan Pehrson vad han tycker om det förslaget. Motionen avslås ju, men här har vi möjlighet att debattera lite mer om frågan.

Jag vill också ta upp Johan Pehrsons synpunkter om Apoteket och att vi om vi avskaffar monopolet ökar tillgängligheten och får billigare läkemedel. Jag hoppas att Johan Pehrson känner till att tillgängligheten till apoteken i Sverige är bra, och när vi jämför priser på läkemedel internationellt ligger Sverige bland de billigaste. Där ligger vi väldigt bra till.

Tyvänn har de i Norge, där man har avskaffat monopolen, apotek där det finns väldigt stora förråd med skönhetsmedel.

Anf. 106 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det behöver inte vara något fel på skönhetsmedel. I dag finns de dock på monopolapoteket, och det är egentligen konstigare än om de finns där det är flera som tävlar om kundernas gunst.

Jag tycker att det är väldigt viktigt med kontinuitet. Folkpartiet har länge drivit att man inom andra grupper när det gäller vård ska kunna se kompetenta, vidareutbildade sjuksköterskor ta ett större ansvar. Vi vet att det här bereds. Det är ingen hemlighet att Folkpartiet har drivit frågan om familjeläkare eller husläkare under många år för att just betona kontinuiteten. Det är väl kanske allra viktigast när det gäller det som vi började prata om, psykiatri. Här om någonstans borde det vara uppenbart för alla att stafettläkare inte är någon riktigt bra lösning när det gäller att möta människor som mår dåligt så att de under lång tid får byta läkare hela tiden.

Jag vill understryka frågan om fler utbildningsplatser. Det tillkommer ju nu, och det är alla för i alliansen. Det hoppas jag att Vänsterpartiet också är för. Det är bara fråga om hur mycket som behövs. När det gäller psykiatri ska man komma ihåg till exempel att det finns de som menar att effektiviteten där, att träffa en patient om dagen, som några menar sker ibland, är lite liten. Man skulle kunna få ut mycket mer av de resurser som finns.

När det gäller läkemedel menar vi att det inte är rimligt att ha ett monopol på försäljningen av detta. Vi menar att det är viktigt att behålla kompetensen. Det jag känner oro för är att om man nu ska omreglera Apoteket så kan man göra mycket för att förstöra det. Det är det som jag har redovisat på annat sätt. Farmaceuterna, som är en professionell grupp som ser till att människor ska ha rätt piller, tillräckligt med piller och inte för lite piller eller fel piller, visar sin oro i dag i en debattartikel i Dagens Industri, där man redovisar hur man tycker att Apoteket gör allt för att lägga i stort sett hela Sverige under sig. Det är väl en överdrift, men det är inte helt i linje med regeringens avsikt.

Anf. 107 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Johan Pehrson berömmar sig av att Folkpartiet under hundra års tid har varit med och utvecklat svensk sjukvård. Jag vill gärna ge en eloge för det. Det har ofta varit i samarbete med vårt parti, och jag beklagar att Johan Pehrson är på andra sidan nu och jobbar med de andra kompisarna. Jag tycker att det är bekymmersamt att det är Kristdemokraterna som styr i Socialdepartementet nu. Det var mycket bättre när det var Folkpartiet som gjorde det. Då fanns det utrymme för sociala reformer. Nu är det annat ljud i skällan.

Jag är också glad att Johan Pehrson är så positiv till åtgärder när det gäller att komma till rätta med de långa väntetiderna till tidiga aborter. Jag hade också starkt stöd av din partikollega Barbro Westerholm i interpellationsdebatten i går.

När jag var ansvarig minister tog jag initiativ för att jag ville utreda om vi kunde förändra abortlagstiftningen just när det gäller att säkerställa valmöjligheten för kvinnor mellan medicinska och kirurgiska aborter och

för att titta på frågan om barnmorskorna kan ta ett större ansvar för de oönskade graviditeterna precis som man gör för de önskade graviditeterna, där ju barnmorskan tar ett mycket stort ansvar.

I beredningen av det här upptäcktes det att det inte fanns någon som helst kunskap. Socialdepartementet hade ingen kunskap om att det alls fanns några väntetider att tala om. Socialstyrelsen hade ingen kunskap. Vi vände oss till Sveriges Kommuner och Landsting. De hade aldrig hört talas om problemet. Mot den bakgrunden tillsatte vi den här förberedande undersökningen, den som Socialstyrelsen nu har redovisat, för att få underlag för en annan utredning. Vi tog alltså itu med det här problemet, och jag måste säga att väntetiderna visade sig vara ännu längre än vad jag befarade. Det mest anmärkningsvärda i den här rapporten är ju att när man frågar huvudmännen och klinikcheferna svarar de att de inte har några väntetider. De svarar på en direkt fråga: Vi har inga väntetider.

Men samtidigt har de uppgett att många kvinnor får vänta i upp till tre veckor för ett första läkarbesök. Detta är oerhört alarmerande – mycket värre än vad jag befarade.

Anf. 108 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag kan bara instämma: Det där är verkligen konstiga budskap som inte går ihop.

Vad gäller Folkpartiet och dess historia av social reformism kan jag bara konstatera att vi gick hand i hand med en kraftfull arbetarrörelse som satte viktiga ideal om rättvisa, solidaritet, flit, skötsamhet och personligt ansvar ungefär lika högt när man skulle bestämma hur vi skulle forma samhället. Sedan tycker jag att ni drog iväg åt fel håll och fick ett fokus som ibland blir felaktigt. Det visar sig på det här området. Vi gillar den offentliga vårdens kvalitetsutveckling, och vi gillar kanske idéburna organisationer, men när vi kommer till privata vårdföretag tycker jag att ni får en olycklig lösning, en lösning som vi nu försöker lösa upp.

Vi har en mycket stark tilltro till allianssamarbetet, och mina ingångar och de möjligheter vi har att påverka och forma politiken från kollegerna i alliansen här i riksdagen gentemot Socialdepartementet är mycket goda, vill jag understryka. Jag ser fram väldigt mycket emot de år som vi har framför oss.

När det gäller aborterna och hur man ska ge denna möjlighet och undvika det lidande som det innebär att vänta vill jag säga att jag träffar barnmorskor som berättar om hur de ser på det här och vad de tror att man kan göra. Det gäller dels att förebygga så att det aldrig behöver bli en sådan diskussion, vill jag understryka – det är det absolut bästa, som Kenneth Johansson var inne på tidigare – dels vad man själv kan medverka till och vilket ansvar man kan ta.

Nu fanns inte detta med i uppdraget att diskutera när Socialstyrelsen kom med sin rapport nu. Men när vi nu får mer kunskaper om detta utgår jag ifrån att den frågan kommer att beredas inom ramen för regerings-samarbetet och Socialdepartementet.

Anf. 109 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det låter positivt. Jag sätter stort hopp till Folkpartiets engagemang när det gäller abortfrågan.

Med den nya kunskap som vi nu har genom den rapport som Socialstyrelsen lämnat menar jag att det vore rimligt att vidta vissa åtgärder för att stoppa de inhumana väntetiderna. En sådan åtgärd borde vara att varje kvinna självklart skulle ha rätt att få veta var den kortaste väntetiden finns. Det visar sig nämligen att det kan vara stora variationer i väntetiderna också inom ett och samma landsting. Det vore därför rimligt att sätta upp mål för hur lång den maximala väntetiden ska vara. I de få landsting som har ett sådant väntetidsmål är målet två veckor. Även det är lång tid för vård som klassas som akut. När man väl bestämt sig, och upplever hur graviditeten upptar hela sinnet och kroppen, är väntetiden en oerhörd påfrestning för kvinnan. Dessutom medför det ökad medicinsk risk.

Jag tycker att det är rimligt att också titta på barnmorskornas roll. När man har en önskad graviditet står barnmorskan i allmänhet för ultraljudet och för de olika bedömningarna av graviditeten. Barnmorskan är den som följer graviditeten. Barnmorskan är den som ansvarar för förlossningen och också för komplikationerna. Barnmorskan har att bedöma och använda olika utrustningar. Vid oönskad graviditet krävs i dag att en läkare gör ultraljudet och konstaterandet. Jag är ganska säker på att man med en vidareutbildning av barnmorskor skulle kunna lägga ansvaret för normala graviditeter på dem, i ett första skede, just när det gäller sådana bedömningar. Det är där de längsta väntetiderna finns.

Fru talman! Jag får tacka Johan Pehrson för det här utbytet. Jag sätter stort hopp till Folkpartiet vad gäller att driva på abortfrågan.

Anf. 110 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ylva Johansson kan vara helt säker. Folkpartiet kommer att driva på den.

Anf. 111 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Det här är ett område som i allra högsta grad gäller oss alla. Trygghet i sjukvården är i sig en oerhört viktig hälsofaktor – det är mitt första t. Känner man oro över att man själv eller ens närmaste ska bli sjuk är även tillgängligheten – mitt andra t – mycket viktig. Jag brukar säga att vi alla någon gång under livscykeln får anledning att besöka sjukvården, och om vi inte haft anledning hittills så lär vi få det. Många har stor erfarenhet av den svenska sjukvården, och vi vet att de som kommer nära den oftast är mycket nöjda. Alltså är tryggheten ett viktigt t.

Också tillgängligheten är synnerligen angelägen. När man blir sjuk vill man snabbt ha hjälp. Nu har Ylva Johansson lämnat kammaren, men jag vill säga att rapporterna om de långa väntetiderna, när man bestämt sig för en abort, ger vid handen att tillgängligheten är viktig. Den är naturligtvis oerhört viktig när man står inför en abort. Även jag lovar att göra allt för att minska dessa väntetider.

Korta väntetider är viktiga också vid sjukdomsbehandlingar. De som varit länge i riksdagen vet att vi många, många gånger fått strida för en vårdgaranti eftersom vänsterkartellen tyckt att det ibland till och med är farligt med en vårdgaranti.

Det handlar också om tillgång till personal – det fjärde t:et. Jag tror att det var Elina Linna som tog upp det. Jag skulle vilja säga att det inte

hjälp hur mycket pengar vi än pumpar in i hälso- och sjukvården om vi inte har människor som kan ge vård, som kan operera, som har kunskap att skriva ut rätt läkemedel, om vi inte har sjukgymnaster som kan sköta den kroppsliga rehabiliteringen, psykiatrer, psykologer och psykoterapeuter som kan ge psykiskt sjuka hjälp och så vidare. Alltså är tillgången till personal en nyckelfråga. Jag skulle vilja påstå att den tidigare regeringen på många sätt glömde bort att personalförsörjningen är en fråga om långsiktighet. Man kan inte utbilda en psykiater på en termins läkarutbildning. Det tar åtminstone tio år, och därför måste man ha långsiktighet.

Jag har varit runt på en del onkologkliniker och hört hur frustrerad och oroad man är för att det inte finns personal som sköter strålbehandlingen; den blir allt vanligare i Sverige. Vi kan nämligen använda strålbehandling även som smärtlindring i ett palliativt skede. Det är en oerhört framgångsrik behandling.

Mitt sista t handlar om tillit. Om vi har tillit till vården, tillit till den doktor vi själva kan välja, blir tryggheten mycket större. Att kunna ha tillit till att systemet fungerar, att – bildligt talat – veta att brandkåren kan rycka ut när det brinner i en människas liv så att han eller hon snabbt kan få hjälp är en oerhört viktig del. Tillit är viktigt – det stavas lika från båda hållen.

Jag är lycklig över den nuvarande regeringen. Det är helt fantastiskt att vi under endast sex månader kunnat göra så enormt mycket. Att Ylva Johansson ojar sig och säger att Socialdepartementet inte förmår göra något är näst intill oförsämligt, men jag kan förstå varför. Det är inte lätt att som minister ha fått lämna Socialdepartementet. Det är möjligt att det beror på det.

Vi har tagit det ena initiativet efter det andra, inte minst inom äldreomsorgen och äldresjukvården. Alliansregeringen har lagt upp en hemlöshetsstrategi med medföljande pengar för de 17 000–18 000 hemlösa i vårt land. Vi har aviserat en cancerplan. Vi har det fria vårdlaget. Vi har på gång en startlag, det vill säga att vi tar bort stopplagen. Det är lite egendomligt att den proposition som regeringen och Göran Hägglund lagt fram skulle vara en sådan jättestor fråga. I själva verket har vi inte haft en stopplag mer än ett par tre år. Före det fanns inga sådana lagar, och sjukvården fungerade hyggligt ändå.

Jag kan inte förstå hur folkvalda politiker gång på gång kan hävda att landstingspolitikerna inte begriper någonting, och eftersom de inte begriper hur de på bästa sätt ska uppfylla hälso- och sjukvårdslagen måste vi peka med fingret och säga ajabaja. Som huvudmän för hälso- och sjukvården är det landstingens uppdrag att uppfylla hälso- och sjukvårdslagen på det sätt de finner lämpligt. Därför vill vi säga till landstingspolitikerna: À la bonne heure! Gör det på det sätt ni tycker är bäst. Det tror vi på.

Låt mig beröra några av de frågor som tagits upp. Gräddfil är ett ord som blivit etablerat. Anledningen till gräddfilerna, kära socialdemokrater och vänsterpartister – jag vet inte om även Thomas Nihlén från Miljöpartiet nämnde dem – är att den här sektorn är misskött. Som Cecilia Widegren sade är anledningen till gräddfilerna helt enkelt att en kvarts miljon människor tvingats betala två gånger för sin vård. Det hade aldrig varit aktuellt med den nu sittande regeringen. Målet är att vi inte ska behöva ha några andra försäkringar. Sjukvården ska klara av att sköta det ändå.

Göran Hägglund har många gånger sagt att i alliansens Sjukvårds-Sverige ska man inte behöva ha privata försäkringar.

När det gäller abortsituationen är det viktigt att ta tag i problemet med de långa väntetiderna. Utskottet har skrivit att vi väntar på Socialstyrelsens rapport. När man väl har beslutat sig för abort är det klart att det är viktigt att den genomförs så fort som möjligt. Enligt de rapporter som jag har fått har dock inte köerna i något fall gjort att man har fått använda en annan metod enbart på grund av väntetiden. Det känns i alla fall bra.

Jag vill säga något om jämställdheten i den svenska sjukvården. Kvinnor ska ha samma rätt som män. Det har vi pratat om i opposition under tio år minst. Men den förra regeringen lyckades tyvärr inte heller. Jag ska inte enbart se negativt på det, för jag vet att en del forskning är svår att göra på kvinnor även om vi vill. Åtminstone säger en del forskare det. Vi vet också att kvinnor och män är olika, fast det ibland låter som att vi är precis identiska. Den här regeringen kommer att göra allt den kan för att få det så jämlikt och rättvist som möjligt.

Frågan om ensamståendes rätt till assisterad befruktning är jättesvår, och det finns verkligen anledning att problematisera den. Det är inte vilken rättighets- eller valfrihetsfråga som helst. Det handlar om barn, som har rättigheter när de väl har fötts. Enligt FN:s barnkonvention har i princip varje barn rätt att växa upp med sina föräldrar. Nu vet vi att verkligheten inte är sådan. Men att stifta en lag som i grunden utesluter detta tål verkligen att fundera på. Utskottsmajoriteten har skrivit i betänkandet att man förutsätter att regeringen noga följer frågan och återkommer till riksdagen om regeringen finner det motiverat. Det känns som en bra hållning.

När vi jobbade med frågan läste jag i en proposition som Socialdemokraterna lade fram 2004/05, där man helt höll med om inställningen att även om ett barn tillkommer via insemination måste man se till att barnet får två föräldrar.

Herr talman! Den här regeringen har också många utmaningar för framtiden. Det ska vi inte sticka under stol med. Det handlar främst om de grupper som inte själva kan, orkar eller vågar tala för sig. Jag tycker att vi inte har gjort tillräckligt. Det handlar om människor i livets slutskede. Det finns oerhört stora skillnader i landet på vilken vård man får när man ska ta avsked från livet. Inom psykiatrin pågår, som flera av mina kolleger har sagt, en remissbehandling efter Anders Miltons utredning. Jag tänker på de demenssjuka. Maria Larsson har lagt fram en proposition med en äldresatsning för att de äldre ska få det bättre. Vi behöver göra ännu mer. Jag tänker också på våra mycket gamla personer som inte har anhöriga eller närstående. Det är personer som vi behöver värna om särskilt.

Avslutningsvis vill jag nämna den hemlöshetsstrategi som regeringen har lagt fram och som ska bli verklighet. Det handlar om värdighet och varje människas unika situation. Vi måste framför allt se till att vräkningarna minskar. Varje år vräks åtminstone tusen barn från sina lägenheter med sina föräldrar. Det är inte värdigt. Vi har många utmaningar inför framtiden, men med tanke på den takt som regeringen har jobbat i har jag stark tilltro till att det ska hända mycket positivt framöver.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 112 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Här har de andra borgerliga partierna, det ena efter det andra, försäkrat att man har tilltro till socialministern och att man har goda kontakter med Socialdepartementet. Jag måste ändå ställa mina frågor till Chatrine Pålsson Ahlgren. Jag gissar att det ändå är Chatrine som har de bästa kontakterna med Socialdepartementet.

Det är två frågor som vi har lyft fram. Det handlar om ensamståendes rätt till assisterad befruktning och barnmorskors rätt att utföra medicinsk abort. Jag hörde i morse Chatrine Pålsson Ahlgren och Birgitta Sellén i P 1. Vi har under eftermiddagen hört flera från regeringspartierna bedyra att de stöder – jag tolkar det i alla fall så – förslaget till ensamståendes rätt till assisterad befruktning och att de förutsätter att regeringen kommer att genomföra det förslaget.

Med tanke på debatten på radio i morse vill jag fråga Chatrine Pålsson Ahlgren: Kommer Chatrine och Kristdemokraterna också att stödja förslaget? Kommer regeringen att komma fram till att det ska vara tillåtet för ensamstående att få assisterad befruktning?

Anf. 113 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag ska säga till Elina Linna att jag kommer att leva efter den mening som utskottet har tagit som sin och som vad jag förstår också Socialdemokraterna har ställt upp på. Vi kommer att följa frågan. Den lever i allra högsta grad. Men utgångspunkten för oss som allianspartier kommer naturligtvis att vara både barnen och den situation som vi nu befinner oss i.

När det gäller barnmorskors rätt att utföra abort på eget ansvar – väldigt många barnmorskor utför aborter i dag med en läkare bakom sig – har Göran Hägglund uttalat att han ville invänta Socialstyrelsens rapport, som har kommit nu i dagarna. Det får vara också mitt besked. Det är också en fråga som man behöver grunna lite extra på ur flera perspektiv. Frågan är aktuell och finns med i den fortsatta diskussionen.

Anf. 114 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp att dagens familjer ser väldigt olika ut. Bilden av mamma-pappa-barn stämmer inte överens med väldigt många familjebildningar. Det finns ensamstående kvinnor som åker till Danmark, Finland eller Holland och skaffar ett barn. Sedan går några år och de kanske bildar familj med en man eller en kvinna som har flera barn. Familjen ser då väldigt annorlunda ut än ursprungsfamiljen gjorde när kvinnan skaffade barnet.

Inte alla som nu är i kammaren lyssnade på Chatrine Pålsson Ahlgren på radio i morse, men utifrån den diskussion som fördes på radio drar jag slutsatsen att Chatrine Pålsson Ahlgrens bild av familjen stämmer väl överens med ursprungsbilden av familjen, mamma-pappa-barn. Då är det svårt att acceptera och strida för ensamstående kvinnors rätt att få assisterad befruktning. Är min beskrivning riktig?

Anf. 115 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Nu är det så, Elina Linna, att det inte är Kristdemokraterna som har kommit på att det behövs en man och en kvinna för att ett barn ska komma till. Den makten har vi inte. Utifrån det perspektivet

hävdar vi att barnen behöver en mamma och en pappa. Det tycker jag är en bra grundläggande princip. Sedan vet jag att det inte alltid är så, Elina Linna. Vi lever i en situation där det önskvärda inte alltid är den verklighet vi har. Men min åsikt är att vi ska göra så gott vi kan för att alla barn ska garanteras så trygga uppväxtvillkor som det bara är möjligt. Barn har också rättigheter. Det är inte bara vuxna som har mänskliga rättigheter utan även barnen.

Anf. 116 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! När det gäller den här delen om prioriteringar inom hälso- och sjukvården skulle jag vilja lämna några viktiga kommentarer till utskottets ställningstagande som finns sammanfattat på s. 52 i det aktuella betänkandet:

Det är enligt utskottets mening av stor betydelse att arbetet med prioriteringar fortlöpande utvecklas och förbättras.

Det är något som jag och Moderaterna på alla sätt ställer oss bakom.

Ställningstagandet går tillbaka till den breda parlamentariska uppslutning som riksdagen visade för de riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården som antogs i april 1997. Här återfinns bland annat den så kallade etiska plattformen, bestående av tre grundläggande principer: människovärdesprincipen, behovssolidaritetsprincipen och kostnadseffektivitetsprincipen. Fyra breda prioriteringsgrupper exemplifierades.

Den fortsatta etiska och parlamentariska beredningen av prioriteringsarbetet har bland annat innefattat Prioriteringsdelegationen, som lämnade sitt slutbetänkande i januari 2001, Riksrevisionens styrelses framställning 2004/05:RRS2 samt ett uppdrag från den tidigare regeringen till Socialstyrelsen, den 8 december 2005, att kartlägga på vilket sätt hälso- och sjukvårdens huvudmän arbetar med prioriteringar.

Herr talman! Utan att föregripa det senare, som ska redovisas för regeringen senast den 1 maj 2007, vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på arbetet från 1997 fram till i dag. I alla dessa forum har man noga betonat att varje fall är unikt och ska bedömas utifrån den enskilde patientens behov och att prioriteringar av enskilda patienter aldrig bör ske efter i förväg fastställda mallar eller kriterier. Glädjande nog vidhåller nu utskottet med kraft sin uppfattning att riktlinjer för prioriteringsarbetet inte låter sig förenas med någon lista där vissa sjukdomar generellt prioriteras före andra.

Men, herr talman, mot detta decennielånga breda parlamentariska arbete med prioriteringar inom hälso- och sjukvården har en till viss del subversiv verksamhet inom området bedrivits av en del sjukvårdshuvudmän. Ett exempel på detta är mitt hemlän Östergötland. Där har man med ett rödgrönt styre under den gångna mandatperioden enligt min mening närmast missbrukat de goda intentionerna med det nationella prioriteringsarbetet genom att sammanblanda uttrycket prioritering med begreppet ransonering. Genom toppstyrande politiska direktiv avkrävdes verksamhetscheferna i Östergötland just en sådan här lista på sjukdomar, rangordnade från ett till tio, från olika medicinska discipliner.

Listan kom raskt att kallas för den svarta listan, som faktiskt är en bra beskrivning. Den ledde nämligen till att man i ett första steg tog ett beslut redan 2003 som gjorde att man undanhöll östgötarna mer än ett 60-tal medicinskt motiverade diagnoser och åtgärder från det offentliga åtagan-

det utan att förslag till alternativ eller ens individuella överprövningsmöjligheter för de drabbade patienterna hade förberetts.

Allt detta motiverades med att man primärt skulle hålla budget. En besparing på 34 miljoner kronor utlovades. Av detta sparbetning kunde inför valet 2006 inget konkret redovisas. Men man hade ändå lyckats frångå såväl intentionerna i hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf om en lika vård till alla som riksdagens upprepade påtalande om att någon lista med generella prioriteringar för alla patienter helt enkelt inte låter sig förenas med prioriteringsbegreppet utifrån den etiska plattformen.

Hur, herr talman, kunde man hamna så snett i ett regionalt prioriteringsarbete? Min förklaring till detta är att man med den socialistiska grundsynen har lätt att se en prioritering som liktydig med en ransonerings, så länge kollektivets intressen prioriteras framför enskilda individer. Då håller man också budget, det vill säga man har identifierat skenande sjukvårdskostnader och tycker att det är viktigare att åtgärda dem än att reflektera över om kraftiga besparingar i sjukvården inte på sikt är dyrare för samhället. Det handlar om att se sjukvård som en investering. Det är en investering i hälsa för var och en. Det är en investering för att man ska leva upp till människovärdesprincipen och behovssolidaritetsprincipen, och det är en ekonomisk investering för att man ska leva upp till kostnadseffektivitetsprincipen på rimligt lång sikt. Sjukvård är visserligen dyrt med ett kvartalsekonomiskt landstingsbudgettänkande. Men sjukdom är alltid dyrare än sjukvård för såväl individ som samhälle.

Som moderat vill jag därför med kraft värja mig mot denna typ av regionala excesser av socialistiska experiment där man överför en parlamentarisk samsyn på en solidariskt finansierad hälso- och sjukvård och en seriös prioriteringsdiskussion till kortsiktiga besparingar och till och med ransonerings i vår viktigaste välfärdssektor. Men jag inser också att detta är en ofrånkomlig konsekvens av en ineffektiv högskattepolitik som sätter bidragsberoende framför att man ska vara frisk och ha ett arbete och en egen försörjning.

Anf. 117 Andre vice talman BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Det jag tänkte prata om i dag handlar om assisterad befruktning, och det är en fråga som flera av ledamöterna tidigare har debatterat i dag.

Enligt lagen får gifta, sambor samt lesbiska par genomgå insemination. Och enligt lagen får ensamma kvinnor adoptera. Av den anledningen tycker jag att det känns väldigt ologiskt att man säger att ensamma kvinnor inte får genomgå en insemination om de vill skaffa ett barn. Var ligger logiken?

Det talas väldigt ofta i debatten om att barnen behöver både en mor och en far. Om det debatterade Chatrine och jag, som sagt, i radion i morse. Visst behövs det en mor och en far för att det ska bli ett barn, och det är klart att det kan vara önskvärt att barnet får växa upp i den relationen. Men vi vet att det ofta inte ser ut på det sättet i verkligheten. Vi har väldigt många olika slags familjer. Jag behöver inte räkna upp dem, för det har bland annat Elina Linna beskrivit så föredömligt tidigare i dag.

Vi vet också att väldigt många barn som har fötts i en parrelation sedan växer upp med en förälder. Det är faktiskt inte ovanligt. Det finns

barn som föds i en parrelation med en far och en mor, men efter en skilsmässa eller efter det att man har gått ifrån varandra av olika anledningar är det bara den ena som har ansvaret för barnet. Blir då det barnet olyckligt? Nej, jag tror faktiskt inte det. Det får ju de bästa möjligheter i världen i alla fall.

Speciellt gäller detta de kvinnor som gärna vill genomgå en insemination. De har naturligtvis tänkt igenom den här situationen oändligt noggrant innan de fattar detta beslut. Det är naturligtvis extra svårt i Sverige, eftersom man inte ens har tillstånd att genomgå en insemination. Man måste fatta ett beslut. Är jag mogen att skaffa ett eget biologiskt barn? Och är jag mogen att tvingas fara till ett annat land för att genomgå den inseminationen?

Som sagt: Jag ser inte logiken i att man inte ska kunna få genomgå en insemination. Som jag ser det är det inte föräldrarnas antal som avgör huruvida ett barn får en god uppväxt – det avgör lika lite som deras kön. Det är kärlek, ärlighet, respekt, omtanke och trygga och stabila uppväxtförhållanden som är grundstenarna för ett barn.

Först blev jag lite bekymrad när jag hörde att det här inte kommer att gå igenom i utskottet. Men när jag läser betänkandet ser jag att det står:

När det gäller ensamståendes tillgång till assisterad befruktning förutsätter utskottet att regeringen noga följer frågan och återkommer till riksdagen om regeringen finner det motiverat.

Det är så lustigt att höra i debatten hur olika man kan tolka en skrivning. Jag tolkar den med glädje, med positivt tänkande. Det sunda förnuftet kommer ju att råda i departementet. Man kommer att se över hur det här kommer att bli för människorna, och man kommer att tillåta att ensamma kvinnor ska få genomgå en insemination. Det är en rättvisefråga av allra högsta grad. Av den anledningen har jag skrivit den här motionen. Jag har inga yrkanden, men, som sagt, min förhoppning är att sunda förnuftet ska råda.

Anf. 118 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag vill ta upp det förhållandet att vi har elva motioner från ledamöter i sex av kammarens sju partier som tar upp jämställdhetsperspektiven i sjukvården. Ylva Johansson har talat om grundproblemet, nämligen att kvinnor har sämre behandlingsförhållanden än vad män har. Det är en solidaritetsfråga, en rättvisefråga och en fråga om tillit.

Jag har väckt en motion där jag har begärt att regeringen ska ge en samlad redovisning av hur målet om en jämställd vård har nåtts och vilka ytterligare insatser som kan behövas.

Utskottet arbetade med frågan i samband med kvinnodagen den 8 mars. Regeringen, genom de folkpartistiska ledamöterna, har ställt sig bakom ett beslut om att ge 90 miljoner under tre år till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap för att initiera ett forskningsprogram om kvinnors hälsa. Det är mycket bra, men det är ett komplext förhållande.

Vad är det som gör att det i den kliniska situationen blir skillnader? Om man kan se, om man kan förstå, kan man handla på ett bättre sätt.

Utskottet föreslår med anledning av de elva motionerna från sex av kammarens sju partier en skrivning som går ut på att utskottet förutsätter att alla berörda aktivt arbetar vidare med dessa frågor.

Min erfarenhet från att ha varit statsråd, kommunalman och så vidare är att det här inte är en skrivning som är i klass med ett så komplext förhållande. Det finns olika huvudmän. Staten är uppdelad i olika myndigheter. Där finns behandling och vård, undervisning och forskning. Den här skrivningen är alltför bred för att någon ska ta till sig ansvaret – sjukvårdshuvudmännen, kommunerna, opinionsbildningen. Nej, jag är väl medveten om att riksdagen och regeringen inte handlägger allt inom vårdområdet, men att komma till riksdagen med en redovisning innebär att det blir ett tvång på en seriös hantering i Regeringskansliet, i myndigheterna samt samråd med kommuner och landsting. Redan redovisningen till kammaren och debatten här, proposition, skrivelse, eller vad det kan vara, skulle innebära att vi inte bara handlar utan också förstår vad det är vi kan åstadkomma med våra handlingar.

Herr talman! Jag tycker att den föreslagna skrivningen från majoriteten är svag. Den är inte i klass med det som krävs i ett sådant stort problemområde. Jag anser att reservation 19 bättre omhändertar det samhällsproblem som det här handlar om. Om inte majoriteten går upp och tar en replik och säger att man ändrar sig, kommer jag att vilja yrka bifall till reservation 19.

I detta anförande instämde Lennart Axelsson, Christer Engelhardt, Lars U Granberg, Ylva Johansson, Marina Pettersson och Per Svedberg (alla s).

Anf. 119 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman och före detta herr talman! Det känns konstigt att ta replik på Björn von Sydow. Björn har varit en utomordentlig talman, och jag har haft stor respekt för honom.

Jag ska ändå säga att från Socialdepartementets och alliansens sida garanterar jag att denna fråga är jätteviktig. Samtidigt har vi inte ännu hunnit ta upp alla frågor i departementet, men den här frågan är synnerligen angelägen.

Jag måste få ställa en fråga till Björn von Sydow. Socialdemokraterna, med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, har haft regeringsmakten i tolv år. Varför lyckades man inte under den tiden att lösa problemet?

Vi står inför ett antal utmaningar. Föreningen Gynsam har arbetat oerhört bra med att det går att förebygga all livmoderhalscancer genom att vaccinera unga tjejer – 13–15 år. Det har kommit fram i debatten. Personligen tror jag – men det gäller bara kvinnor – att det är ett sätt att visa att kvinnornas situation och kvinnosjukdomar ska prioriteras och fokuseras. När Socialstyrelsen har tittat på om detta är ett bra sätt att agera på, lovar jag att vi självklart ska lägga fram propositioner.

Socialstyrelsen har ett tillsynsansvar. Det är ett stort ansvar att visa att alla människor, oavsett om de är kvinnor eller män, ska få rätt behandling för sina åkommor oavsett vad det kostar.

Anf. 120 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Jag är glad över att jag får ta kammarens uppmärksamhet i anspråk även om jag inte längre är kammarens talman. På några punkter vill jag göra det.

Det här är en stor social frågeställning, och den är värd att vi i riksdagen väljer rätt form för vårt arbete – fast vi är medvetna om hur samhällsorganisationen är med alla sina aktörer. Jag tror att det är rätt att använda riksdagen som forum för ett arbete inom Regeringskansliet, myndigheter och så vidare.

Jag är glad att Chatrine Pålsson Ahlgren nu säger att det kommer en proposition om detta. Jag tar det som en framgång för det som ligger i reservation 19.

Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte här säga om de olika frågorna ska mynna ut i en direkt proposition, men vi ska ta upp dem och använda oss av den kunskap som finns. Det gäller inte minst den verksamhet som sker för att förebygga livmoderhalscancer. Den känns oerhört angelägen.

Som Björn von Sydow mycket väl vet är det svårt att komma ut med kunskap i alla delar av sjukvården och verksamheten. Vi har kämpat mycket med en del frågor, och det tar sådan tid att få ut kunskapen så att alla kan ta del av den.

Jag lovar att jag ska göra allt för att lyfta upp frågorna om jämställd vård. Det kan jag garantera.

Anf. 122 FINN BENGTSSON (m) replik:

Herr talman! Jag delar helt Björn von Sydows synpunkter i sak, men jag vill göra en reflexion.

I mitt anförande lyfte jag fram frågan om prioriteringsarbetet. Bland de tre huvudprinciperna i den etiska plattformen är den överordnade principen människovärdesprincipen. Den tidigare regeringen gav ett uppdrag till Socialstyrelsen som ska redovisas den 1 maj. Jag inväntar naturligtvis med spänning vad det kommer att utmynna i. Så här förtydligade man sig i uppdraget vad gäller människovärdesprincipen: Det relevanta vid prioriteringar är att människovärdet inte är knutet till människors personliga egenskaper eller funktioner i samhället såsom begåvning, social ställning, inkomst, hälsotillstånd, ålder etcetera utan till själva existensen. Där kan man naturligtvis lägga in könet.

Det är klokt och intressant att avvakta vad resultatet blir från Socialstyrelsen – det är ändå det uppdrag den tidigare regeringen har givit – än att just nu i ett motionsbetänkande med kraft hävda att ärendet ska avgöras.

Anf. 123 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att Finn Bengtsson går så långt och är inne på att det ska komma en redovisning till riksdagen. Jag tror att i ett sådant komplext förhållande är riksdagen viktig. Det framtvingar, låt vara under en lång tid, många månader kanske, med arbete i regeringen och i myndigheter, en hälsning så att sådana här komplexa mål uppnås.

Jag hoppas att Finn Bengtsson säger att det säkert är naturligt att regeringen i någon form, i skrivelse eller proposition, kommer till kammaren med en redovisning, till exempel i höst.

Anf. 124 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill understryka att det är en oerhört viktig fråga. Jag vet inte om Björn von Sydow hörde det, men jag sade i mitt anförande att vi behöver en mer jämställd vård. Jag beskrev att vi i dag inte har en situation som vi kan vara tillfreds med. Det är många steg som behöver tas för att intensifiera det arbetet. Man ser det väldigt tydligt just inom vård- och omsorgssektorn. Jag vill påstå att socialutskottet, med både tidigare och nuvarande majoritet, under flera år har tagit upp, drivit på och krävt besked från såväl regeringar som Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting och sagt att det arbetet måste noga följas.

Vi har ett jättestort område – vård och omsorg – men dock begränsat. Jag förstår absolut att vi är överens om att jämställdhetsarbetet är så mycket bredare. Det gäller hela samhället, och det gäller alla nivåer. Jag utgår från att det ingår i jobbet för vår jämställdhetsminister, Nyamko Sabuni, att hela tiden återkomma med helheterna till riksdagen.

Jag vill bara för min del säga att jag instämmer i att detta är ett prioriterat område som ska följas och granskas. Och debatt ska föras här i kammaren. Jag delar den uppfattningen.

Anf. 125 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! När jag hörde Kenneth Johansson tala för utskottsmajoriteten skrev jag på mitt lilla papper så här om anförandet: Viljan finns, men ganska ”runt”.

Om jag får läsa några rader ur den socialdemokratiska reservationen kommer man där in på vad jag tycker ska vara bra utgångspunkter:

”Enligt vår mening är det av oerhört stor betydelse att de kunskaper som nu samlas in omsätts i konkret handling för att uppnå en mer jämställd vård. Regeringen bör ge riksdagen en samlad redovisning av hur målet om en jämställd vård har nåtts och vilka ytterligare insatser som kan behövas. Enligt vår mening bör regeringen även återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att minska skillnaderna inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst på grund av kön. Vidare bör en utredning tillsättas med uppgift att ta fram könskonsekvensanalyser av reformer som rör vårdgarantin, läkemedel, fritt vårdval och arbetet med att ta fram prioriteringslistor.”

När man ser det tycker jag att man kan se framför sig hur värdefullt det skulle kunna bli med ett ordentligt arbete som har till syfte att från början tillgodose ett tillkännagivande från riksdagen.

Min erfarenhet från när jag var statsråd är att jag försökte läsa betänkanden, läsa brödtexter och så vidare och ta dem till mig. Ibland var det lite ensamt på departementet, när politikern läste och läste in. Inom tjänstemannasystemet är man inte alltid riktigt van vid hur dialogen regering-riksdag går till.

Nog hade det varit bra att i en så här stor och komplicerad fråga vara tydlig med ett tillkännagivande om att regeringen ska komma tillbaka med en bedömning av det slag som vi efterfrågar.

Anf. 126 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Om vi läser brödtexten i det här betänkandet ser vi att det står beskrivet vad som pågår i Socialstyrelsen och SKL. Det är sådant som riksdagen, via framför allt socialutskottet, har varit pådrivande för

att få fram. Det räcker inte, och vi ska noga följa det arbetet. Jag tror att vi i utskottet är överens om att vi noga ska följa det här och agera på lämpligt sätt så att vi i kommande betänkanden kan vara fylligare i den redovisning som vi kan ge till riksdagen.

Anf. 127 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Jag är tacksam och tillfredsställd med den deklARATION som utskottets ordförande nu gör om hur den här frågeställningen kan gå vidare. Jag ser fram emot att utskottet på det här sättet verkligen ser på betydelsen av en samlad redovisning, en samlad debatt och ett ställnings-tagande i detta stora och mycket komplexa samhällsproblem som jäm-ställdhet mellan män och kvinnor inom vården är.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Studiestöd

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU6
Studiestöd.

Anf. 128 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera frågan om studiestöd, en fråga som är viktig ur många olika aspekter. För det första krävs det ett bra och generöst studiestöd för att alla ska ha samma möjligheter i livet.

Vi socialdemokrater anser att alla människor är lika mycket värda, men vi föds med olika förutsättningar. Dina föräldrars storlek på plånbok, din etniska bakgrund, om du är kvinna eller har ett funktionshinder ska inte avgöra din framtid.

För oss socialdemokrater är det viktigt att det förs en politik där alla får möjlighet att förverkliga sina drömmar, utvecklas och få bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Tillgång till bildning och kunskap är viktig för den enskilde men också avgörande för vårt lands utveckling. Med en kunnig befolkning står vi också som nation starka i konkurrensen. Allt fler jobb kräver i dag en högskoleexamen. Allt färre jobb finns för dem som inte fått del av någon utbildning utöver grundskolan.

Utmaningen för ett kunskapssamhälle som Sverige ligger i att både bredda kunskapen så att fler får del av den och samtidigt göra strategiska val för att kunna ligga i utvecklingens spets på viktiga forskningsområden.

Herr talman! Utbildningsklyftor måste minskas och motverkas, inte ökas. Men med den borgerliga regeringens politik verkar man vilja göra precis tvärtom.

Detta förslag innebär att de som står längst från arbetsmarknaden, med en låg utbildningsnivå och ofta lågt självförtroende får det ännu svårare att ta steget att slutföra sin gymnasieutbildning och våga läsa vidare, kanske på högskolan eller en kvalificerad yrkesutbildning.

Detta förslag innebär att Sveriges 350 000 studenter varken kommer att få en bättre ekonomisk situation eller mer trygghet under sin studietid med en borgerlig regering – detta tillsammans med en politik där regeringen sedan tidigare skurit ned en tredjedel av komvux, minskat möjligheterna för unga att läsa på högskolan och vill införa en gymnasieskola där färre ungdomar får med sig en högskolebehörighet.

Jag vill därför för Socialdemokraterna yrka bifall till reservationerna 2 och 5.

Herr talman! Det är viktigt att alla människor ges möjlighet till återkommande kompetensutveckling och fortsatt lärande genom hela livet. Att ha tillgång till kunskap och möjlighet att förvärva ny är viktigt på en alltmer kunskapskrävande arbetsmarknad. Både för den enskilde och för vårt lands utveckling behöver vi stödja de människor som står längst från arbetsmarknaden och har låg utbildningsnivå.

Kalle orkade inte bry sig om skolan, hoppade av i gymnasiet men inser att han inte får något jobb och vill nu slutföra sin gymnasieutbildning, komma ut på arbetsmarknaden och äntligen kunna flytta hemifrån. För Tania, som har flytt från krigets Irak, har fått uppehållstillstånd men har inte några papper med sig som styrker hennes utbildning i hemlandet, kan komvux bli hennes möjlighet att återfå sin självkänsla och få komma ut i arbetslivet. För dessa personer är tröskeln till studier hög, och om de är hänvisade till studiemedel där större delen är lån är risken att de inte vågar ta det steget.

Vi socialdemokrater vill ge människor en andra chans. Vi vill minska trösklarna så att allt fler tar del av kunskap och får möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Målet är självklart att alla ska gå ut gymnasiet med godkända betyg, men för dem som inte lyckas eller för dem som kommer senare till Sverige måste det finnas en andra chans.

Vi anser därför att någon form av studiefinansiering, till exempel rekryteringsbidrag, är nödvändigt för att de personer som står långt ifrån arbetsmarknaden med låg utbildningsnivå ska ges möjlighet att slutföra en gymnasieutbildning. Det är en dörr som den borgerliga regeringen nu brutalt slår igen.

Herr talman! Vi har en bättre mångfald på högskolan i dag än vi tidigare haft. Av dem som började högskolan förra året hade 24 procent en arbetarbakgrund, en femtedel är över 35 år och lika många har barn. Fler än någonsin har haft möjlighet att läsa vidare genom utbyggnad av regionala högskolan, utökandet av antalet platser och satsningar för att minska den sociala snedrekryteringen.

Men alla ska också ges förutsättningar att klara sina studier. Vi socialdemokrater såg till att studenter med barn får ett extra ekonomiskt bidrag. Vi höjde tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet studiemedlets totalbelopp med 300 kronor i månaden under förra året.

Fortfarande är det dock många studenter som inte får sin ekonomi att gå ihop. Många mår dåligt och är stressade. Alla har inte möjlighet att låna av sina föräldrar. Extraarbetet i kassan på Konsum kanske gör att man som student försummar sina studier.

Högre studier ska inte vara en klassfråga. Men det är just de personerna som har en arbetarbakgrund som vågade ta steget att börja läsa på högskolan som drabbas hårdast. Det är därför nödvändigt att det görs en

översyn av studiemedelssystemet i syfte att förbättra studenternas ekonomiska situation.

Alla har inte möjlighet att jobba vid sidan av. Vi anser också att det är viktigt för kvaliteten i högre utbildning att studier också är en heltidssystemlösning. Vi beslutade därför i vårt valmanifest att vi skulle höja studiemedlet ytterligare under mandatperioden.

I den borgerliga alliansens betänkande står att ni vill se över dessa områden. I valrörelsen lovade ni dyrt och heligt att totalbeloppet skulle höjas. Statsminister Fredrik Reinfeldt säger i Agenda den 22 januari i år att det är några tuffa år för studenterna med makaroner och ketchup, alltså ingen studiemedelshöjning.

Läser man ert valmanifest, som är ert löfte till väljarna om vad ni ska göra under mandatperioden, står det inte en enda rad om att ni ska höja totalbeloppet. Sveket mot studenterna är ett faktum.

Att studera på heltid kräver både tid och kraft. För att studierna inte ska bli lidande och dra ut på tiden finns det begränsningar i hur mycket man får tjäna för att få fullt studiestöd. Detta så kallade fribelopp räknas i dag per halvår. Tjänar man för mycket riskerar den studerande att bli återbetalningsskyldig eller att inte få ut hela delen av studiestödet.

Vi socialdemokrater anser att fribeloppet bör höjas eftersom vi anser att nivån i dag är för låg. Det gäller framför allt med tanke på att studiemedel inte utbetalas under sommaren. Väldigt många studenter tvingas då jobba under den tiden för att få sin ekonomi att gå ihop. Fribeloppet bör också räknas per helår och inte som det är i dag per halvår, eftersom det är främst på sommaren som det extra arbetet sker. Lönen utbetalas sedan under höstterminen.

Här verkar vi egentligen vara överens. Men den borgerliga regeringen väljer att i stället för att göra förbättringar gömma frågan i en utredning.

Herr talman! Den studiesociala situationen för studenterna behöver förbättras. Den typiska genomsnittliga studenten har förändrats. Precis som jag tog upp tidigare har inte trygghetssystemen helt anpassat sig efter dagens verklighet.

Därför tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning, *Studerande och trygghetssystem*, som var färdig i december 2003. Utredningen visade på de brister som finns i studenters trygghetssystem.

Det har bland annat lett till att det har beslutats om extra studiebidrag för studenter med barn. Åldersgränsen för rätt till studiemedel höjdes från 50 år till 54 år. Ett förslag om studier på deltid som kombineras med deltidssjukskrivning lades fram.

Vi socialdemokrater röstade emot en parlamentarisk studiesocial utredning som de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet beslutade om i slutet av förra mandatperioden. Det gjorde vi för att vi ser risker med att en ytterligare utredning försenar de förslag som behövs för att även studenterna ska känna trygghet under sin studietid.

Vi socialdemokrater vill här tydliggöra vikten av att denna utredning kommer i gång under en snar framtid. Direktiven ska fokusera på lösningar för att förbättra studenternas trygghetssystem och inte på problemen.

Herr talman! Avslutningsvis gör detta betänkande från de borgerliga som vi diskuterar här i dag att trösklar höjs, återvändsgränder införs och viktiga frågor göms i utredningar. Vi socialdemokrater anser att Sverige

behöver ett bra och generöst studiestödssystem som gör det möjligt för alla att få en bra utbildning under hela livet. Det är viktigt för den enskilda personen men också för landets utveckling.

Prot. 2006/07:79
21 mars

Studiestöd

I detta anförande instämde Per Svedberg (s).

Anf. 129 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Kunskap är en demokratisk rättighet, och högskoleutbildning måste därför vara tillgänglig för alla. För Vänsterpartiet är det en viktig målsättning att bredda rekryteringen till högskolan. En av de viktigaste åtgärderna för att minska den sociala snedrekryteringen är att skapa ett studiestödssystem som ger social och ekonomisk trygghet.

Sverige hade under lång tid ett relativt generöst studiestöd, som dessutom genomgick kontinuerliga förbättringar. Detta hade positiva effekter och innebar att den sociala snedrekryteringen vid högskolan minskade. Den utvecklingen har brutits, eftersom studiemedlen har förlorat i värde och inte längre täcker studenters levnadsomkostnader.

Föreningssparbankens institut för privatekonomi har visat att studenter har fått en standardsänkning med drygt 40 procent mellan åren 1989 och 2004 inte minst beroende på ökade boendekostnader. I *Social rapport 2006* konstaterade Socialstyrelsen att antalet fattiga studerande har ökat från 14 procent till 20 procent mellan åren 1991 och 2003. Siffrorna visar på ett akut behov av en förstärkning av studenters ekonomi.

I vårpropositionen för 2006 höjdes studiemedlen visserligen med 300 kronor i månaden vilket givetvis var positivt. Men det är långt ifrån Vänsterpartiets krav, som var en höjning med 1 500 kronor per månad. Vi står fortfarande fast vid det kravet och föreslog därför i vårt budgetförslag i höstas att studiemedlen skulle höjas med 1 200 kronor i månaden. Det avslogs här i kammaren i december av majoriteten. När Lars Leijonborg besökte utskottet den 20 februari var beskedet tydligt. Ministern bedömer inte frågan som ”extremt angelägen längre”.

Det är klart att frågan inte är angelägen för en regering som vill minska vägarna in till en högre utbildning.

Med vårt förslag till höjning av studiemedlen hade vi kunnat lösa en akut situation. Men det finns en rad problem med dagens studiemedelsystem som återstår att lösa. Det handlar exempelvis om att höja bidragsdelen i studiemedlen för att ge studerande en möjlighet att påverka sin skuldsättning och den framtida återbetalningen av studiemedlen. Ett annat problem, som är upphov till dagens situation, är att studiemedlen förlorar i värde och att de därför behöver indexregleras på något annat sätt än genom att knytas till prisbasbeloppet. Dessutom är det sociala skydds nätet för studerande dåligt utvecklat.

Frågan om fribeloppet har kommit upp, och kommer säkert också upp i senare inlägg. Jag vill därför uttrycka en viss oro för att detta blir lösningen på studenternas ekonomiska situation. Heltidsstudier ska ses som en heltidssysselsättning. Det är viktigt för kvaliteten men också för en bred rekrytering till högre utbildning. Det är inte acceptabelt att de som själva kan finansiera sina studier är de som har möjligheten att studera.

Vi vet att studenten i dag inte är 20 år och fri som en fågel och bara kan leva på makaroner och nudlar. Vi vill heller inte ha det så. Det är viktigt att slå vakt om att även de som inte har föräldrar som kan hjälpa

till att finansiera studierna har de reella möjligheterna till utbildning. Vi vet också att de studenter som har barn har små eller inga möjligheter att dessutom ha ett extraknäck eller två vid sidan om studierna.

Herr talman! Regeringen har dragit ned stödet till vuxenutbildningen med 600 miljoner årligen de kommande åren. Regeringen gör allt för att försvåra för vuxenstuderande att komplettera sina tidigare studier genom att skära ned på komvux och avskaffa rekryteringsbidraget.

Det svenska utbildningssystemet har sedan länge kännetecknats av synsättet att utbildning är en rättighet och en viktig förutsättning för att utveckla ett demokratiskt samhälle. Utbildningspolitiken har därför innehållit betydande kompensatoriska åtgärder, exempelvis av ekonomisk art, för att ge alla lika tillgång till utbildning oavsett bakgrund, ekonomiska förutsättningar och liknande. Det är mot den bakgrunden studiestödssystemet ska ses.

En ganska ny studiestödsform var rekryteringsbidraget, som infördes 2003. Detta kunde man få om man hade fyllt 25 år, var arbetslös, riskerade arbetslöshet eller var funktionshindrad samt hade en kort tidigare utbildning. Bidraget var tänkt att utgöra ett incitament till fortsatta studier. Rekryteringsbidraget avskaffades av den nya borgerliga regeringen med motiveringen: "Det är inte rättvist att personer som är över 25 år och har gjort sitt inträde på arbetsmarknaden skall gynnas i studiestödssystemet." Med detta tar regeringen ett kraftigt avsteg från principen om allas rätt till utbildning.

Att regeringen med Moderaterna i spetsen har ett ont öga till arbetslösa har varit känt sedan tidigare, men att den även har en negativ inställning till att funktionshindrade ges förutsättningar att skaffa sig en utbildning är ett nytt inslag i deras politik.

Vänsterpartiet anser att rekryteringsbidraget var viktigt för att höja utbildningsnivån för dem som har kortast utbildning och därmed störst behov. Vi föreslog därför att rekryteringsbidraget skulle vara kvar.

Herr talman! Det ligger i allas vårt intresse att alla som bor i Sverige ges möjlighet att lära sig det svenska språket. Dåliga kunskaper i svenska handlar inte om ovilja utan om brister i systemet. Det råder problem med dagens utbildning i svenska för invandrare, sfi, och systemet behöver reformeras. Vi måste förbättra möjligheterna för alla som kommer till Sverige att lära sig svenska oavsett om de vill bli svenska medborgare, behålla sitt gamla medborgarskap eller ha dubbelt medborgarskap. För att förbättra sfi-undervisningen behöver vi en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi ska kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete.

Eftersom timersättningen för vuxna som deltar i sfi-undervisning tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisning av ekonomiska skäl. Jag kan bara beklaga att majoriteten i utskottet inte ser problemet och därför inte kommer att agera för att se över invandrades studieekonomiska situation.

Jag vill därmed yrka bifall till reservation 5.

I detta anförande instämde Kalle Larsson (v).
(forts. 14 §)

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 mars

TU6 Trafiksäkerhet

Punkt 2 (Alkohol i trafiken)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 88 m, 24 c, 15 fp, 21 kd

För res. 1: 105 s, 18 v, 18 mp

Frånvarande: 24 s, 9 m, 5 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Lars Johansson (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Övervakning och sanktioner)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

274 för utskottet

18 för res. 2

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 89 m, 24 c, 15 fp, 21 kd, 18 v

För res. 2: 18 mp

Frånvarande: 23 s, 8 m, 5 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 7 (Barn i trafiken)

1. utskottet
2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

140 för res. 5

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 3 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd
För res. 5: 104 s, 18 v, 18 mp
Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp
Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda s) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU7 Väg- och fordonsfrågor

Punkt 5 (Ekonomisk brottslighet inom taxibranschen)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

142 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 15 fp, 21 kd

För res. 2: 106 s, 18 v, 18 mp

Frånvarande: 24 s, 9 m, 5 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 7 (Skärpt straff vid överlast)

1. utskottet
2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

142 för res. 3

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 25 c, 15 fp, 21 kd

För res. 3: 106 s, 18 v, 18 mp

Frånvarande: 24 s, 9 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 8 (Minskad användning av fossila drivmedel m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet

143 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd

För res. 4: 107 s, 18 v, 18 mp

Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 20 (Sänkning av maximivikten för lastbilar)

1. utskottet
2. res. 10 (v, mp)

Votering:

254 för utskottet

37 för res. 10

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd

För res. 10: 1 s, 18 v, 18 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 24 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU5 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU9 Bostadsförsörjningsfrågor

Punkt 1 (Ansvar för bostadsförsörjningen)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

146 för utskottet

107 för res. 1

37 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 15 fp, 20 kd

För res. 1: 107 s

Avstod: 1 c, 18 v, 18 mp

Frånvarande: 23 s, 10 m, 4 c, 13 fp, 4 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 5 (Boende för ungdomar)

1. utskottet

2. res. 8 (s, v, mp)

Votering:

151 för utskottet

141 för res. 8

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd
För res. 8: 106 s, 18 v, 17 mp
Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 7 (Kommunal bostadsförmedling)

1. utskottet
2. res. 10 (v)
Votering:
163 för utskottet
19 för res. 10
108 avstod
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 13 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd
För res. 10: 18 v, 1 mp
Avstod: 91 s, 17 mp
Frånvarande: 26 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Thomas Strand (s) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 9 (Allmännyttiga bostadsföretag)

1. utskottet
2. res. 12 (s, mp)
3. res. 13 (v)
Förberedande votering:
134 för res. 12
19 för res. 13
140 avstod
56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
149 för utskottet
124 för res. 12
18 avstod
58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 25 c, 15 fp, 21 kd
För res. 12: 106 s, 18 mp
Avstod: 18 v
Frånvarande: 24 s, 9 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU10 Hyresrätt m.m.

Punkt 2 (Hyressättning m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

165 för utskottet

106 för res. 2

18 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 15 fp, 21 kd, 17 mp

För res. 2: 106 s

Avstod: 18 v

Frånvarande: 24 s, 10 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 2 mp

Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (Andrahandsuthyrning – skälig hyra)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

274 för utskottet

18 för res. 5

1 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd, 18 mp

För res. 5: 18 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 11 (Utsökningsbalkens regler om avhysning)

1. utskottet

2. res. 10 (s, v, mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 16 (Ombildning – turordning vid förvärv av allmännyttiga bostäder m.m.)

1. utskottet

2. res. 14 (v)

Votering:

255 för utskottet

18 för res. 14

16 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 107 s, 87 m, 24 c, 15 fp, 21 kd, 1 mp
För res. 14: 18 v
Avstod: 16 mp
Frånvarande: 23 s, 10 m, 5 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 2 mp

Punkt 17 (Ombildning till kooperativ hyresrätt – intresseanmälningar och samtycke)

1. utskottet
2. res. 16 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet
143 för res. 16
58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 24 c, 15 fp, 21 kd
För res. 16: 106 s, 1 c, 18 v, 18 mp
Frånvarande: 24 s, 9 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 18 (Ågarlägenheter)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 17 (s, v)

Votering:

168 för utskottet
125 för res. 17
56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd, 18 mp
För res. 17: 107 s, 18 v
Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU8 Hälsa- och sjukvårdsfrågor

Punkt 17 (Framställning 2006/07:RRS7 m.m.)

1. utskottet
2. res. 12 (s, v)

Votering:

168 för utskottet
125 för res. 12
56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd, 18 mp
För res. 12: 107 s, 18 v
Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 23 (Jämställdhetsperspektiv)

1. utskottet
2. res. 19 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

143 för res. 19

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 25 c, 15 fp, 20 kd

För res. 19: 107 s, 18 v, 18 mp

Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 4 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 26 (Ensamståendes tillgång till assisterad befruktning m.m.)

1. utskottet
2. res. 23 (mp, v)

Votering:

250 för utskottet

38 för res. 23

4 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd

För res. 23: 2 s, 18 v, 18 mp

Avstod: 4 s

Frånvarande: 24 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 32 (Medicinsk abort utförd av barnmorskor)

1. utskottet
2. res. 27 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

143 för res. 27

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 23 c, 15 fp, 21 kd

För res. 27: 107 s, 18 v, 18 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 23 s, 8 m, 5 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 35 (HBT-kompetens och bemötande)

1. utskottet
2. res. 30 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

143 för res. 30

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 m, 24 c, 15 fp, 21 kd
För res. 30: 107 s, 18 v, 18 mp
Frånvarande: 23 s, 8 m, 5 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 1 mp

Punkt 40 (Tandvårdens organisation m.m.)

1. utskottet
2. res. 33 (v)

Votering:

273 för utskottet
18 för res. 33
58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 89 m, 25 c, 15 fp, 21 kd, 16 mp
För res. 33: 18 v
Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 3 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 43 (Omreglering av apoteksmarknaden)

1. utskottet
2. res. 36 (s, v)

Votering:

149 för utskottet
125 för res. 36
18 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 m, 25 c, 15 fp, 20 kd
För res. 36: 107 s, 18 v
Avstod: 18 mp
Frånvarande: 23 s, 8 m, 4 c, 13 fp, 4 kd, 4 v, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Studiestöd

14 § (forts. från 11 §) **Studiestöd** (forts. UbU6)

Anf. 130 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Jag vill försöka angripa studiestödsfrågan från ett lite annorlunda perspektiv än vi brukar. Jag vill se det hela ur ett företagarperspektiv i stället.

Vanligtvis brukar en sådan debatt handla om ifall vi ska tycka mer eller mindre synd om studenter. Jag tycker inte att man ska tycka synd om studenter. Studenterna innebär faktiskt vår framtid. Studenterna tillhör den grupp som vi vill ska lyfta Sverige när det gäller kunskapsutveckling. Det är de som ska bära vårt samhälle in i framtiden och utveckla Sverige som kunskapsnation, som en nation som utvecklas, växer och tar till vara nya möjligheter. Och de är inte människor som man tycker synd om.

Om man ser på framtiden ur ett företagarperspektiv kräver framtiden en investering. En framtid kommer aldrig gratis. Man kan inte säga att för framtiden ska man gå igenom vedermödor med blod, svett och tårar, att det ska vara ett helsike egentligen. I stället handlar det om en satsning, en investering. I alla fall är jag som småföretagare när jag tänker på framtiden van vid att tänka på investeringar för att utveckla verksamheten. Då handlar det om vettiga villkor. Då handlar det om att vi från samhällets sida måste ta ansvaret för att göra denna investering.

Det är väldigt trevligt med den investering som regeringen nu har gjort när det gäller högskolan, forskningen och så vidare. Problemet är bara att man har glömt dem som ska bära framtiden. Det är nämligen inte de som i dag är etablerade forskare på högskolan som kommer att forska i framtiden. Framtiden ligger hos de människor som söker sig till högskolan, som ska få möjlighet att utvecklas, som ska se till att högskolan blomstrar längre fram. Då måste de få vettiga villkor. Därför är det bråttom att man tar det här på allvar och ger dem dessa villkor. Det är det som jag saknar i svaren från majoritetens sida. Visserligen kom man tillsammans med Miljöpartiet överens om en studiesocial utredning förra mandatperioden. Det var jättebra. Men nu måste man ta ansvar för att det ska gå lite fortare, för det var väl allvar från allianspartiernas sida när man skrev under det här tillsammans med Miljöpartiet? Då måste ni också se till att det inte bara dras i långbänk.

Det har inte ens fastställts direktiv. Ett samarbete bör inte enbart vara beroende av om olika partier är i majoritet eller minoritet. Ett samarbete kring olika initiativ bör vara oberoende av detta. Jag hoppas att allianspartierna återkommer och inkluderar Miljöpartiet i diskussionerna kring utredningsdirektiven för den studiesociala utredningen eftersom vi var överens om detta förra mandatperioden.

Men det brådskar. Det handlar om framtiden. Det handlar om den framtid som vi annars i medierna diskuterar att ge bra förutsättningar för.

Det finns en hel del orättvisor som vi måste ändra. Det handlar om att ge bättre förutsättningar för Sveriges framtid. Sådana ord brukar man annars använda när det handlar om näringslivspolitik och annat, men här handlar det om studenterna.

Jag undrar var detta "bättre" finns när jag till exempel hör statsministern säga att studenterna ska fortsätta att leva på spagetti och köttfärsås – det blir väl inte ens det, utan snarare spagetti och ketchup. Det verkade allmänt som om han hade missat diskussionen om Sveriges framtid i den Agenda-sändningen.

Jag undrar hur ni i alliansen kan försvara det tänkandet, när det ändå var tre av era partier som lovade att verka för höjda studiemedel. Jag har för mig att Kristdemokraterna ville höja lika mycket som vi i Miljöpartiet, 1 000 kronor. Ni får gärna upplysa mig om jag har fel och har missbedömt er givmildhet. Centern ville väl höja med 200 och Folkpartiet med 100 kronor i månaden, tror jag.

Förra mandatperioden stred vi i Miljöpartiet ganska hårt för att få igenom en höjning. Den röd-gröna majoriteten genomförde en höjning. Nu går Sverige, och framför allt staten, bättre än någonsin ekonomiskt. Om det någon gång under denna mandatperiod är läge att höja så är det nu, inte i morgon. Vi ser redan tecken på att samhällsekonomi inte

kommer att gå som tåget om några år. Vill ni genomföra något, gör det nu! Avslå inte bara!

Jag väntar med spänning på att någonting kommer, förhoppningsvis i vårpropositionen.

Jag vill gå tillbaka till orättvisorna och lyfta fram en sak. Det var länge sedan som jag studerade, men när jag läser om vilka regler som gäller för studenterna i dag tycker jag att det är helt absurt, särskilt när vi har en regering som vill främja egeninitiativet. Det finns en sak som sticker i ögonen, nämligen detta med att man som student förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst om man inte tar helt studielån. Då blir man ställd utanför försäkringssystemet. Det är helt vansinnigt. Tar en student eget ansvar för finansiering av sina studier tappar man all annan trygghet.

Jag undrar hur ni egentligen kan säga nej till de motioner som finns på denna punkt och ändå försvara det ur ert politiska perspektiv. Det handlar om människor som anstränger sig, som tar eget initiativ och som själva tar ansvar för finansiering av sin studietid. Som bestraffning för detta ställs man utanför trygghetssystemet. Det kan inte vara vettigt. Jag hoppas att ni gör något åt detta. Jag undrar varför man avstyrker motionerna från Miljöpartiet som vill ändra på detta.

Jag hoppas verkligen att ni också tar på allvar att se till att den studie-sociala utredningen skyndas på och att det mycket snabbt kommer fram direktiv, som vi som sagt gärna är med och diskuterar. Studentorganisationerna har i alla fall frågat mig vad som är på gång och vad som händer, men det verkar inte vara något på gång.

Med dessa ord, herr talman, vill jag från Miljöpartiets sida yrka bifall till reservationerna 2 och 3. För tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till de andra, men de gäller ändå.

Anf. 131 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! När jag gick ut gymnasiet funderade jag ganska mycket på att eventuellt börja studera utomlands. Jag tyckte att det kunde vara en chans att pröva något nytt, förverkliga några idéer och drömmar som jag hade och få lite nya perspektiv på tillvaron. Dessutom fanns det under de sista månaderna på gymnasiet mängder av informationsbroschyrer och kataloger som man fullständigt översköljdes av. Särskilt de sista veckorna kändes det som om möjligheterna för vad man skulle kunna ägna sig åt framöver var oändliga.

På sommarlovet gick jag en informationskurs hemma i Örebro som ett utländskt universitet hade anordnat. Där berättade man om sin verksamhet, vilket samarbete man hade med Örebro universitet och vilka fördelarna var med att studera utomlands. Alla tänkbara frågor som man kunde ha om detta besvarades. Det riktigt intressanta, herr talman, åtminstone så här i efterhand, var att höra hur annorlunda de tyckte att det var att vara på denna typ av informationsträffar i Sverige. Deras bild var nämligen att när man anordnade denna typ av träffar i Sverige, och för all del i övriga Norden, kom det mycket olika människor dit. Det var både de som var välbärgade och de som inte var det, de som hade studievana med sig hemifrån och de som inte hade det. Det var de som säkerligen hade haft råd att sticka i väg och göra detta på egen hand och de som helt

förlitade sig på och förväntade sig att vi ska ha ett studiestödssystem som gör det möjligt att förverkliga också sådana drömmar.

Herr talman! Jag tänker inte ägna mitt anförande i dag åt att diskutera regelverket för studerande utomlands eller ens diskutera utlandsstudier i största allmänhet särskilt mycket. Men denna bild säger en hel del om att vi ändå har kommit ganska långt i Sverige. Studiestödet kan fungera som det verktyg som människor har för att förverkliga sina drömmar och uppnå sina mål. För en del kan det handla just om utlandsstudier, för andra kan det handla om att läsa in högskolebehörighet på komvux på andra sidan gatan eller precis allting däremellan.

Vi har onekligen kommit en bra bit på väg sedan det första studiestödet betalades ut för snart 90 år sedan. 1919 kunde man tydligen kvittera ut 1 500 kronor för studier, under förutsättning att man var beredd att betala tillbaka dem på tio år. Och kammarens ledamöter kanske inte är medvetna om att just i år firar det allmänna studiebidraget 50 år. 1957 kunde man få ut 34 kronor i månaden om man var mellan 16 och 18 år. Jag kollade upp detta i en tabell och det ska tydligen motsvara lite drygt 300 kronor i dagens penningvärde. I dag, 50 år senare, har vi ett studiestödssystem som av många betecknas som ett av de mest generösa i världen. Det har vi också hört tidigare i dag.

För lite drygt ett år sedan publicerade det amerikansk-kanadensiska Educational Policy Institute en rapport där man rankade studiestödssystemet i 15 industriländer. Rapporten fokuserade dels på vilka ekonomiska förutsättningar man har som student, dels på hur tillgängligheten, genomströmningen och den sociala bredden ser ut i högskolesystemet. Det är väl ingen överraskning att Sverige placerade sig väldigt bra, vi hamnade högst upp i rankningen. Man fastslog i rapporten att vi har just den kombination av ganska låga utbildningskostnader, ganska generösa bidrag och ganska goda möjligheter till omfattande studielån som behövs för att göra det enkelt och lättillgängligt att studera.

Herr talman! Utgångsläget är med andra ord ganska bra och ganska positivt. Det får inte betyda att vi slutar att diskutera dessa frågor eller att vi lägger armarna i kors och säger att vi nu inte behöver göra mer. Det finns fortfarande behov av många förbättringar, vilket inte minst en del av de motioner som vi diskuterar i dag är exempel på.

Vi vet till exempel att de sociala trygghetssystemen inte är perfekt utformade för studenter. Det innebär problem om man blir sjuk eller på annat sätt är i behov av stöd från samhället. Den situationen har inte uppstått hur som helst och väldigt snabbt. Den har vuxit fram och med tiden blivit alltmer akut, men den förra regeringen gjorde inte speciellt mycket åt det.

Av den anledningen känns det bra att regeringen tillsätter utredningen om studenternas studiesociala situation. Som vi hörde var det ett krav som ställdes av de borgerliga partierna och Miljöpartiet redan under den förra mandatperioden.

Vi vet också att studiestödssystemet av många uppfattas som alldeles för stelt. I en tid när studenterna verkligen inte är någon homogen grupp av 20-åringar som käkar makaroner – som jag tror att Rossana Dinamarca beskrev det – är det klart att det kan uppstå problem med att studiestödssystemet inte hänger med och inte är tillräckligt väl individuellt anpassat. Flera av de motioner som vi diskuterar i dag berör detta på ett

eller annat sätt. Det känns bra att regeringen även på det området har aviserat att man under denna mandatperiod tänker se över såväl beloppsnivåer som inkomstgränser. Det är bra att man även tittar på de frågorna.

Vi vet dessutom att många studenter har klagat på hur CSN har fungerat. Det har inte minst många moderater påmint om här i talarstolen. Vi har nog alla hört berättelser om – en del av oss har själva upplevt det – hur det är att sitta i den där telefonkön där man aldrig kommer fram och om handläggningstider som har blivit väldigt långa.

Här har det hänt en hel del. Handläggningstiderna till exempel har blivit kortare och servicen bättre. Vi utgår som sagt ifrån att regeringen noggrant följer hur administrationen av detta fungerar.

Det finns ju olika sätt att hantera sådana frågor. I Finland låter man bankerna göra det med en statlig garanti. Det finns olika sätt.

Vi vet att många studenter, trots bidrag som internationellt sett är ganska generösa, upplever att det är svårt att få situationen att gå ihop och pengarna att räcka. Det är litteratur, hyra och mat och förhoppningsvis något kul att göra på helgen. I det korta perspektivet blir man ju knappast rik av att plugga. Så är det ju.

Som vi delvis har varit inne på har ju själva systemet byggts upp på ett sådant sätt att man har straffat ut dem som har velat jobba extra vid sidan av. Som kreditgivare har staten onekligen haft en väldigt märklig inställning till sina låntagare. Man har resonerat ungefär så här: Visst, vi lånar gärna ut pengar, men om du börjar tjäna mer egna pengar drar vi in lånen.

Man kan ju inte låta bli att fundera på hur det skulle gå för andra kreditinstitut eller banker i samhället om man började resonera på samma sätt: Det är klart att vi lånar ut pengar till att köpa en ny villa, men om du börjar tjäna mer pengar själv stryker vi ditt bostadslån.

Det låter onekligen märkligt, och är det även i det här fallet. Här skedde det omedelbart förbättringar när Sverige fick en ny regering. Jobbavdraget som infördes för några månader sedan innebär en klar förbättring också för många studenter. Det är dessutom utformat på ett sådant sätt att det även gynnar dem som har ganska låga inkomster. Det är med andra ord en politik som med omedelbar verkan förbättrar ekonomin för de studenter som väljer att jobba extra vid sidan av.

Herr talman! Vad som också är glädjande är naturligtvis att Socialdemokraterna nu äntligen stämmer in i de krav som Moderaterna och många av de andra borgerliga partierna har riktat så länge kring nivåerna i fribeloppsgränserna. De gör det visserligen inte på det sättet att de avsätter några egna pengar i en budget och redovisar hur de vill betala för det, men de ger oss äntligen rätt i den argumentation som vi har haft i så många år. Det tycker jag är väldigt glädjande och inte en dag för tidigt. Så har det minsann inte låtit alla gånger. Många är de socialdemokrater som i den här kammaren och på andra platser har argumenterat emot förändringar och höjningar av fribeloppsgränsen och hänvisat till i stort sett vilka argument som helst så länge man inte gör det mer lönsamt för studenter att jobba extra.

Nu är alltså såväl Socialdemokraterna som Miljöpartiet inne på samma linje som utskottsmajoriteten som också i det här betänkandet understryker vikten av att fribeloppet höjs. Det är naturligtvis en av de mest angelägna delarna i den översyn som regeringen har aviserat. Det

känns fantastiskt bra, tycker jag, att veta att stora delar av oppositionen kommer att stödja den linjen när fribellopsgränserna höjs under mandatperioden.

Med det vill jag yrka på att motionerna avstyrks och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 132 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att det är väldigt glädjande att höra att Oskar och Moderaterna uppskattar den politik som Socialdemokraterna har fört när det gäller studiemedelssystemet. Det är dock tråkigt att Moderaterna har röstat nej till många av de höjningar som vi har tagit upp här i kammaren.

Studiemedelssystemet bör förbättras. Det är vi överens om. I valrörelsen sade ni att ni skulle höja totalbeloppet. Jag blir orolig när jag ser i betänkandet att det bara ska ses över.

Är det så som Fredrik Reinfeldt säger i Agenda, att studenterna ska leva på ketchup och makaroner, eller ska studenterna få en studiemedelhöjning under mandatperioden?

Det är glädjande att vi är överens i fråga om fribeloppet men ni verkar bara ha pratat och inte handlat. Det finns ju inte med något förslag i ert betänkande om att man ska höja fribeloppet. Det ska finnas med i utredningen.

När det gäller den studiesociala utredningen såg vi från Socialdemokraternas sida att det fanns problem med studenternas trygghetssystem. Det gjorde att vi tillsatte en utredning som blev klar i december 2003. Där ser man de brister som finns. Vi påbörjade arbetet med att se till att göra det bättre för studenterna. Några av förslagen tog jag upp i mitt anförande. Jag ser en risk med att man har ytterligare en utredning så att det kommer att ta ännu längre tid innan studenterna får en trygghet.

Jag vill fråga: När kommer utredningen i gång och hur kommer direktiven att se ut?

Anf. 133 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Man kan naturligtvis diskutera fram och tillbaka om man inleder med vem som har röstat för och emot vad. Det är bara att konstatera att det är ganska glädjande och man ska inte göra skillnaderna större än vad de är. Vi är båda överens om att vi vill ha ett bra studiestödssystem. Jag tycker inte att man ska måla upp bilden av att striden är avgrundsdjup och fråga vilka som tycker att det ska vara möjligt att studera – som om det skulle finnas några i den här kammaren som inte tycker det. Det är det naturligtvis inte. Vi kan naturligtvis slänga omkring oss beslut om vem som har röstat på vad genom historien.

När det gäller studiemedlen och hur de kommer att se ut framöver konstaterade jag bara i mitt anförande att vi i dag har en situation som är ganska bra. Jag vänder mig lite mot bilden av att situationen är akut. Om man tittar på de rapporter som kommer och som säger att Sverige är det land i världen där man har bäst förutsättningar att gå en utbildning och där man får möjlighet till det genom ett studiestödssystem blir det inte riktigt trovärdigt att måla upp en bild och säga: Kommer ni att lösa detta? Kommer ni att höja det ännu mer? Ska det bli ännu bättre?

Det är klart att man kan tänka sig; visst skulle man vilja höja det. Men det är ju alltid en prioritering. Nu har vi precis höjt studiemedlen. Det var vi överens om allihop. När vi just har gjort det får det väl ta ett tag innan vi överväger om det är dags att göra det igen.

Anf. 134 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! Återigen – tack för de fina orden om vårt arbete med studiemedelssystem. Som vi ser det från Socialdemokraternas sida är det inte tillräckligt med den höjning som gjordes. Från studenterna hör man att deras viktigaste fråga i valrörelsen var en höjning av totalbeloppet på studiemedlet. I valrörelsen hörde man er dyrt och heligt lova att ni skulle höja studiemedlet.

Vad jag förstår av ditt svar kommer ni inte att göra det under mandatperioden, men tack för svaret.

Jag fick inte svar på min fråga om när den studiesociala utredningen kommer att sättas i gång och hur direktiven ser ut.

Avslutningsvis vill jag säga något om rekryteringsbidraget. Det är viktigt att vi får in fler människor i arbete. De som står längst från arbetsmarknaden är oftast de som har låg utbildningsnivå. Varför gör ni det svårare för dem att ta steget att börja studera och göra klar sin utbildning så att de kommer in på arbetsmarknaden?

Anf. 135 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Som sagt, utredningen är ju på gång. Direktiven kommer säkert under våren. Där kommer vi att se att det händer saker ganska omedelbart. Det tycker jag är bra. Då kommer vi framåt i frågan och kan fatta beslut så småningom.

När det gäller rekryteringsbidraget har naturligtvis ingenting förändrats sedan vi diskuterade den frågan för bara några månader sedan. Vi hade en ganska klar uppfattning. Vi vill inte ha ett system som bygger på speciallösningar. Vi vill inte ha ett system som uppfattas som orättvist. Det står vi naturligtvis fast vid.

Man kan fortfarande konstatera att totalbeloppet i studiemedlen inklusive lån är 300 kronor högre per månad än vad rekryteringsbidraget är. Vuxna studerande på grund- och gymnasienivå kan få sina tilläggsbidrag. Vuxna med barn kan också få tilläggsbidrag. Här har det också skett förändringar.

I grundfrågan har vi inte ändrat uppfattning på två månader – om det var så jag skulle uppfatta frågan.

Återigen – tack för stödet när det gäller fribeloppet. Vi har ju diskuterat detta mycket. Socialdemokraterna har stretat emot. De har sagt nej och avvaktat eller helt underkänt vår argumentation. Det känns skönt att ni är med på båten.

Anf. 136 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag är inne på frågor som mycket liknar den föregående frågeställarens.

Vi verkar vara väldigt överens i utskottet när det gäller fribeloppet och att det bör höjas. Frågan är: Varför denna väntan? Varför kan man inte tänka lite friare och inte bara blockvis och faktiskt föreslå bifall till olika motioner?

Vad tänkte sig alliansen egentligen när det gäller fribelopp? Hur går diskussionerna?

Vad tänker sig Moderaterna i fråga om studiemedel?

Vi hade i utskottet en dragning från SFS där vi fick tydliggjort för oss hur det ser ut. Vi har ett studiemedelssystem som är väldigt bra, men det har ju urholkats otroligt. Det har inte alls hängt med i kostnadsutvecklingen. Det verkar som om regeringen inte alls ser på detta som en möjlighet utan snarare som ett problem. Vi måste lösa detta. Studenterna har också räkningar att betala som ökar varje dag.

Anf. 137 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! När frågor av den här typen ställs – om vi är överens, varför gör man då inte saker och ting omedelbart – är det enkla svaret att man från denna regering, till skillnad från vissa partier i Sveriges riksdag, är väldigt noga med att de beslut som man tar ska vara oerhört väl genomtänkta och underbyggda, så att man vet att man har råd med dem och att man inte lägger fram förslag som man visserligen kan tycka är jättebra men som inte har någon förankring i en budget. Det är väl det enkla svaret på den frågan.

Vi kan också diskutera studiemedel och nivåhöjningar mycket. Men det finns en poäng som vi ibland riskerar att glömma bort, och det är att vi aldrig kommer att hamna i en situation där man som student kommer att tycka att man lever ett rikt och bra liv där man har pengar över till precis allting. Så kommer det aldrig att vara. Och anledningen till att det inte heller behövs vara på det sättet är att själva grundanledningen till att man vill skaffa sig en utbildning är att man vill investera i sig själv. Man kanske också vill investera på det sättet att man vill ha en högre lön, och då måste man ha en utbildning. Och det är klart att det ska vara mödan värt. Där tror jag aldrig att vi kommer att hamna i en situation där det inte finns några ekonomiska problem kvar för studenter.

Men man får ta det lite sakta i backarna. Vi har precis höjt studiemedlen, och de anses fortfarande vara bäst i världen. Så nog ska man ta det lite lugnt med kritiken.

Anf. 138 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Alla budgetar som Miljöpartiet har medverkat till har varit finansierade. Och det har vi varit väldigt noga med. Så den kritiken får man rikta till andra partier.

När det gäller studiemedlen kan vi diskutera det subjektiva. Naturligtvis vill alla ha mest i alla situationer. Nu finns det en objektiv värde-minskning som är klart fastställd och som inte kan diskuteras bort hur vackra ord vi än använder. Studiemedlen var mycket mer värda för ett antal år sedan, och de har minskat i värde, trots den höjning som vi lyckades driva igenom för ett år sedan och som vi då var överens om.

Visst är utbildningen en investering för var och en. Men den är också en investering för samhället. Och det var det som jag var inne på i mitt inledningsanförande, nämligen att det är samhället som måste inse värdet. Det är nämligen inte alla utbildningar som ger väldigt höga löner. Även dessa utbildningar är värdefulla för samhället. Därför behöver vi ett studiemedelssystem som faktiskt är värdesäkrat på det sättet, och då krävs det en höjning. Och Moderaterna är det enda parti som inte har gett

besked eller visat någon vilja att verkligen genomföra en höjning. De har snarare talat om att studenterna ska fortsätta att halvsvalta.

Anf. 139 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag delar Mats Pertofts uppfattning när det gäller just det delade ansvaret. Det är klart att samhället har en del av ansvaret när man ska utbilda sig, och man har även en del av ansvaret som enskild student. Och det kommer alltid att behöva vara på det sättet att man delar detta ansvar.

När det gäller hur mycket studiemedlen är värda så har det varierat över tiden. Jag tror att studiemedlet 1934 var 300 kronor i dagens penningvärde, och nu är det en bra bit högre.

Sedan håller jag med om att det inte är helt enkelt att överleva som student. Men det handlar också om att göra detta på andra sätt. Det som jag tror är viktigast och som vi helt har glömt bort i denna diskussion handlar om att vi kan diskutera bidrag hur mycket som helst. Men vi har helt missat det som jag tror att de flesta studenter tycker är viktigt, nämligen att det finns en arbetsmarknad som fungerar, där man vet att om man går en viss utbildning så har man goda möjligheter att faktiskt få ett jobb.

I detta sammanhang kan man säga att när den regering som Mats Pertoft stödde hade makten så rasade arbetslösheten bland akademiker i höjden. Så en viss självkritik bör man kanske ta till sig.

Sedan finns det andra saker som man kan göra direkt. Det gäller till exempel jobbavdraget som har hjälpt många studenter. Det har gett ett ekonomiskt tillskott, och det är ett ekonomiskt tillskott i studenternas kassa som, såvitt jag begriper, Miljöpartiet är emot.

Anf. 140 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Det är en viktig fråga som vi diskuterar i dag, även om vi har diskuterat den relativt nyligen, för bara ett par månader sedan.

Allians för Sverige gick till val på att förbättra studenternas studiesociala situation. I detta betänkande finns det många lovvärda förslag till hur man skulle kunna förbättra situationen. Å andra sidan behöver vi göra en helhetsbedömning av på vilket sätt vi vill forma det studiesociala systemet så att det också blir hållbart framöver. Därför välkomnar Centerpartiet och Allians för Sverige att direktiven för den utredning som ska tillsättas inom en mycket snar framtid snart kommer att vara klara. Den utredningen ska se över helheten för studenternas studiesociala situation.

Vi har fått kritik för att vi bara ska se över den. Men i vårt manifest står det att vi ska se över den med syfte att förbättra den. Det är viktigt att man läser allt.

Studenternas studiesociala situation ska sättas in i ett sammanhang. Sverige och EU har ett gemensamt mål när det gäller Lissabonstrategin, nämligen att vara en kunskapsbaserad union och nation. För att kunna vara det på ett bra sätt är det givetvis väldigt viktigt att vi har system som främjar studier på olika sätt. Vi talar om ett livslångt lärande, vi talar om mer kunskap, och vi talar om rätt till kunskap.

Under några år har det lite grann lappats på olika sätt med mycket lovvärda förbättringar. Å andra sidan kan man säga att den höjning som genomfördes föregicks av väldigt mycket prat. Och till slut blev det en

liten höjning. Och vi har för avsikt att i den kommande utredningen se över helheten.

Vi delar regeringens bedömning i budgetpropositionen att detta är ett eftersatt område och att det givetvis också måste samverka med de sociala trygghetssystemen på ett bättre sätt, så att den enskilda studenten kan leva ett gott liv under studietiden.

Utredningen kommer alltså att tillsättas inom kort. Målsättningen är att det ska ske före sommaren. Jag ser därför med tillförsikt fram mot de direktiv som kommer.

Jag tror att vi till stor del är överens om att vi behöver göra en genomlysning och en utredning och inte bara komma med små förslag som ska genomföras. De motioner som vi i och för sig yrkar avslag på ser jag som inspel i en kommande utredning. Men det är viktigt att ha studenten i centrum i denna utredning.

Vi vill ha ett studiesocialt system som främjar det livslånga lärandet. Och vi ska också kunna främja en bred rekrytering med det system som vi har, ur ett jämställdhetsperspektiv och ur ett åldersperspektiv. I vårt gemensamma manifest har vi också sagt att det är viktigt att särskilt se över situationen för studenter som har barn. Vi har också sagt att studenthälsovården är en viktig del i det studiesociala perspektivet och också bör ses över i denna utredning.

Herr talman! Jag yrkar avslag på reservationerna och motionerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet. Och jag ser fram emot den kommande utredningen.

Anf. 141 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! Tack för anförandet. Det låter som om vi är ganska överens om olika saker – vi behöver se över studiemedelssystemet, och vi behöver se till att studenterna klarar sig på sina studiemedel. Men jag anser att vi inte hela tiden behöver se över saker utan också kanske ska komma till handling och genomföra dem. En höjning av studiemedlet var till exempel någonting som Centerpartiet tog upp väldigt ofta under valrörelsen. Centerpartiet lovade också studenterna 500 kronor, tror jag, hälften lån och hälften bidrag.

Min fråga är: Kommer Centerpartiet att fortsätta att kämpa för en studiemedelshöjning? Vi hörde från Oskar Öholm att en sådan antagligen inte kommer att ske under denna mandatperiod.

Jag tycker att det är väldigt intressant att man nu gör en massa utredningar på det studiesociala området även när det gäller studiemedel. Men man gjorde faktiskt ingen utredning när det gällde rekryteringsbidraget och konsekvenserna för de personer som står väldigt långt från arbetsmarknaden och har en låg utbildningsnivå och när det gällde att dessa personer ska våga ta steget att fullfölja sin utbildning och komma ut på arbetsmarknaden. Man var väldigt snabb med att ta bort rekryteringsbidraget utan att utreda det. Men när man behöver genomföra saker så tillätter man en utredning. Jag tycker att dessa saker står lite mot varandra.

Anf. 142 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag kan svara mycket kort: Från Centerpartiets sida kommer vi att arbeta för en studiemedelshöjning under mandatperioden.

Anf. 143 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Herr talman! När det gäller studiemedelshöjningen önskar jag er lycka till.

Återigen frågar jag om rekryteringsbidraget. I ditt anförande sade du att det är viktigt med livslångt lärande, att alla ska få möjlighet till utbildning. Men just rekryteringsbidraget är faktiskt någonting som ni har tagit bort. Det har gjort att människor som kanske inte haft samma förutsättningar i livet som andra har svårare att ta sig över tröskeln och försöka bli klar med sin utbildning och komma in i arbetslivet. Hur rimmar det egentligen med det livslånga lärandet att man tar bort en viktig del för de människor som står längst bort från arbetsmarknaden, nämligen att få möjlighet att bli färdig med sin utbildning och komma in på arbetsmarknaden?

Anf. 144 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Det livslånga lärandet är jätteviktigt. Där har vi flera olika möjligheter framöver, och vi diskuterar ytterligare, andra, saker. Nu blir det väldigt mycket att klamra sig fast vid rekryteringsbidraget.

Precis som Oskar tidigare sade här handlar det om att vi tyckt att det skulle vara mer av enhetlighet i studiestödssystemet. Men vi tittar också på andra saker när det gäller kompetenskonton och så vidare och hur man skulle kunna främja ett livslångt lärande framöver. Också det kommer vi att jobba vidare med.

Sedan har vi detta med rekryteringsbidraget. Ja, det är avskaffat. Det fanns en önskan om enhetlighet i det systemet. Vi jobbar vidare med nya delar.

Anf. 145 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag har en ganska kort fråga – jag behöver inte snurra in mig så mycket. Ulrika Carlsson stod här i talarstolen och sade att man delar regeringens uppfattning om att det studiesociala området är ett eftersatt område och att man är beredd att förändra det till det bättre.

Lars Leijonborg hälsade, som sagt, på i utbildningsutskottet den 20 februari. Då gjorde han klart två saker. Det ena han sade var att vi inte inom de närmaste åren kommer att få se någon höjning av studiemedlen. Det andra han sade var att det inte var extremt angeläget.

Delar Ulrika Carlsson den uppfattningen? Om hon inte gör det undrar jag på vilket sätt Centerpartiet kommer att verka för detta inom en snar framtid – studenterna lever ändå under fattigdomsgränsen. Hur snart kommer alltså Centerpartiet att se till att vi får en studiemedelshöjning?

Anf. 146 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Precis som jag sade från talarstolen kommer vi att arbeta för en förbättring av den studiesociala situationen för eleverna. Vi kommer att aktivt arbeta i den kommande utredningen. Vi kommer också att aktivt arbeta för en förbättring i sammanhanget.

Vi har väldigt tydligt gått till val på att förbättra studenternas studiesociala situation. Det kommer vi att fortsatt arbeta för.

Sedan har jag full förståelse för att man inte föregriper en utredning och utlovar olika typer av insatser innan man går in i utredningen. I stället lägger man fram klara direktiv för utredningen och låter utredningen arbeta. Sedan, när den är färdig, är man beredd att göra prioriteringar.

Anf. 147 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Den studiesociala situationen för studenterna är en stor, en övergripande del. Men när det gäller det ekonomiska – studiemedlen – var samtliga partier i denna kammare utom Moderaterna överens om att en studiemedelshöjning behövs. Vad är det ni behöver utreda kring en sådan? Räcker det inte att veta att vi har studenter som lever under fattigdomsgränsen, att studenter struntar i att gå till tandläkaren och läkaren på grund av att de inte har råd? Vad är det ni behöver utreda för att veta att den ekonomiska situationen faktiskt är akut och behöver förbättras?

Under hela valrörelsen argumenterade ni för att det är viktigt med en studiemedelshöjning. Men nu säger Lars Leijonborg att den här biten inte är extremt angelägen. Någon studiemedelshöjning lär vi inte få vänta oss under den närmaste tiden. Det har han uppenbarligen sagt.

Anf. 148 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Jag finner ingen anledning att svara för vad utbildningsministern vid en dragning inför utbildningsutskottet har sagt. Jag kan bara svara för vad Centerpartiet har sagt under valrörelsen och också efter valet: Vi kommer att arbeta för en förbättrad situation för studenter.

I hela den diskussion som nu varit handlar det också om att det inte är fråga om en homogen grupp. Det är inte samma behov för alla typer av grupperingar. Därför tycker jag att utredningen är jätte viktig.

Gör vi generella höjningar för alla, kan man säga, lika mycket mer. Å andra sidan kan det vara så att behoven är betydligt större i vissa grupper. Därför vill jag invänta kommande utredning för att se på vilket sätt fördelningen ska göras. Också andra målsättningar ska ju främjas när det gäller rekrytering till högre utbildning.

Anf. 149 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! En viktig och grundläggande utgångspunkt när man pratar om utbildningspolitik är att alla ska ha möjlighet att utbilda sig efter vad de har intresse och fallenhet för. Utbildningspolitiken ska ge alla samma livschanser.

Utbildningspolitiken ska också se till att Sverige kan få glädje av alla olika typer av begåvningar och av allt det engagemang som finns i landet. Vi i Sverige får inte tappa kompetens på grund av att människor inte har råd att studera.

En helt avgörande förutsättning är då i första hand en skola som ger alla, även dem som inte har så starkt stöd hemifrån, en bra kunskapsgrund att stå på. Där kan vi glädjande nog se att regeringens kursändring i skolpolitiken verkligen siktar till att höja kvaliteten i skolan.

En annan viktig förutsättning är ett studiemedelssystem som gör det möjligt att studera utan att man har rika föräldrar och som gör att uppoffringen inte känns orimligt stor.

När det gäller högskolestudier och andra studier för människor i vuxen ålder tycker jag att den princip vi sedan gammalt har i Sverige – att individen och staten delar på ansvaret – är en ganska bra princip. Staten gör sin investering i utbildning därför att det är bra för hela landet att människor får en utbildning, akademiskt eller praktiskt inriktad, och individen gör sin investering för att få ett inspirerande jobb och, i bästa fall, högre lön.

Vi har haft uppdelningen att utbildningen är kostnadsfri, medan individen får stå för själva försörjningen – även om man får bidrag också till en del av den. Den grundprincipen tror jag kommer att gälla en lång tid framåt.

Det är naturligtvis viktigt att villkoren för lån och bidrag är utformade så att människor vågar ge sig på studier. En annan utgångspunkt är att systemet ska vara rättvist. Det ska inte innehålla en massa särregler som gör att vissa missgynnas i förhållande till andra.

Fru talman! I det här betänkandet behandlas en hel del motioner från oppositionspartierna. Motionerna handlar om allt möjligt – om att öka antalet veckor med studiemedel, om en höjning av fribeloppet för inkomster vid sidan av studierna, om höjd åldersgräns för studiestöd och så vidare. *Inget* av dessa förslag har något av de tre partierna framfört skarpt i riksdagen under de tolv år de var med och hade ansvaret för regeringens politik!

Vi hörde kraftfulla ord här. Magdalena Streijffert talade om ett svek mot studenterna när det gäller att inte införa ett höjt totalbelopp. Samtidigt ska det då sägas att den förra regeringen gjorde sin första höjning av totalbeloppet så sent som för ett år sedan och har sedan inte föreslagit någon mer höjning.

Rossana Dinamarca talar lite slarvigt – om det uttrycket ursäktas – om att vi nu måste göra någonting för att timersättningen till vuxna invandrare som bott i Sverige ska återinföras eftersom den har avskaffats. Ja, det är rätt att den har avskaffats. Den avskaffades år 1998. Sedan dess har Vänsterpartiet inte arbetat i riksdagen för ett återinförande och så vidare.

Mats Pertoft frågar hur vi kan säga nej till en massa förslag här.

Som sagt: Det klingar lite konstigt när vi inte har sett ett seriöst arbete för ett genomförande av allt det som ni nu talar om.

Den nya regeringen har däremot tydligt deklarerat att den ska se över och pröva möjligheten till en massa olika förbättringar i studiestödet. Bland annat ser jag fram emot att de närmaste åren få se utredningens resultat när det gäller förbättringar i trygghetssystemen för studenter. Det kommer också en diskussion om totalbeloppets nivå och ökade möjligheter att jobba vid sidan av studierna.

Alla som känner någon som pluggar vet att det inte är så lätt att leva på studiestöd. Det är inte stora marginaler, och boendet tar en väldigt stor del av studiestödet. Händer något oväntat är det inte lätt att få pengarna att räcka till. Visserligen har vi ett av världens mest generösa studiesystem. Den tidigare utbildningsministern Thomas Östros sade att vi har världens bästa studiesystem. Jag kan inte svara på om det är sant, men det är ett av de bästa systemen. Dock finns det naturligtvis brister ändå.

Det har skett en del förbättringar under de senaste åren. Förra året höjdes som sagt totalbeloppet med 300 kronor i månaden, och året innan beslutades om ett barntillägg som avskaffades av den gamla regeringen men återinfördes. Det blev också generösare regler för studiestöd till äldre.

De här tre förändringarna – äldre- och barntillägg och höjningen av totalbeloppet – hade Folkpartiet länge arbetat för och vi stödde detta.

Nu har vi tydligt sagt att vi både hoppas på och vill arbeta för att höja totalbeloppet ytterligare under de närmaste åren. Utbildningsminister Lars Leijonborg har vid ett flertal tillfällen, bland annat för några månader sedan i Ekots lördagsintervju, sagt att han hoppas kunna höja totalbeloppet under mandatperioden.

Nu är det alltså dags att gå vidare och se efter vilka olika villkor som borde förbättras. Det finns en massa frågor som behöver diskuteras. Fortfarande är systemet på många sätt utformat efter att studenter är unga, ensamstående personer, trots att kanske närmare en tredjedel av studenterna är föräldrar. Fortfarande fungerar inte föräldraledighet och vård av sjukt barn särskilt bra ihop med studiestödssystemet.

Den gamla, socialdemokratiska regeringen hade visserligen en utredning, men den lämnade inte några förslag och gjorde inget synligt arbete till förändringar när det gällde den sociala tryggheten för studenter. Det var därför den dåvarande borgerliga oppositionen med stöd av Miljöpartiet fick igenom ett krav på en ny studiesocial utredning. Den väntar vi på nu, och regeringen kommer att arbeta med direktiven.

Det är naturligtvis viktigt att vi får en bättre beskrivning av och förslag till hur samspelet mellan studiestödssystemet, bostadsbidraget, socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen fungerar. Det måste ses över.

Detta är naturligtvis inte lätt, för hela vårt socialförsäkringssystem bygger på skydd mot förlorad inkomst. Vi kommer aldrig att komma till nivån där en person som studerar i vuxen ålder har samma trygghet och ekonomiska nivå som en som arbetar. Men det finns viktiga förbättringar att försöka genomföra. Där har vi ett tydligt besked till regeringen om att de ska sätta i gång en utredning som ska komma med förslag om detta.

När det gäller extrajobb har Folkpartiet precis som de andra allianspartierna länge arbetat för att det ska löna sig att arbeta även för studenter. Jag instämmer i det som har sagts tidigare om att det är glädjande att Socialdemokraterna tar upp det nu, även om ni ännu inte har visat någon finansiering för detta i ert budgetförslag från i höstas.

Det är klart att det så kallade fribeloppet bör höjas. Det är också en sådan sak som regeringen tydligt har aviserat att man i sin översyn av studiemedlet ska återkomma till. Det är dock inte oviktigt att jobbavdraget redan gör det mycket mer lönande för studenter att extrajobba och att den första inkomsten alltså blir helt skattebefriad. Det är ett mycket positivt steg som mycket väl kan jämföras med att höja fribeloppet med några tio tusen.

Som sagt har utskottsmajoriteten mycket tydligt uttalat i betänkandet att vi tycker att det är viktigt och angeläget att höja fribeloppsgränsen men att vi inte vill föregripa regeringens översyn.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att det naturligtvis är viktigt att arbetet med att förbättra studiestödssystemet fortsätter. Men det är också viktigt att alla förändringar prövas och analyseras mot budgeten som helhet. Det uppfattar jag att oppositionen inte har gjort i sina förslag. Studenterna har inte mycket glädje av tomma löften utan någon ekonomisk täckning.

Vi har fått ett klart besked. Regeringen tänker gå igenom en mängd viktiga frågor om hur studiestödet ska bli bättre, och därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 150 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det var ett intressant inlägg från Ulf Nilsson från Folkpartiet. Alla ska ges samma livschanser och alla ska ha möjlighet att studera. Jag håller verkligen med!

Du pratade om sveket mot studenterna. Vi har under senare år sett att studiemedlets totalbelopp har legat på samma nivå samtidigt som kostnaderna – framför allt boendekostnaden – har ökat.

Vi såg att detta var en viktig fråga för studenterna och därmed höjde vi också studiemedlets totalbelopp med 300 kronor i månaden under förra mandatperioden. Sedan lovade vi i vårt valmanifest att göra ytterligare en höjning.

Vad jag menar med sveket mot studenterna är att ni i borgerliga partier också i valrörelsen lovade att höja totalbeloppet på studiemedlen. Nu hör vi statsminister Fredrik Reinfeldt säga att det inte blir någon studiemedelshöjning, och moderaten Oskar Öholm säger att vi har världens bästa studiemedelssystem och därför behöver vi inte höja totalbeloppet. Då blir jag lite orolig, även om jag hör från andra partier att ni vill höja studiemedlets totalbelopp. Det blir ju ett svek mot studenterna, Ulf Nilsson, i och med att ni har lovat att höja studiemedlet men att det nu visar sig att ni antagligen inte kommer att kunna göra det för att det största partiet, Moderaterna, säger nej.

Det var också intressant att höra hur Ulrika Carlsson i Skövde tog upp att man vill se över studiemedelssystemet för att kanske hitta olika lösningar. Samtidigt säger du, Ulf, att man inte vill ha några särregler.

Vad är det som gäller när man nu gör den här utredningen? Är det särregler eller är det generella delar som gäller?

Avslutningsvis, hur kommer direktiven för den studiesociala utredningen att se ut? Blir de fokuserade på lösningar i stället för på problem? Problemen finns i den utredning som vi gjorde.

Anf. 151 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Magdalena Streijffert talar mycket om totalbeloppet. Flera partier fick som sagt kämpa i opposition för att till sist få igenom en höjning av totalbeloppet förra året. Totalbeloppet hade då inte höjts sedan början av 90-talet. Det är alltså överraskande att Socialdemokraterna redan nu skulle vara beredda att ytterligare höja totalbeloppet ett år senare. Jag har en känsla av att Magdalena Streijffert kanske vill göra det, men jag känner inga garantier för att Socialdemokraterna vill göra det.

Hur som helst, vi gick inte som allians till val på att höja studiemedlet, men vi var flera partier som lovade att vi skulle arbeta för det. Jag

återkommer till det. Jag själv och utbildningsministern med flera har vid ett antal tillfällen sagt att det är en viktig uppgift att arbeta för att försöka höja studiemedlet under denna mandatperiod.

När det gäller särregler som jag fick frågan om talar jag generellt, om principerna till studiemedelssystemet. Det är en kombination av lån och bidrag, och den grundprincipen gäller. Sedan kan man naturligtvis tänka sig olika prioriteringar som vi har i dag, till exempel att vuxenstuderande kan få en högre bidragsdel, men inte extrema särregler som upplevs som orättvisa. Jag uppfattar det inte heller som orättvisa att det finns regler för studerande med barn som gör att man bättre kan ta hand om sjuka barn. Det är inte en särregel som man upplever som orättvis.

Hur direktiven till utredningen ska se ut kan jag inte svara på. Det är regeringens uppgift att utarbeta dem, men vi har tydligt gett besked om att i motsats till den tidigare utredningen ska denna utredning komma med förslag till lösningar och förbättringar.

Anf. 152 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! För det första: När det gäller studiemedelshöjningen har vi socialdemokrater med i vårt valmanifest att vi under mandatperioden kommer att höja studiemedlet. Det här är alltså inte någonting som bara jag vill, utan det är någonting som partiet har gått till val på. Däremot kanske du, Ulf Nilsson, till skillnad från utbildningsminister Lars Leijonborg vet att det faktiskt inte står med i alliansens valmanifest att man ska höja studiemedlet.

För det andra: Jag tycker att det låter bra när du pratar om särregler och att det finns olika villkor för olika grupper.

Däremot funderar jag på det du sade om rekryteringsbidraget. Det var ju en lösning för dem som står längst ifrån arbetsmarknaden med låg utbildningsnivå eller funktionshinder. De skulle få en möjlighet att läsa upp sig för att klara sin utbildning för att sedan kunna gå vidare. Argumentet var att vi måste ha ett enhetligt system. Argumentet faller därmed. Jag vill höra vad du säger om hur vi kan se till att få in de människor som står längst från arbetsmarknaden och har en låg utbildningsnivå i utbildning.

Anf. 153 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill upprepa att regeringen naturligtvis ska göra en ordentlig genomgång av hur man kan förstärka och förbättra studiestöds-systemet. Det gäller fribelopp, totalbelopp och den sociala och ekonomiska tryggheten för familjer och så vidare. Det är första gången på länge som vi har fått ett sådant besked från en regering.

Rekryteringsbidraget, som Magdalena Streijffert uppehöll sig mycket vid, var ett mycket speciellt bidrag. Det skilde sig från andra studiestöd för vuxna människor så att man fick hela studiemedlet som gåva. Jag tycker, och vi tycker, att det är ett felaktigt budskap till en ungdom som är 20 år att om du väntar med att studera tills du blir 25 slipper du låna pengar, med tanke på hur svårt vi ändå har, oavsett vilken regering som sitter vid makten, att få ihop pengar så att studiemedelssystemet blir bra. Det är väldigt dyrt. Detta är ett sätt att använda pengarna fel. Dessutom visar revisionens rapport att det var mycket osäkert i vilken utsträckning rekryteringsbidraget nådde de grupper som det var avsett för.

Jag tycker att den princip som vi har om mycket generösa möjligheter för människor över 25 som är lågutbildade – man får 80 procent av studiestödet som bidrag – är bra. Att gå längre är att ge fel budskap till en ung människa: Skjuter du på studierna får du allting gratis.

Anf. 154 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att lyssna till Ulf Nilsson, framför allt när det gäller historieber beskrivningen. Även om jag hoppas att jag kan påverka regeringen och alliansens politik lite grann skulle jag aldrig komma på idén på att driva igenom saker för alliansen och rösta igenom dem. Ulf Nilsson menar att Folkpartiet har drivit igenom studiemedelshöjningen under förra mandatperioden. Det tycker jag är lite konstigt. Nog hade vi hårda budgetförhandlingar med s och v både om detta och om barntillägget. Kanske Folkpartiet var med på något hörn, men det visste vi inte i partistyrelsen när vi röstade om detta. Det är intressant historieber beskrivning.

Samma sak när det gäller den studiesociala utredningen. Jag är inte hundra procent säker, men även det tror jag var ett mp-initiativ. Jag är som sagt inte hundra, det ska jag ärligt medge.

Det är fråga om prioriteringar. Ulf Nilsson nämnde i början vilken fart Jan Björklund har haft med att sätta fart på skolan. Det finns massor med utredningar. Men när det gäller studiesociala utredningar har det inte kommit någonting alls. Ändå kom riksdagsuppdraget redan under förra mandatperioden. Varför? Det är fråga om prioriteringar helt enkelt. Det verkar inte som att denna prioritering finns.

Ett tips från mig är: Ta våra motioner. Ni verkar gilla dem allihop men bara skjuter dem på framtiden. Där finns massor med idéer om vad man kan göra.

Anf. 155 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Nej, jag hade inte hemliga kontakter med Miljöpartiets förhandlare under förra mandatperioden. Men vad jag ville uttrycka är att vi, liksom andra borgerliga partier, i opposition kraftigt under flera år drev att studiemedlen borde höjas. Det var glädjande att riksdagen till sist gjorde det.

Däremot, oavsett vem som tog initiativet, var vi gemensamt från de borgerliga partierna i utskottet och Miljöpartiet med om att föreslå tillkännagivande om en studiesocial utredning. Den kommer. Direktiven kommer snart. Svaret på frågan varför det inte går riktigt lika fort som med en del andra förberedda förändringar inom skolan är att det är väldigt svårt. Ska vi göra några förbättringar är det väldigt många saker som måste vägas in. Jag tror inte att riksdagsmajoriteten är beredd att ge upp grundidén att socialförsäkringssystemet ska baseras på trygghet för förlo-rad inkomst till exempel. Hur förenar man det med ytterligare förmåner till studenter som blir sjuka? Det är många saker att ta hänsyn till plus att det måste fungera ekonomiskt.

Jag försökte säga i mitt anförande att det är väldigt svårt att ge studenterna en trygghet som lite mer påminner om hur arbetande människor har det när det till exempel gäller sjukdom. Men det är möjligt att göra vissa förbättringar, och vi ska arbeta för det. Svaret varför det inte går så fort är att det är så komplicerat. Det tror jag att Mats Pertoft förstår.

Anf. 156 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag förstår att det är komplicerat, men nu pratar vi om direktiv till en utredning. Vi pratar inte om regeringsförslag. Direktiv till en utredning borde inte vara lika svåra att skriva, eftersom vi alla som debatterar här verkar vara väl insatta i hur svår situationen är.

Som sagt kan man lägga ihop de olika motionerna plus utskottsförslagen, och då har man en bra bit. Vad jag frågar är: Var är prioriteringarna? De är helt klart inte på den studiesociala sidan på departementen. Det menar jag att de partier som styr måste ta ansvar för.

Om det snart är klart verkar några partier ha bestämt sig för att ett parti, Miljöpartiet, inte ska kunna påverka det. Jag ställde en fråga innan, men ingen har svarat på den.

Studiebidragen har diskuterats en hel del. Om jag har förstått det rätt har Sveriges förenade studentkårer klargjort att de har minskat i värde med ca 20 procent. Tre av partierna i alliansen vill höja dem, ett verkar inte ha bestämt sig. Då borde det vara klart att de borde höjas. Ett problem, som jag ser det, är att den ekonomiska utvecklingen inte kommer att se lika bra ut i framtiden. Då måste man höja dem när det finns pengar och inte när det inte finns pengar.

Anf. 157 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det sista Mats Pertoft sade är tyvärr snarare ett argument för att inte höja så mycket. Om det inte kommer att finnas pengar i framtiden blir det väldigt svårt att ha ett hållbart studiestödssystem. Det visar bara att man måste ta rätt mycket ekonomiskt ansvar när man genomför höjningar och förändringar i studiestödssystemet.

Det har kommit många utredningar och många utredningsdirektiv från regeringen. Alla kan inte komma först. Men det här kommer, och det är ett tydligt besked från allianspartierna och från regeringen.

Anf. 158 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Det här med historia tror jag att Ulf Nilsson får gå tillbaka och titta lite mera på. Under 1994–1998 var det Socialdemokraterna som regerade med Centerpartiet som stöd. Från 1998 till 2006 blir det inte tolv år utan åtta år.

Jag vill gå in på timersättningen. Ulf Nilsson sade att vi inte hade bråkat för det tidigare. Om Ulf Nilsson går tillbaka kan han se att vi har slagits, bland annat tillsammans med Kristdemokraterna, för att timersättningen ska återinföras. Jag tror att du får läsa lite noggrannare i protokollen. Att vi sedan inte har fått igenom det är en annan sak. Det beklagar jag naturligtvis.

Ulf Nilsson talar väl om att alla ska ha möjlighet att studera även om man inte har rika föräldrar. Samtidigt driver man en utbildningspolitik som på punkt efter annan leder till att man beskär vägarna för fler att komma in på högre utbildning. Att skära på studiemedlen är ett sätt att beskära människors möjligheter att studera och förkovra sig.

Jag går lite tillbaka till det som också Magdalena Streijffert tog upp – det här med att ni inte vill ha en massa särregler och att det skulle vara skälet till att ni tog bort rekryteringsbidraget. Samtidigt säger Ulrika Carlsson att det kanske behövs olika former av studiestöd till olika grupper. Jag blir inte riktigt klok på detta.

När det gäller direktiven har inte ens Ulf Nilsson, vars partikamrater är både skolminister och utbildningsminister, kännedom om att det finns sådana. Då blir jag lite orolig, för det är en signal om att det här kommer att dröja länge till.

Anf. 159 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Kör till – jag är hyfsat bra på historia, men jag kan ta fel på siffror ibland! Under åren 1998–2006, när Vänsterpartiet var med och tog ansvar för landets budget, har det inte funnits några förslag om att återinföra den timersättning som Rossana Dinamarca talar om. Det kanske har talats om det i andra debatter, men det har inte funnits med i skarpa budgetförslag i riksdagen. Det är det här jag menar; jag tycker att man ska vara tydlig med de sakerna. Om man inte på åtta år – inte tolv år – har lämnat några finansierade förslag för att genomföra något så tycker jag att man ska vara lite försiktigt med att bara helt enkelt kräva det när man inte längre har möjlighet att genomföra det själv.

Rossana Dinamarca säger att vi beskär möjligheterna för alla möjliga människor att studera. Det var lite grann att återupprepa det vi sade strax före jul, när vi debatterade det här. Den enda skillnaden mot det studiestödssystem som den gamla regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstade igenom förra året är just rekryteringsbidraget.

De grupper som får rekryteringsbidraget får fortfarande ett generöst studiemedel. Det är samma grupper som har möjlighet att få det förhöjda studiestödet med 80 procents bidrag. Totalbeloppet för dem blir alltså högre om de utnyttjar alla möjligheter än vad det blev med rekryteringsbidraget. Jag kan alltså inte se att detta skulle vara en drastisk försämring.

Anf. 160 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Då kan jag tala om för Ulf Nilsson att det här med rekryteringsbidraget är ett sätt att beskära möjligheten för personer till en högre utbildning eller till en vidareutbildning. Frånvaron av aktion för att höja studiemedlen är också ett sätt att beskära möjligheten till högre studier och vidareutbildning.

Den nya gymnasiereformen, som vi har sett direktiven för, är också ett sätt att beskära möjligheten för unga människor att så småningom läsa vid en högre utbildning.

Nedskärningen på komvux är ett fjärde exempel på hur man försöker beskära möjligheterna till vidare studier. Jag kan fortsätta. Listan är lång när det gäller hur Folkpartiet och den borgerliga regeringen nu vill ha en politik där kunskap inte ska vara till för alla utan bara för några få.

Anf. 161 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi kanske inte ska diskutera så mycket annat än studiemedlen. Men att nämna gymnasiereformen som ett exempel på något som beskär möjligheter är olyckligt. Vi vet ju att vi nu försöker göra någonting åt att en tredjedel av en generation 20-åringar misslyckas i gymnasiet och sorteras ut. Det är det den nya regeringspolitiken går ut på – att få färre som slås ut och färre som sorteras ut. Vi ska få fler som får en bra utbildning, antingen teoretisk eller mer yrkesförberedande.

För att gå tillbaka till studiestödssystemet kan jag säga att vi för första gången på flera år har fått en regering som har aviserat att den tänker gå igenom och föreslå förbättringar på en rad av de områden som vi har diskuterat i dag.

Prot. 2006/07:79

21 mars

Studiestöd

Anf. 162 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Det är en intressant diskussion som förs. Det har varit intressant att följa de repliker och anföranden som har präglat kammaren under eftermiddagen.

Inledningsvis vill jag tydligt slå fast här i kammaren att för Kristdemokraterna och för Allians för Sverige, som i dag regerar i Sverige och har fått väljarnas förtroende att göra det, är studenternas trygghet de hörnpelare som den högre utbildningen vilar på. Det är viktigt för oss att studiestödssystemet är robust och smart. Men det ska också uppmuntra personligt ansvarstagande.

Under det senaste decenniet har vi glädjande nog kunnat se att vi har fler studenter som inte har traditionell bakgrund men som har hittat till högskolan. Utifrån detta måste systemen anpassas. Vi kan konstatera att de gamla sociala trygghetssystemen i hög grad är utförda utifrån en gammal, kanske lite mer stereotyp syn på studenter och inte utifrån dagens studentgrupper.

Jag är glad här i kammaren och jag är också stolt, för att använda ett känt begrepp, att vi kristdemokrater tillsammans med allianskamraterna under förra mandatperioden i dåvarande opposition arbetade mycket aktivt för att förbättra studenternas situation. Det är många som har påmint om det i dag. I det arbetet fortsätter vi nu i regeringen att ta nya steg just för att nå målet.

Under debatten har vi också hört en kraftfull opposition som har kritiserat oss för att – om jag får använda det ordet – vara proppar i en utveckling som man själv försöker beskriva. I och för sig känner jag igen retoriken och det här sättet att debattera på. Delvis användes ju den retoriken också av den förra oppositionen, det vill säga av oss själva. Det är lite grann av politikens egenskap.

Jag kan ändå inte bortse från att det är ganska häpnadsväckande att det behövde gå tolv år. Det behövdes också att man själv skulle hamna i opposition för att man skulle driva ytterligare viljeinriktningar och föra fram förslag. Det behövdes alltså tolv år, och ni måste själva hamna i opposition för att komma dithän! Det är häpnadsväckande.

Snabbt efter den valförlust som oppositionen drabbades av har man nu vänt kappan och för fram förslag som vi inte såg särskilt mycket av under den förra regeringsperioden. De förslag som kom ifrån regeringen för att förbättra studenternas villkor under den förra perioden stod riksdagens samtliga partier bakom. De fick fullt stöd här i riksdagen just därför att det var förslag som hade förts fram av Kristdemokraterna och flera allianspartier i debatterna.

Fru talman! I ett par motioner från oppositionen som jag ska kommentera här föreslår Socialdemokraterna att fribeloppet ska höjas. Man anger till och med en summa i sin motion; man säger att det ska höjas till 150 000 kronor per år och att det ska räknas på halvår. I reservationen är man något mer sparsam, men motionerna handlar om det här.

Återigen, som bland andra jag och Kristdemokraterna tog upp i budgetmotionen, finns det inga pengar när man tittar i tabellen! Jag tycker att det är otroligt häpnadsväckande att jag och kammaren ska behöva bevittna detta: Det tidigare regeringspartiet, som så nogsamt har uttalat att den som är satt i skuld inte är fri och att allting som presenteras ska vara finansierat, har inte pengar i tabellen för 2007, 2008 eller 2009.

Var är underlaget? Vilka kostnader har ni beräknat för den här satsningen, som i och för sig är lovvärd? Den måste ju betalas.

Vi kristdemokrater ägnade en stor del av den förra mandatperioden åt att fundera på att till och med slopa fribeloppet. Vi var angelägna om att kunna höja det. Vi tyckte att vi skulle ta reda på hur mycket det skulle kosta. Vi tog kontakt med riksdagens utredningstjänst och bad dem räkna på ifall det här skulle kosta någonting. Vi fick veta att det kommer att göra det. Varför kommer det då att kosta? Det känner vi nog alla till; i och med att man höjer fribeloppet blir inte studenterna återbetalnings-skyldiga till Centrala studiestödsnämnden. Centrala studiestödsnämnden kommer i så fall att överskrida sin budget om man inte kompenseras för det från statsmakten, och därmed blir det en kostnad. Vi var angelägna om att påpeka att den här typen av förslag innebär en kostnad när de förs fram. De måste finansieras.

Fru talman! Socialdemokraterna har två särskilda yttranden i betänkandet. Ett av dem handlar om, och lutar sig mot, att någon studiesocial utredning inte behövs därför att det redan finns en. Jag har tyckt att det har varit märkligt i de repliker som har förts fram här att man har varit angelägen om att säga att det behövs en utredning. Men vad jag förstår hänvisar man till den gamla, som redan är gjord.

Hur är det då med den gamla som är gjord? Under mandatperioden 2002–2006 drev vi i den dåvarande oppositionen att det behövdes en bred studiesocial utredning med tydliga direktiv. Det gjorde vi därför att vi var väldigt väl medvetna om att det hade kommit en sådan från regeringen mellan 1998 och 2002, det vill säga under den förförda mandatperioden, men att den inte är tillräcklig. Ni kan inte hänvisa till den. De direktiven är inte tillräckligt breda. Det handlar om att titta på fribeloppet. Vi menar att man måste titta på det totala studiestödet. Man måste titta på den studiesociala situationen, det vill säga anpassningen till vårt allmänna försäkringssystem. Att då hänvisa till den här gamla studiesociala utredningen duger inte. Den går inte tillräckligt långt, men ni är nöjda med den. Jag tycker att det visar att ni fortfarande egentligen är lite ljumma i intresset att förbättra för studenterna. Regeringen och Allians för Sverige vill göra en rejäl och omfattande analys för att kunna komma med bra förslag framgent som också är finansierade.

Jag ska också nämna kort att jag har läst Miljöpartiets motioner. Jag har läst Maria Wetterstrands motion. Där lägger man fram förslag om att ålderstrappan ska avskaffas, att fribeloppet ska höjas – det välkomnar jag – att studielånet bör efterskänkas efter 14 dagars sjukdom och så vidare. Det här är en målsättning till 2012. Målet i Miljöpartiets motion är att det här ska genomföras till 2012. Det finns alltså inga pengar 2007, 2008, 2009, 2010 och inte ens 2011. Berätta det här i kammaren! Någonstans kan jag ändå se att det är en ansvarsfull politik att tänka så. Jag tycker att det vore bra om Mats Pertoft berättade det. Det är rätt inställning. Låt det ta tid och låt oss göra det i en ordning som vi alla vill eftersträva.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att Allians för Sverige har slagit fast inriktningen för utbildningspolitiken i en rapport, *Mer kunskap – en modern utbildningspolitik*. Här ser vi stommen för den politik som vi ska genomföra, men vi måste få göra det under den tid som vi har framför oss. Det ska ske under fyra år. Vi ska ta steg för steg. Givetvis kan inte allt genomföras under det första året eller de första fem månaderna. Det är inte möjligt. Frågorna måste få den ansvarsfulla beredning som de är värda. Olika förslag ska vägas mot varandra. Vi vet att allt detta måste få ta sin tid för att också sedan vara väl finansierat. Det ska slutligen också gynna våra studenter som vi vill ska få en möjlighet att studera utifrån en redan ganska bra situation, där det dock finns delar som behöver förbättras.

Anf. 163 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det var väldigt intressant, Gunilla Tjernberg, att höra det här anförandet. Det var framför allt intressant att höra hur Kristdemokraterna har tagit aktiv del i att förbättra den studiesociala situationen för studenterna under den förra mandatperioden.

Vi socialdemokrater såg till att vi fick fram en utredning som såg över hur studenternas studiesociala situation ser ut. Utifrån den har vi infört ett barntillägg för studenter med barn. Vi har höjt ålderstrappan från 50 till 54 år så att fler får möjlighet att studera. Vi lade också fram ett förslag om hur studenter kunde vara sjukskrivna på halvtid och studera på halvtid. Det är någonting som den borgerliga alliansen verkar ha slarvat bort. Det har jag inte sett någonting av.

Under den förra mandatperioden beslutade ni om att införa ytterligare en studiesocial utredning. Vi socialdemokrater tycker att då gömmer man undan frågan i ytterligare en utredning. Vi vet faktiskt redan vilka problemen är. Jag undrar, Gunilla Tjernberg, vad det är som inte finns med i den utredning som Cinikka Beiming gjorde, som kom 2003, som du behöver ha ytterligare en analys av. Där står det om bostadsbidragen, studiemedelssystemet och situationen för studenter med barn. Däremot behöver det tas fram lösningar. Jag hoppas i så fall att den studiesociala utredning som ni lägger fram just har fokuserat på lösningar och inte analyserat problemen. Vi vet redan vilka problemen är.

Kostnaden för att höja fribeloppet är marginell. I dag är det 2 procent som drabbas av fribeloppet. Om man höjer det får man in mer skatteintäkter. Ni ska gömma även den frågan i utredningen. Ni presenterar själva inget förslag. Jag undrar om du, Gunilla, kan svara på de frågorna.

Anf. 164 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Tack, Magdalena Streijffert, för frågorna som jag har fått. Jag tycker att det är bra att vi får gå till botten med dem.

Socialdemokraterna fick stöd av Kristdemokraterna för de förslag som den förra regeringen lade fram för kammaren under den förra mandatperioden. Flera av de här förslagen, till exempel barntillägget och en höjning av både lånedelen och bidragsdelen, hade vi motionerat om. Vi hade också med dem i våra budgetmotioner. Jag sade också i mitt anförande att de förslag till förbättringar som lades fram under den förra mandatperioden har man fått stöd för här i kammaren. Det är svar på den första delen som Magdalena tog upp här.

Ibland står det i betänkandet att det är en översyn, och ibland står att det är en utredning. Vi är inte nöjda med den utredning som gjordes under den förrföra mandatperioden. Vi tycker inte att den är tillräcklig. Om det vore så att Socialdemokraterna hade tyckt att den var tillräcklig och väldigt bra och kom fram till flera bra förslag, varför gjorde ni ingenting av den? Varför fick den hamna i byrålådan på Utbildningsdepartementet? Den kom till under den förrföra mandatperioden. Det betyder att den har legat på departementet alldeles för lång tid. Varför tog ni inte upp den om den var jättebra? Varför tar ni upp den nu när ni är i opposition?

Anf. 165 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Den här utredningen kom 2003, och sedan var den ute på remiss. Den förra regeringen arbetade med de förslagen. Precis som du vet, Gunilla Tjernberg, är den studiesociala situationen för studenter inte bara någonting som rör utbildningsområdet, utan det handlar om socialförsäkringar och arbetsmarknadsfrågor. Det fanns förslag som arbetades fram. Ett av dem var att studenter skulle kunna vara sjukskrivna på halvtid. Det är ett förslag som ni inte har lämnat fram och som ni inte har gjort någonting åt, vilket jag tycker är väldigt tråkigt. Du vet, precis som jag, att sådant här tar tid. Vi jobbade med de här frågorna.

Jag vill återigen fråga dig, Gunilla, vad det är som inte finns med i den gamla utredningen som ni behöver se över. Jag fick inget svar på det.

Jag vet att jag kanske är tjugitig, men jag måste ta upp sveket mot studenternas studiemedelshöjning. Kristdemokraterna lovade i valrörelsen en höjning med 1 000 kronor i månaden för studenterna. Ni insåg, precis som vi, att en höjning med 300 kronor inte var tillräcklig. Vi måste fortsätta att jobba för att studenterna ska få en möjlighet att studera utan att behöva jobba vid sidan av. Vi tycker att det är bra om man kan höja fribeloppet, men det viktiga är ju egentligen att vi höjer totalbeloppet så att alla får möjlighet att leva på sitt studiemedel. Det är klart att de som jobbar vid sidan av inte ska straffas för det. Vi ska se till att det ligger på en nivå som är okej.

Jag vill fråga dig, Gunilla, vad det är i utredningen som ni behöver se över ytterligare. Vad händer med studiemedelshöjningen? Hur ser ni på detta?

Anf. 166 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Vi i vår regering kommer att fortsätta att arbeta för att höja det totala bidraget till studenter, precis som vi gick till val på. Vi är fyra partier, och vi kommer att jobba mycket aktivt med detta. Jag är alldeles övertygad om att när mandatperioden är till ända och vi, förhoppningsvis, står inför en nytt förtroende hos väljarna kommer studenterna definitivt inte att vara besvikna på regeringen och Allians för Sverige. Vi kristdemokrater kommer att driva de här frågorna enormt mycket. Vi har varit besjälade av de här frågorna så länge jag har varit i riksdagen, och även långt före det. På den punkten kan jag lugna Magdalena.

Jag vill också kort ta upp frågan om fribeloppet eftersom du nämnde den. Jag tycker att det är väldigt välkommet att Socialdemokraterna nu också pratar om att fribeloppet behöver höjas för att möjliggöra för våra studenter att också förvärsarbete utanför studierna om man vill, orkar

och kan. Där välkomnar jag er. Där har ni inte med er Vänsterpartiet, men ni är välkomna. Jag hoppas att ni ska stödja det när vi kommer att lägga fram den typen av förslag.

Sedan vill jag bara kort säga att när det gäller direktiven till den stora översyn som vi ska göra så är jag alldeles övertygad om att den här regeringen inte är intresserad av att göra om någonting som är gjort om man upplever att det är bra gjort. Det finns säkert delar i den gamla utredningen som kommer att komma väl till pass nu. Men det är så: Det är en ny regering med kanske lite andra och fler bottenar, och vi vill också arbeta utifrån ett sätt som passar Allians för Sverige i de här frågorna. Vi vill själva se hur många delar som ska in i det här direktivet för att äga den frågan själva. Är det då så att det finns delar i det gamla direktivet som vi kommer att kunna använda oss av i utredningen av resultatet så ska vi självklart dra nytta av det.

Studiestöd

Anf. 167 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Gunilla Tjernberg har läst Miljöpartiets motioner så noggrant. Det är tacksamt. Jag hoppas att det ger avtryck.

Jag vill bara påpeka att när det gäller frågan om finansiering har vi räknat på det sättet att vi har lagt in en full finansiering för höjning av studiemedel. Det kan man läsa i vår anslagsmotion.

När det gäller ålderstrappan är det så att vi inte har utökat antalet studieplatser. Därmed anser vi att den ändringen är självfinansierad. Den finns redan medräknad. Vi menar att det livslånga lärandet är väldigt viktigt, och därför tycker vi att åldersgränsen måste höjas för att möjliggöra ett livslångt lärande på ett bra sätt.

Sedan vill jag återkomma till en fråga. Väldigt mycket av den här eftermiddagens och kvällens debatt har ju handlat om den studiesociala utredningen, som vi i Miljöpartiet tillsammans med allianspartierna drev igenom för ungefär ett år sedan. Den värnar ju vi partier som stod bakom den väldigt mycket. Då undrar jag om direktiven. Jag har flera gånger fått diffusa svar om när de kommer. Det verkar ingen veta. Men jag undrar också en annan sak. Det var ett gemensamt initiativ. Är allianspartierna beredda att även diskutera direktiven med Miljöpartiet?

Anf. 168 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är bra att vi får en genomgång omkring budgetmotionen och vad det är som Miljöpartiet har budgeterat. Jag såg också att det finns en finansiering i budgetmotionen, som vi precis har fått höra, men det finns också en del förslag som inte känns finansierade. Och det kostar pengar. Det är så: Det mesta kostar pengar när man börjar räkna. Det här vet ju Miljöpartiet, som var med och tog ansvar för Sveriges ekonomi från 1998 fram till 2006. Ni vet att det kostar pengar. Man kan inte skriva olika förslag och säga att det inte kostar någonting. Även om det är väldigt lite så kostar det pengar. Så är det.

Ni har lagt målet till 2012. Det hedrar er att det tar tid, och ni har också insett att det tar tid, precis som vi kristdemokrater gjort. Gör det noga, låt det ta tid och låt delar hamna på rätt plats vid rätt tillfälle!

Sedan ska jag bara säga kort något om direktiven. Våra fyra olika partier i regeringen arbetar med direktiven just nu. Än så länge är det ett arbete som pågår där. Sedan kommer det att komma fram ett förslag, och

ni i Miljöpartiet är väldigt välkomna att vara med och diskutera det. Med tanke på det arbete som vi hade tillsammans förra mandatperioden tror jag att en hel del kommer att kännas igen – ja.

Anf. 169 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Då hoppas jag att jag kan tolka svaret på det sättet att det inte bara är så att vi ska känna igen oss utan att vi också kan påverka och att man kan diskutera detta gemensamt, eftersom det som sagt var ett gemensamt initiativ. Jag tycker att det är en hedersfråga att man står för gemensamma överenskommelser oberoende av om man skiftar från majoritet till opposition eller omvänt. Har man en överenskommelse så säger man till när den avslutas.

När det gäller verksamheterna, budget och så vidare, verkar vi annars vara väldigt överens. Jag ser med stor spänning fram emot att Kristdemokraterna kommer att driva frågan om höjning av studiemedel, eftersom vi har haft samma mål. Vi har visat att det går att finansiera. Naturligtvis är det alltid lättare att finansiera när man sitter i opposition än när man sitter i majoritet – det är jag medveten om – men jag tycker samtidigt att det är intressant utifrån ett antal års förhandling om budgetar. Tre av fyra partier vill höja. Jag tror, som jag sagt tidigare, att det finns risk att Sveriges ekonomi kommer att bli sämre. Jag håller inte med om att det utesluter framtida höjningar. Det är snarare så att man får skynda sig så att det kommer in i den reguljära ramen. Det är väl det jag förväntar mig, nämligen att det kommer väldigt snabbt. Annars tror jag att det kan bli svårt.

Anf. 170 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! När det gäller möjligheten att kunna påverka – ja, det är nog alla partiers ambition, oavsett om man är i opposition eller i majoritet, att i riksdagen kunna påverka olika beslut. Jag utgår ifrån att det är Miljöpartiets ambition att kunna vara med och påverka. Det är väl ändå ett arbetssätt som jag tror att alla partier har i riksdagen. Sedan gör man det på olika sätt. Sådan är ju ordningen.

Mats säger att det är lättare att lägga förslag som man har finansierat i opposition. Ja, jag håller faktiskt med om det. Men det är därför jag är så otroligt överraskad och kanske snarast förvånad över att det finns oppositionspartier i riksdagens kammare i dag som lägger förslag som man inte har finansierat. Det är oerhört märkligt.

Det här är en spännande debatt, och jag är helt övertygad om att vi kanske också i vissa delar kommer att få med Miljöpartiet på en del förslag – det är min förhoppning framöver – när vi lägger fram ett förslag för riksdagen för att förbättra studenternas situation.

Anf. 171 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! När man hör en representant för Moderaterna tala om 1919, 1934 och 1957 och säga att studiemedlen i alla fall är bättre nu än vad de var då, då blir man faktiskt lite orolig. Jag vet att det finns andra partier i regeringen också, förutom Moderaterna, och jag vet att de har en bättre politik när det gäller att höja studiemedlen, men jag blir ändå lite orolig.

Det som vi har hört här i dag gör det uppenbart att det försiggår en kamp mellan de olika borgerliga partierna, som har olika åsikter i frågan om studenterna ska få bättre ekonomiska villkor. Det vore för mycket att kalla det för ett inomborgerligt inbördeskrig, men jag tycker ändå att det låter misstänkt likt vapenskrammel. Jag kan bara säga till de tre partierna, som ju är fler än ett parti, att jag önskar dem all lycka.

Det svenska studiemedelssystemet och det sociala skyddsnätet för studenter innehåller många inkonsekvenser och brister. Låt mig ge ett exempel. Det gäller sjukskrivningarna bland studenter. Om man tittar på sjukskrivningstalen för de svenska studenterna ser det ut som om svenska studenter är en oerhört frisk grupp. Men beror det på att studenterna alltid är friska eller på att studenterna inte sjukskriver sig?

Jag tycker det är uppenbart att det beror på att svenska studenter inte förstått varför de borde sjukskriva sig när de är studenter. Jag var själv student tills helt nyligen, fram till valet. Varken jag eller mina kurskamrater hade någon riktig förståelse för varför man var tvungen att sjukskriva sig. Vad annat är att vänta när det finns 30 karensdagar i studenternas sjukförsäkringssystem? Vi måste rätta till problemet på den fronten.

Ett annat problem som måste rättas till är det faktum att studenter som väljer att inte ta fullt studielån förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst. Jag tror inte att någon ville att det skulle bli konsekvensen när man stiftade den lag som fick det resultatet. Det blev dock så eftersom systemet är ett resultat av att man lappar och lagar ett i grunden felaktigt system. Nu är systemet så komplicerat att konsekvenserna inte längre kan överblickas när man gör ändringar.

Jag ser fram emot direktiven på det här området. Jag ser fram emot den dag vi kan säga att Sveriges studenter fått ett socialt skyddsnät som är likvärdigt det som finns för dem som arbetar. Vi kanske inte kommer dit på en gång. Det kommer att ta tid. Vi måste emellertid göra om systemet så att det blir rimligt och logiskt så att studenterna kan förstå det och så att tjänstemännen på de olika myndigheter som arbetar med att försöka informera studenterna om hur systemet ser ut förstår det och kan ge korrekt information, samt så att vi politiker förstår det och inser vilka konsekvenser våra beslut får.

Jag hoppas på ett rejält, nytt system och ser fram emot direktiven när de kommer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2006/07:59 Vissa sjukförsäkringsfrågor m.m.

2006/07:60 Modernare nordiska regler om makars förmögenhetsförhållanden

2006/07:61 Vissa bostadspolitiska åtgärder

2006/07:76 Tävling med hästdjur

Prot. 2006/07:79
21 mars

2006/07:77 Ersättning vid smittsamma djursjukdomar, m.m.
2006/07:88 Ändring i lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.
2006/07:91 Sekretess vid forskningssamverkan
2006/07:92 Lag om strukturfondspartnerskap
2006/07:93 Justering av Studsviksvavgiften m.m.

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 21 mars

2006/07:427 Effekterna av den avskaffade merkostnadsersättningen till plusjobben

av *Ulf Holm* (mp)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:428 Politik för social ekonomi

av *Stefan Wikén* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 mars.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 mars

2006/07:895 Sekretessmarkering av personer utsatta för hedersrelaterade hot

av *Fredrick Federley* (c)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:896 Sveriges roll i EU:s djurpolitik

av *Helena Leander* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:897 Begränsning av den svenska vapenexporten

av *Ulf Holm* (mp)

till statsrådet Sten Tolgfors (m)

2006/07:898 Postens service

av *Jeppé Johnsson* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:899 Vård för asylsökande

av *Anita Brodén* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:900 Utvidgade sanktioner mot zimbabwiska regimföreträdare

av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:901 Trafikförsäkringsskattens konsekvenser för sjukvården

av *Fredrik Lundh* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:902 Trafikförsäkringsskattens konsekvenser för kommuner och landsting

av *Fredrik Lundh* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:903 Skuldsatta barn

av *Egon Frid* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:904 Polens abortpolitik

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:905 Miljötekniksatsningar med anledning av EU-toppmötet

av *Ulf Holm* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:906 Miljöslukande glödlampor

av *Ulf Holm* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:907 Polisens befogenheter att begränsa människors rörelsefrihet

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:908 Undertryckandet av det fria ordet i Turkiet

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:909 Kompensation för avskaffat stöd till a-kassorna

av *Josefin Brink* (v)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:910 PPM-sparande med små belopp

av *Jan R Andersson* (m)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2006/07:911 Bonus till vd:ar i statliga företag

av *Thomas Östros* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 mars.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 mars

2006/07:843 Plundring av fornminnen

av *Lars-Ivar Ericson* (c)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:844 Attack mot kristna i Turkiet

av *Lars-Ivar Ericson* (c)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:845 Situationen i Zimbabwe

av *Mikael Damberg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:846 Operativa krav för beredskapsförändring gällande ubåt

av *Peter Rådberg* (mp)

till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

2006/07:848 Anpassning av den svenska läkarutbildningen till EU:s direktiv

av *Barbro Westerholm* (fp)

till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:849 "Bed and Breakfast"-skyltning

av *Jan-Evert Rådström* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:850 Tv-mottagning och program

av *Gunnar Andrén* (fp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:851 Tillgång till grannlands-tv

av *Christer Nylander* (fp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:852 Hyresgästinflytande vid ombyggnationer

av *Egon Frid* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:853 En polismyndighet

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:854 Krav på USA om att stänga Guantánamolägrat

av *Fredrik Olovsson* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:855 Remissbehandling av Äktenskaps- och partnerskapsutredningens förslag

av *Johan Löfstrand* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:856 Extraskatt på trafikförsäkringspremier och jordbrukets förutsättningar

av *Fredrik Lundh* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2006/07:857 Snöskoterturismens villkor i norr

av *Fredrik Lundh* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:858 Momspengar till scenkonsten

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:859 Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:860 Överlåtelse av tillfällig föräldrapenning för personer med sjukersättning

av *LiseLotte Olsson* (v)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2006/07:861 Digitala färdskrivare

av *Rolf Gunnarsson* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:862 Äldreomsorg för finska åldringar

av *Raimo Pärssinen* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:863 Spel

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2006/07:864 Kollektivtrafiken och skatt på trafikförsäkringspremier

av *Ameer Sachet* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:865 Dubbelbeskattning av fordonsägare

av *Ameer Sachet* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:867 Finanspolitisk beredskap

av *Monica Green* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:869 Nya pengar till kollektivtrafiken

av *Christina Axelsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:870 Skattefusk och ekobrott

av *Britta Rådström* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:871 Svensk barnomsorg i tysk debatt

av *Lena Hallengren* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

- 2006/07:872 Nackamodellen i barnomsorgen**
av *Lena Hallengren* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)
- 2006/07:874 300 jobb ska bort från universitetssjukhuset i Malmö**
av *Luciano Astudillo* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)
- 2006/07:875 Statsbidrag till trossamfund**
av *Ewa Björling* (m)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
- 2006/07:876 Vägs skylt "Bed and Breakfast"**
av *Lennart Axelsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
- 2006/07:877 Timplanen**
av *Gunilla Tjernberg* (kd)
till statsrådet Jan Björklund (fp)
- 2006/07:878 Kristnas situation i Irak**
av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till utrikesminister Carl Bildt (m)
- 2006/07:879 Riksvägsstatus mellan Torsby och riksgården**
av *Ann-Kristine Johansson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
- 2006/07:880 Barnomsorg på obekvämt arbetstid**
av *Lena Hallengren* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)
- 2006/07:881 Näringslivshämmande skattehöjning**
av *Birgitta Eriksson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2006/07:882 Trafikförsäkringspremierna och utsatta grupper**
av *Christina Oskarsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2006/07:883 Hemliga sjömärken**
av *Ronny Olander* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)
- 2006/07:884 Utredningen om en nationell krisledning**
av *Mats Berglind* (s)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)
- 2006/07:886 Konsumentinformation vid köp av semesterbostad**
av *Maria Öberg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)
- 2006/07:887 Landningskontroll av fisk**
av *Maria Öberg* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)
- 2006/07:890 Fångslade kvinnor i Iran**
av *Veronica Palm* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:891 Specialistutbildningar av sjuksköterskor

av *Ameer Sachet* (s)

till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:892 Viktregler för släp efter bilar och B-körkort

av *Staffan Danielsson* (c)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:893 Budgeterade medel till arbetsmiljöforskning

av *Maria Öberg* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:894 Pensionsförmåner

av *Leif Pettersson* (s)

till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

Prot. 2006/07:79

21 mars

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 mars.

19 § Kammaren åtskildes kl. 18.01.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 § anf. 37 (delvis),

av talmannen därefter till och med 9 § anf. 75 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 111 (delvis),

av talmannen därefter till och med 14 § anf. 143 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ny riksdagsledamot	1
3 § Meddelande om inställd votering	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien.....	4
Utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU5	4
(Beslut fattades under 13 §.)	4
8 § Bostadsförsörjningsfrågor	4
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU9.....	4
Anf. 1 FREDRIK LUNDH (s)	4
Anf. 2 EGON FRID (v).....	6
Anf. 3 JAN LINDHOLM (mp)	9
Anf. 4 CHRISTINE JÖNSSON (m).....	11
Anf. 5 EGON FRID (v) replik	13
Anf. 6 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	14
Anf. 7 EGON FRID (v) replik	14
Anf. 8 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	14
Anf. 9 FREDRIK LUNDH (s) replik	15
Anf. 10 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	15
Anf. 11 FREDRIK LUNDH (s) replik	15
Anf. 12 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik	16
Anf. 13 LENNART PETTERSSON (c).....	16
Anf. 14 FREDRIK LUNDH (s) replik	18
Anf. 15 LENNART PETTERSSON (c) replik.....	18
Anf. 16 FREDRIK LUNDH (s) replik	18
Anf. 17 LENNART PETTERSSON (c) replik.....	19
Anf. 18 LARS TYSKLIND (fp).....	19
Anf. 19 EGON FRID (v) replik	21
Anf. 20 LARS TYSKLIND (fp) replik	22
Anf. 21 EGON FRID (v) replik	22
Anf. 22 LARS TYSKLIND (fp) replik	23
Anf. 23 JAN LINDHOLM (mp) replik	23
Anf. 24 LARS TYSKLIND (fp) replik	24
Anf. 25 JAN LINDHOLM (mp) replik	24
Anf. 26 LARS TYSKLIND (fp) replik	25
Anf. 27 FREDRIK LUNDH (s) replik	25
Anf. 28 LARS TYSKLIND (fp) replik	26
Anf. 29 FREDRIK LUNDH (s) replik	26
Anf. 30 LARS TYSKLIND (fp) replik	27
Anf. 31 YVONNE ANDERSSON (kd)	27
Anf. 32 EGON FRID (v) replik	29

Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	29
Anf. 34 EGON FRID (v) replik	30
Anf. 35 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	30
Anf. 36 FREDRIK LUNDH (s) replik	31
Anf. 37 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	31
Anf. 38 FREDRIK LUNDH (s) replik	31
Anf. 39 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	31
Anf. 40 JAN LINDHOLM (mp) replik	32
Anf. 41 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	32
Anf. 42 JAN LINDHOLM (mp) replik	33
Anf. 43 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	33
(Beslut fattades under 13 §.)	34
9 § Hyresrätt m.m.	34
Civilutskottets betänkande 2006/07:CU10	34
Anf. 44 AMEER SACHET (s)	34
Anf. 45 EGON FRID (v)	36
Anf. 46 JAN LINDHOLM (mp)	37
Anf. 47 EWA THALÉN FINNÉ (m)	39
Anf. 48 AMEER SACHET (s) replik	41
Anf. 49 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	42
Anf. 50 AMEER SACHET (s) replik	42
Anf. 51 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik	43
Anf. 52 LENNART PETTERSSON (c)	43
Anf. 53 AMEER SACHET (s) replik	45
Anf. 54 LENNART PETTERSSON (c) replik	45
Anf. 55 AMEER SACHET (s) replik	46
Anf. 56 LENNART PETTERSSON (c) replik	46
Anf. 57 LARS TYSKLIND (fp)	47
Anf. 58 AMEER SACHET (s) replik	49
Anf. 59 LARS TYSKLIND (fp) replik	49
Anf. 60 AMEER SACHET (s) replik	49
Anf. 61 LARS TYSKLIND (fp) replik	50
Anf. 62 JAN LINDHOLM (mp) replik	51
Anf. 63 LARS TYSKLIND (fp) replik	51
Anf. 64 JAN LINDHOLM (mp) replik	51
Anf. 65 LARS TYSKLIND (fp) replik	52
Anf. 66 CHRISTINA OSKARSSON (s)	52
Anf. 67 LARS TYSKLIND (fp) replik	54
Anf. 68 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik	55
Anf. 69 LARS TYSKLIND (fp) replik	55
Anf. 70 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik	56
Anf. 71 ANTI AVSAN (m)	56
Anf. 72 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik	57
Anf. 73 ANTI AVSAN (m) replik	57
Anf. 74 CHRISTINA OSKARSSON (s) replik	58
Anf. 75 ANTI AVSAN (m) replik	58
(Beslut fattades under 13 §.)	58
10 § Hälso- och sjukvårdsfrågor	59

Socialutskottets betänkande 2006/07:SoU8	59
Anf. 76 JAN R ANDERSSON (m)	59
Anf. 77 YLVA JOHANSSON (s)	59
Anf. 78 ELINA LINNA (v)	62
Anf. 79 YLVA JOHANSSON (s) replik	64
Anf. 80 ELINA LINNA (v) replik	65
Anf. 81 YLVA JOHANSSON (s) replik	65
Anf. 82 ELINA LINNA (v) replik	65
Anf. 83 THOMAS NIHLÉN (mp)	65
Anf. 84 KENNETH JOHANSSON (c)	68
Anf. 85 ELINA LINNA (v) replik	70
Anf. 86 KENNETH JOHANSSON (c) replik	70
Anf. 87 ELINA LINNA (v) replik	71
Anf. 88 KENNETH JOHANSSON (c) replik	71
Anf. 89 YLVA JOHANSSON (s) replik	71
Anf. 90 KENNETH JOHANSSON (c) replik	72
Anf. 91 YLVA JOHANSSON (s) replik	72
Anf. 92 KENNETH JOHANSSON (c) replik	73
Anf. 93 CECILIA WIDEGREN (m)	73
Anf. 94 YLVA JOHANSSON (s) replik	75
Anf. 95 CECILIA WIDEGREN (m) replik	76
Anf. 96 YLVA JOHANSSON (s) replik	76
Anf. 97 CECILIA WIDEGREN (m) replik	77
Anf. 98 ELINA LINNA (v) replik	77
Anf. 99 CECILIA WIDEGREN (m) replik	78
Anf. 100 ELINA LINNA (v) replik	78
Anf. 101 CECILIA WIDEGREN (m) replik	79
Anf. 102 JOHAN PEHRSON (fp)	79
Anf. 103 ELINA LINNA (v) replik	82
Anf. 104 JOHAN PEHRSON (fp) replik	83
Anf. 105 ELINA LINNA (v) replik	83
Anf. 106 JOHAN PEHRSON (fp) replik	84
Anf. 107 YLVA JOHANSSON (s) replik	84
Anf. 108 JOHAN PEHRSON (fp) replik	85
Anf. 109 YLVA JOHANSSON (s) replik	85
Anf. 110 JOHAN PEHRSON (fp) replik	86
Anf. 111 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	86
Anf. 112 ELINA LINNA (v) replik	88
Anf. 113 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	89
Anf. 114 ELINA LINNA (v) replik	89
Anf. 115 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	89
Anf. 116 FINN BENGTTSSON (m)	90
Anf. 117 Andre vice talman BIRGITTA SELLÉN (c)	91
Anf. 118 BJÖRN VON SYDOW (s)	92
Anf. 119 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	93
Anf. 120 BJÖRN VON SYDOW (s) replik	93
Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	94
Anf. 122 FINN BENGTTSSON (m) replik	94
Anf. 123 BJÖRN VON SYDOW (s) replik	94

Anf. 124 KENNETH JOHANSSON (c) replik	94
Anf. 125 BJÖRN VON SYDOW (s) replik.....	95
Anf. 126 KENNETH JOHANSSON (c) replik	95
Anf. 127 BJÖRN VON SYDOW (s) replik.....	96
(Beslut fattades under 13 §.).....	96
11 § Studiestöd	96
Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU6	96
Anf. 128 MAGDALENA STREIJFFERT (s)	96
Anf. 129 ROSSANA DINAMARCA (v).....	99
(forts. 14 §).....	100
Ajournering.....	101
Återupptagna förhandlingar	101
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 mars	101
TU6 Trafiksäkerhet	101
TU7 Väg- och fordonsfrågor	102
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	103
UU5 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Republiken Albanien.....	103
CU9 Bostadsförsörjningsfrågor	103
CU10 Hyresrätt m.m.	105
SoU8 Hälso- och sjukvårdsfrågor.....	106
14 § (forts. från 11 §) Studiestöd (forts. UbU6)	108
Anf. 130 MATS PERTOFT (mp).....	108
Anf. 131 OSKAR ÖHOLM (m).....	110
Anf. 132 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	113
Anf. 133 OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	113
Anf. 134 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	114
Anf. 135 OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	114
Anf. 136 MATS PERTOFT (mp) replik.....	114
Anf. 137 OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	115
Anf. 138 MATS PERTOFT (mp) replik.....	115
Anf. 139 OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	116
Anf. 140 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	116
Anf. 141 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	117
Anf. 142 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	117
Anf. 143 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	118
Anf. 144 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	118
Anf. 145 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	118
Anf. 146 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	118
Anf. 147 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	119
Anf. 148 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	119
Anf. 149 ULF NILSSON (fp).....	119
Anf. 150 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	122
Anf. 151 ULF NILSSON (fp) replik	122
Anf. 152 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	123
Anf. 153 ULF NILSSON (fp) replik	123

Anf. 154	MATS PERTOFT (mp) replik	124
Anf. 155	ULF NILSSON (fp) replik	124
Anf. 156	MATS PERTOFT (mp) replik	125
Anf. 157	ULF NILSSON (fp) replik	125
Anf. 158	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	125
Anf. 159	ULF NILSSON (fp) replik	126
Anf. 160	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	126
Anf. 161	ULF NILSSON (fp) replik	126
Anf. 162	GUNILLA TJERNBERG (kd)	127
Anf. 163	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	129
Anf. 164	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	129
Anf. 165	MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	130
Anf. 166	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	130
Anf. 167	MATS PERTOFT (mp) replik	131
Anf. 168	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	131
Anf. 169	MATS PERTOFT (mp) replik	132
Anf. 170	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	132
Anf. 171	MAX ANDERSSON (mp)	132
	(Beslut skulle fattas den 22 mars.)	133
15 §	Bordläggning	133
16 §	Anmälan om interpellationer	134
17 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	134
18 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	136
19 §	Kammaren åtskildes kl. 18.01.	139

Tryck: Elanders, Vällingby 2007